Van: S. Schreutelkamp
Verzonden: dinsdag 13 januari 2026 22:59
Onderwerp: betaald parkeren Alteveer/Cranvelt, 81,4% NIET voor regulering. Gelukkigste wijk van Nederland, o.a. bereikbaarheid meegenomen

Geachte raadsleden,

Er zijn grotere en belangrijkere zaken in de wereld, maar nu moeten we dat even 'parkeren' ;-)

Onderstaande tekst heb ik ook naar D66 gemaild. Ben zelf niet bekend met gang van zaken in met dit soort situaties, en begreep later dat dit mailadres ook benut kon worden, vandaar mijn (late) reactie.

Wij zijn vooral verrast over de wijze waarop een parkeerbesluit in onze wijk Alteveer tot stand lijkt te komen. De schriftelijke inbreng Wijkraad Alteveer (bijlage) kwam als een enorme verrassing tot ons. Zeker gezien het feit dat in 2019 een enquete is afgenomen onder 586 huishoudens uit de wijk waarbij 81,4% NIET voor regulering parkeerbeleid is (zie bijlage rapportage parkeerprobleem pagina 8). Het lijkt mij overbodig om te zeggen dat dit onderzoek niet genegeerd kan worden of de wijk, en dat de gemeente toch met een degelijke procesmatige aanpak dit onderwerp weer voorzichtig van stal haalt.

Enkele punten en feiten om tegen regulering parkeren in te brengen:

- Er wordt vooral gerept over een parkeerprobleem dat komt vanuit Rijnstate. Wij wonen zelf op sweelincklaan 17 en ervaren dat zeker niet. Het is vooral de vraag 'hoe definieren we een parkeerprobleem?' Is dat je auto 1-2x per week niet voor je deur kunnen parkeren overdag, of 20 meter verderop zetten, want die geluiden komen soms wel tot ons. Deze groep eruit filteren zal het geluid voor parkeerregulatie verder afzwakken.
- In 2023 is onze wijk verkozen tot gelukkigste wijk van Nederland, en dat willen wij graag zo houden. Een van de belangrijkste punten hierin is ook de gunstige locatie, waaronder bereikbaarheid meegenomen wordt. Met betaald parkeren gaat dat niet beter worden (zie rapport grote nextdoor buurtonderzoek, pag 13 bovenaan en tabel 2.6 onderaan pagina 13).
- Wat gaat dit betekenen voor lokale ondernemers? Om even bij de bakker langs te gaan betaal je voor een brood geen 3,25, maar 3,25 + parkeerkosten. Of je pakket ophalen bij Te Gek Wonen, of de Yoga les bij Cindy https://yogalibra.nl/
- pagina 14 van parkeerenquete:

Daarnaast blijkt dat de oplossing voor de subjectieve parkeerproblematiek hoofdzakelijk ligt bij de nabijgelegen functies. Burgers' Zoo, het NOM en Rijnstate kunnen door de realisatie van meer parkeergelegenheid danwel het verlagen van de parkeertarieven op

eigen terrein voorkomen dat de wijk overvol komt te staan. Zolang zij deze stappen echter niet/onvoldoende faciliteren dient de Gemeente Arnhem vooral terughoudend te zijn met het instellen van een parkeerregime in de wijk. Het instellen van een parkeerregime strookt immers niet met de wensen van het grootste deel van de bewoners, met uitzondering van postcode 6815 CH.

Ik hoop dat u deze punten kan inbrengen en daarmee onze stem kan vertegenwoordigen!

Met vriendelijke groet,

S. Schreutelkamp

nextdoor

Sociale cohesie bepalend voor leefbaarheid in buurten

Het grote Nextdoor buurtonderzoek 2023

Dr. Peer Smets, Dr. Jasper Muis, Carmen Buijtendorp, Tijn Rümke, Rick Zijlma

Afdeling Sociologie, Vrije Universiteit Amsterdam

VU VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Inhoudsopgave

Samenvatting belangrijkste bevindingen 4

DEEL I: INLEIDING

1. Inleiding: sociale cohesie in de buurt in theoretisch perspectief 6

DEEL II: KWANTITATIEVE ANALYSE

2. Resultaten van de online enquête 8
   - 2.1 De meting en interpretatie van de beoordeling van de buurt 8
   - 2.2 Verschillen in buurtbeoordeling tussen Nederlandse gemeenten 9
   - 2.3 Verschillen tussen buurten in Nederland 11
   - 2.4 Uit welke dimensies bestaat de buurtbeoordeling? 12
   - 2.5 Waarom scoren sommige buurten goed? Verklaringen en verschillen in buurtbeoordeling 14
     - 2.5.1 Contact met buurtgenoten 14
     - 2.5.2 Het bieden van hulp aan buurtgenoten 17
     - 2.5.3 Activiteiten en initiatieven in de buurt 19
     - 2.5.4 Criminaliteit en onveiligheid 20
     - 2.5.5 Sociaal vertrouwen 22
     - 2.5.6 Stad versus platteland, arm versus rijk? 23
     - 2.5.7 Slotbeschouwing over de rol van cohesie-gerelateerde factoren 25

DEEL III: KWALITATIEVE ANALYSE

3. Kwalitatieve analyse van twee Amsterdamse buurten 28
   - 3.1 Keuze voor twee buurten 28
   - 3.2 Oostelijke Eilanden en Kadijken 29
     - 3.2.1 Algemene beoordeling van de buurt 29
     - 3.2.2 Diversiteit 30
     - 3.2.3 Gentrificatie en ongelijkheid 31
     - 3.2.4 Contact en verbondenheid met buurtgenoten 32
     - 3.2.5 De knip en beleid 33
     - 3.2.6 Overlast in de buurt 34
   - 3.3 Osdorp Oost 35
     - 3.3.1 Algemene beoordeling van de buurt 35
     - 3.3.2 Scheiding tussen gemeenschappen 36
     - 3.3.3 Sociale waarden en ongelijkheid 37
     - 3.3.4 Contact en verbondenheid met buurtgenoten 39
     - 3.3.5 Beleid en veiligheid 41
     - 3.3.6 Overlast en hangjongeren 42
     - 3.3.7 Osdorpplein en vernieuwingen 43
     - 3.3.8 De Wildemanbuurt 45
   - 3.4 Vergelijking buurten 46
     - 3.4.1 Algemene beoordeling buurten 46
     - 3.4.2 Voorzieningen en activiteiten 46
     - 3.4.3 Contact en verbondenheid 47

VU VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

nextdoor

3.4.4 Diversiteit 48
3.4.5 Sociale waarden 48
3.4.6 Overlast 49
3.4.7 Beleid en veiligheid 49
3.4.8 Conclusie 50
Literatuurlijst 52
Bijlage: aanvullende tabellen en methodologische verantwoording 53

Tabellen

Tabel 1.1 - Populaire definities van sociale cohesie
Tabel 2.1 – Correlaties van tevredenheid items met het rapportcijfer (N=18.259)
Tabel 2.2 – De top 10 hoogst beoordeelde gemeenten op basis van het rapportcijfer (2023)
Tabel 2.3 – De top 10 laagst beoordeelde gemeenten op basis van het rapportcijfer (2023)
Tabel 2.4 – De top 10 hoogst beoordeelde buurten op basis van het rapportcijfer (2023)
Tabel 2.5 – De top 10 laagst beoordeelde buurten op basis van het rapportcijfer (2023)
Tabel 2.6 – Factorladingen van acht aspecten buurtbeoordeling (patroonmatrix)
Tabel 2.7 – Hoe vaak heb jij contact met je buurtgenoten? (met mensen uit jouw buurt)
Tabel 2.8 – Wat is de kwaliteit van het contact met je buurtgenoten?
Tabel 2.9 – Welke hulp geef je aan je buurtgenoten?
Tabel 2.10 – Frequentie van hulp aan buurtgenoten
Tabel 2.11 – Frequentie van activiteiten en initiatieven in de buurt
Tabel 2.12 – Heb je in jouw buurt last van criminaliteit?
Tabel 2.13 – Hoe vaak voel je je overdag ('s avonds) wel eens onveilig in jouw buurt?
Tabel 2.14 – Gemiddelde buurtbeoordeling, uitgesplitst naar mate van sociaal vertrouwen
Tabel 2.15 – Resultaten regressie-analyse: welke factoren verklaren een goede buurtbeoordeling?
Tabel 3.1 - Overzicht gemiddelde rapportcijfers van Amsterdamse buurten (2023)

Figuren

Figuur 2.1 – Relatie tussen frequentie contact met de buren en buurtbeoordeling

Figuur 2.2 – Relatie tussen kwaliteit van het contact met de buren en buurtbeoordeling
Figuur 2.3 – Relatie tussen frequentie burenhulp en buurtbeoordeling
Figuur 2.4 – Relatie tussen frequentie initiatieven en activiteiten en buurtbeoordeling
Figuur 2.5 – Relatie tussen ervaarde criminaliteit en buurtbeoordeling
Figuur 2.6 – Relatie tussen mate van ervaring van onveilig gevoel in de buurt en buurtbeoordeling
Figuur 2.7 – Relatie tussen sociaal vertrouwen en buurtbeoordeling
Figuur 2.8 – Gemiddelde rapportcijfer, uitgesplitst naar stedelijkheid en gemiddelde inkomen van buurt

De belangrijkste bevindingen samengevat

Resultaten van de online enquête

Verschillen in Nederland tussen buurten – In de online enquête die verspreid is onder gebruikers van de buurtapp Nextdoor gaven respondenten een rapportcijfer voor hun buurt, dat vooral uitdrukt in hoeverre zij zich thuis voelen in hun buurt. De gemiddelde rapportcijfers van 8.682 respondenten uit 247 verschillende grotere buurten in Nederland leverden een overzicht op met de hoogst en laagst beoordeelde buurten in 2023. De beoordelingen zijn ook op gemeenteniveau vergeleken. In sterk stedelijke gebieden is het gemiddelde rapportcijfer iets lager dan bij respondenten die in landelijk gebied wonen. Wij concluderen dat deze kloof tussen stad en platteland echter vaak wordt overdreven. Het doet er namelijk vooral toe of je in een rijkere of armere buurt woont. Het verschil tussen prettige en minder prettige buurten is veel groter *binnen* de stedelijke en landelijke gebieden dan *tussen* de grote steden en het platteland. Het valt op dat er vooral binnen grote steden aanzienlijke verschillen zijn tussen 'goede' en 'slechte' buurten.

Verklaringen voor een hoge beoordeling van de buurt: de rol van sociale cohesie – De enquête bevatte verschillende vragen over de sociale cohesie in de buurt. Dit onderzoek laat zien dat drie aspecten de belangrijkste verklaring geven voor een prettige woonomgeving: goed contact met buurtgenoten, sterk sociaal vertrouwen, en de afwezigheid van criminaliteit en gevoelens van onveiligheid. De frequentie van contact met buurtgenoten doet er helemaal niet meer toe als je rekening houdt met deze factoren. Het geven van hulp aan buren en het frequent plaatsvinden van buurtactiviteiten blijken niet of nauwelijks van toegevoegde waarde. Kortom: het gaat bij de waardering van de buurt vooral om de *kwaliteit* van contact met buurtgenoten, en niet om de *frequentie*. Het vaker ontmoeten van buurtgenoten of bieden van hulp aan buurtgenoten heeft op zichzelf geen positieve invloed op de buurtbeoordeling, indien dit niet gepaard gaat met een toename van onderling sociaal vertrouwen, meer prettig contact, en minder criminaliteit en overlast. Tot slot is het opmerkelijk te noemen dat de verschillen tussen stad en platteland kunnen worden toegeschreven aan sociale cohesie: het verklaart waarom respondenten uit landelijke gebieden doorgaans positiever zijn over hun buurt dan respondenten uit de grote steden. Dat rijkere buurten beter beoordeeld worden dan armere buurten kan voor ongeveer de helft verklaard worden door verschillen in cohesie.

Kwalitatieve analyse van twee Amsterdamse buurten

In 2023 zijn twee buurten in Amsterdam onderzocht met behulp van een kwalitatieve aanpak. Voor deze studie zijn twee buurten uitgezocht, namelijk een buurt met een lage score en een met een hoge score. De Oostelijke Eilanden/Kadijken in Centrum Oost heeft het hoogste cijfer (7,75) en Osdorp Oost in Nieuw-West een laag cijfer (5,68). Voor beide buurten hebben we sociale cohesie centraal genomen.

De Oostelijke Eilanden en Kadijken zijn gekenmerkt door een overwegend witte bevolking. Het contact tussen buren verloopt meestal makkelijk. Ongelijkheid is relatief beperkt, maar er is wel onderscheid tussen bewoners van sociale huurwoningen en koophuizen. Verschillen qua

geldbezit kunnen enigszins overbrugd worden dmv gedeelde sociale waarden die samen de verantwoordelijkheid van de buurt waarborgen. Hierbij zien we een overlap van deze sociale waarden. Er is slechts een buurthuis dat slechts in een deel van het gebied een rol speelt.

Osdorp Oost wordt gekenmerkt door meer fragmentatie van buurtbewoners. Die fragmentaties zijn van elkaar gescheiden bubbles waar weinig onderling contact is en lopen langs taalverschillen en etnische lijnen. Buurtactiviteiten zijn gefragmenteerd en doorkruisen verschillen tussen generaties (jong en oud). Ontmoetingsplekken zijn beperkt en er zijn weinig activiteiten voor jongeren. Daar domineren onveiligheid en overlast door o.a. plofkraken, (drugs)criminaliteit en hangjongeren. Professionals proberen sociaal wantrouwen om te zetten in vertrouwen onder bewoners.

DEEL I: INLEIDING

1. Inleiding: sociale cohesie in de buurt in theoretisch perspectief

Door buurtgenoten bij elkaar te brengen, kunnen we bijdragen aan een vriendelijkere wereld waarin iedereen een buurt heeft om op te bouwen. Dat is het uitgangspunt dat de Vrije Universiteit Amsterdam en Nextdoor met elkaar delen. In samenwerking met Nextdoor onderzochten dr. Peer Smets en dr. Jasper Muis (afdeling Sociologie) samen met drie junior onderzoekers (Carmen Buijtendorp, Tijn Rümke en Rick Zijlma) de leefbaarheid en sociale cohesie van buurten. Dit onderzoek omvatte de afname van ruim 18.000 online enquêtes in Nederland gedurende de zomer van 2023 onder de gebruikers van buurtapp Nextdoor. Bovendien zijn twee Amsterdamse buurten nader onder de loep genomen in een kwalitatief onderzoek. In dit onderzoeksverslag staan de belangrijkste bevindingen.

De centrale vragen van dit onderzoek naar sociale cohesie van buurten zijn:

- Welke fysieke en sociale kenmerken van de woonomgeving bepalen hoe bewoners de sociale cohesie en leefbaarheid in hun buurt beoordelen, en hoe denken zij dat deze verbeterd kan worden?
- Welke rol zien bewoners voor zichzelf ten aanzien van de sociale cohesie in hun buurt en de formulering van adviezen hoe de sociale cohesie verbeterd kan worden?

Meer concreet gesproken, verwijst sociale cohesie naar zaken als prettig contact met buurtgenoten, het verlenen van hulp aan buren en het organiseren van activiteiten in de buurt. Sociale cohesie kan gezien worden als de sociale lijm die de samenleving bij elkaar houdt. In navolging daarvan kunnen we stellen dat het een buurt verbindt (Dekker 2006). Het concept sociale cohesie heeft meerdere definities en heeft de laatste decennia meer aandacht gekregen, zowel in het publieke debat als onder academici (o.a. Schiefer & van der Noll, 2017; Chan et al.,2006; Forrest & Kearns, 2001). Een algemene consensus omtrent het concept sociale cohesie ontbreekt echter. Al met al is het van belang om het concept nader te bekijken.

Onder de vele benaderingen van sociale cohesie zijn er drie die tegenwoordig vaak gebruikt worden door beleidsmakers. Deze laten ieder een andere focus zien (zie tabel 1.1). Onderstaande definitie wordt in de academische literatuur ook vaak aangehaald om het concept te omschrijven: ‘Sociale cohesie is een stand van zaken die betrekking heeft op zowel de verticale als de horizontale interacties van de samenleving en wordt gekenmerkt door een reeks houdingen en normen die vertrouwen, een gevoel van verbondenheid en de bereidheid om deel te nemen en te helpen, evenals de gedragsmatige uitingen ervan’ (Chan et al. 2006, p. 290).

Schiefer & van der Noll (2017) geven een heldere overzichtsstudie van benaderingen van sociale cohesie waarin verschillende elementen ontleed kunnen worden. Zij onderscheiden drie essentiële elementen van sociale cohesie: (1) het onderhouden van sociale relaties, (2) identificatie met een bepaalde gemeenschap en het gevoel om ‘erbij te horen’ en (3) verantwoordelijkheids- gevoel voor het algemeen belang. Deze drie elementen komen ook in de bovengenoemde definitie van Chan et al. (2006) naar voren. Vertaald naar sociale cohesie in ons buurtonderzoek ligt de focus op regelmatig en goed contact met elkaar hebben (sociale

relaties), het gevoel van verbondenheid met de buurt (identificatie) en zich verantwoordelijk voelen voor het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van de buurt (verantwoordelijkheidsgevoel).

Tabel 1.1 Populaire definities van sociale cohesie

Raad van Europa (2008)	Canadese Overheid (Jeannotte 2003)	OECD (2011)
Het vermogen van een samenleving om het welzijn van al haar leden te garanderen, ongelijkheden tot een minimum te beperken en marginalisering te vermijden.	Het voortdurende proces van het ontwikkelen van een gemeenschap van gedeelde waarden, gedeelde uitdagingen en gelijke kansen binnen Canada, gebaseerd op een gevoel van vertrouwen, hoop en wederkerigheid onder alle Canadezen.	Een samenhangende samenleving die werkt aan het welzijn van al haar leden, bestrijdt uitsluiting en marginalisering, creëert een gevoel van verbondenheid, bevordert vertrouwen en biedt haar leden de mogelijkheid tot opwaartse mobiliteit.

Bron: Fonseca et al., 2019; 245.

Doorgaans verwijst sociale cohesie op buurtniveau naar de mate waarin buurtbewoners zich er thuis voelen, elkaar vertrouwen, bereid zijn elkaar te helpen, normen en waarden delen en in hoeverre buurtbewoners gehecht zijn aan de buurt (Smets & Sneep, 2017).

Vervolgens benoemen Schiefer en van der Noll ook nog drie andere aspecten die weliswaar niet tot de kerndefinitie van sociale cohesie behoren, maar wel een zekere spin-off hebben: (4) gedeelde waarden, (5) gelijkheid en (6) welbevinden. Deze aspecten kunnen de kwaliteit van sociale cohesie bevorderen. Het zijn zoals gezegd volgens Schiefer & van der Noll geen essentiële elementen van de definitie van sociale cohesie, maar kunnen wel een belangrijke oorzaak of gevolg hiervan zijn. Dus vertaald naar ons onderzoek: een groot verschil tussen arm en rijk in een buurt, of ongelijkheid tussen buurtbewoners qua waarden, cultuur en religie is niet hetzelfde als veel of weinig sociale cohesie in een buurt. Echter, het kan een negatieve invloed hebben op de ander. Als het gaat om welbevinden kunnen we denken aan bijvoorbeeld verschillen in psychisch welbevinden en fysieke gezondheid bij individuen en groepen.

Een gebiedsgerichte aanpak vraagt om een multi-dimensionaal raamwerk voor het in kaart brengen en vormgeven van sociale cohesie in buurten. Zo'n model kan helpen om potentiële kwetsbaarheden te ontdekken en eventueel bij te stellen. Dit sluit aan bij ons kwalitatief onderzoek naar twee Amsterdamse buurten. Schiefer & van der Noll (2017) stellen voor om een regelmatige rapportage van sociale cohesie in verschillende gemeenschappen te maken, waarbij een gestandaardiseerde aanpak van indicatoren wordt gebruikt. Zo'n cohesie monitor kan een basis leggen voor empirische studies over het gebruik van specifieke indicatoren van sociale cohesie, of een basis leggen voor het samenvoegen van datasets en indicatoren van verschillende bronnen.

DEEL II: KWANTITATIEVE ANALYSE

2. Resultaten van de online enquête

2.1 De meting en interpretatie van de beoordeling van de buurt

Respondenten kregen in de online enquête de vraag voorgelegd hoe zij hun buurt beoordelen, waarbij zij op een schaal van 1 tot en met 10 een rapportcijfer moesten geven. Op basis van de gemiddelde rapportcijfers gaan we kijken in hoeverre de buurtbeoordelingen verschillen. Maar eerst zullen we meer inzicht geven in de inhoudelijke betekenis van het gegeven cijfer. Wat houdt een laag of hoog cijfer in? Deze vraag kunnen we beantwoorden met vervolgvragen uit onze enquête **Tabel 2.1** laat de samenhang (i.e. de correlatie) zien tussen iemands rapportcijfer en een aantal uitspraken die te maken hebben met de beoordeling van de buurt. Een factoranalyse laat zien dat alle zes kenmerken, die iemands tevredenheid met de buurt meten, met elkaar samenhangen en één onderliggende dimensie vormen. De stellingen – de zes indicatoren van tevredenheid met de buurt – hangen zoals verwacht ook sterk samen met het rapportcijfer. De verbanden zijn allemaal redelijk sterk tot sterk te noemen, maar sommige indicatoren hangen duidelijk veel sterker samen met het rapportcijfer dan andere indicatoren. De belangrijkste conclusie is dat de uitspraak 'Ik voel mij thuis in mijn buurt' veruit de beste inhoudelijke indicator is van het algemene rapportcijfer (r = .67). Op de tweede plaats komt 'Het is vervelend om in mijn buurt te wonen' (r = -.62). De andere vier indicatoren hebben allemaal een minder sterke correlatie met het rapportcijfer. De twee stellingen 'De woningen in mijn buurt zijn goed onderhouden' en 'Ik ben gehecht aan mijn buurt' zijn het minst sterk gerelateerd aan een laag of hoog rapportcijfer.

Tabel 2.1 – Correlaties van tevredenheid items met het rapportcijfer (N=18.259)

	M	*SD*	% eens of helemaal eens	*Correlatie (r) met rapportcijfer*
Ik voel mij thuis in mijn buurt.	4,15	0,95	81,5%	*.67**
De bebouwing in mijn buurt is aantrekkelijk.	3,78	0,97	68,2%	*.54**
De woningen in mijn buurt zijn goed onderhouden.	3,84	0,95	73,1%	*.50**
Het is vervelend om in mijn buurt te wonen.	4,20	0,99	7,4%	*-.62**
Als het mogelijk is, verhuis ik uit mijn buurt.	3,99	1,22	14,4%	*-.59**
Ik ben gehecht aan mijn buurt.	3,72	1,10	64,8%	*.50**

Noot. M = Mean (Gemiddelde); SD = Standaard Deviatie; * p < .001. (tweezijdig).

2.2 Verschillen in buurtbeoordeling tussen Nederlandse gemeenten

Voordat we de verschillen tussen buurten in ogenschouw nemen, onderzoeken we eerst de verschillen tussen gemeenten: In welke gemeenten zijn onze respondenten het meest en minst positief over hun buurt? Bij de berekening van de gemiddelde rapportcijfers per gemeente hebben we het criterium gehanteerd dat een gemeente minimaal 30 respondenten moet bevatten om een enigszins betrouwbare beoordeling te kunnen vaststellen, hetgeen leidt tot een selectie van in totaal 16.800 respondenten uit 155 gemeenten in Nederland. Relatief kleinere gemeenten en/of gemeenten met een relatief lagere responsgraad in Nederland blijven daarom dus buiten beschouwing bij deze analyse. Het gemiddelde rapportcijfer (M=7,53) van deze groep respondenten is ietsje lager dan van de totale steekproef (M=7,54; SD=1,56; N=18.760), maar dit verschil is niet statistisch significant. **Tabel 2.1** en **tabel 2.2** laten respectievelijk de tien hoogst beoordeelde en tien laagst beoordeelde gemeenten in Nederland zien, op basis van het gemiddelde rapportcijfer. Het overzicht van alle gemiddelde rapportcijfers is te vinden in een excel-bestand in een online bijlage: https://t.ly/8FH7o

De uitkomsten laten zien dat er duidelijke verschillen bestaan tussen de gemeenten. De hoogst beoordeelde gemeenten van Nederland scoren minstens één punt hoger dan de laagst beoordeelde gemeenten. Niet geheel verrassend is dat plaatsen zoals Laren, Bloemendaal en De Bilt in de top 10 staan. Deze kwamen in onze voorgaande onderzoeken namelijk ook goed uit de bus. Een belangrijke kanttekening bij deze cijfers is dat de verschillen tussen de gemeenten *binnen* de top-10 nagenoeg allemaal niet statistisch significant zijn, mede vanwege de relatief kleine steekproeven. Dit kan afgeleid worden uit de 95% betrouwbaarheidsintervallen die ook zijn weergegeven in de tabellen. Wel is zonder meer duidelijk dat deze gemeenten significant hoger scoren dan het landelijke gemiddelde (7,5). Ter illustratie: het gemiddelde rapportcijfer van Bloemendaal (in Noord-Holland) ligt ergens tussen 7,8 en 8,6. De conclusie is dat dit inderdaad een relatief hoog beoordeelde gemeente is, want zelfs de geschatte ondergrens (7,8) is al aanzienlijk hoger dan het landelijke gemiddelde. Maar deze gemeente had wel net buiten de top 10 kunnen vallen.

Als we de relatief laag beoordeelde gemeenten in ogenschouw nemen (zie tabel 2.2), valt het op dat de regio Rijnmond met drie relatief laag beoordeelde gemeenten (Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen) sterk vertegenwoordigd is. Er zijn echter ook gemeenten die in meer landelijke gebieden liggen. Het valt verder op dat allerlei verschillende regio's van Nederland op deze lijst voorkomen, onder andere Groningen (Eemsdelta), Limburg (Kerkrade) en Noord-Holland (Beverwijk).

Het algemene beeld dat we verkrijgen van aantrekkelijke en minder aantrekkelijke plaatsen sluit goed aan bij de uitkomsten van eerdere onderzoeken naar de 'beste gemeenten' die het weekblad Elsevier jaarlijks publiceert. Gemeenten met hoge rapportcijfers komen in het algemeen naar voren als relatief aantrekkelijke gemeenten voor de gemiddelde Nederlander (Deijkers 2021; Louken & Van Eikeren 2022).

De resultaten die verkregen zijn door onze online enquête komen echter niet helemaal overeen met het jaarlijkse onderzoek Atlas voor gemeenten, uitgevoerd door onderzoeksbureau Atlas Research. Het laatstgenoemde onderzoek concludeerde onlangs dat Amsterdam de aantrekkelijkste stad is om te wonen in Nederland, en Emmen kwam het slechtste uit de bus.[1] Een belangrijk verschil is het feit dat het onderzoek van Atlas Research alleen naar de 50 grootste gemeenten kijkt, terwijl bij ons onderzoek juist gekeken is naar een totaal van 155 Nederlandse gemeenten. Zo staan er in de top tien hoogst beoordeelde

[1] https://nos.nl/artikel/2476257-amsterdam-aantrekkelijkste-stad-om-te-wonen-emmen-hekkensluiter

gemeenten in tabel 1.1 veelal gemeenten die in het onderzoek van de Atlas niet meegenomen zijn. Bovendien wijken gemeenten op sommige punten af. Zo verschilt de gemiddelde buurtbeoordeling van respondenten uit Emmen (7,4) niet of nauwelijks van respondenten uit Amsterdam (7,3). Dat zou verklaard kunnen worden doordat de manier van beoordelen van Atlas anders is dan de door ons gehanteerde methode. Waar in dit onderzoek gebruik gemaakt is van (subjectieve) indicatoren in een enquête die voorgelegd is aan de inwoners van een plaats zelf, heeft Atlas Research juist gekeken naar objectieve, feitelijke gegevens zoals de aanwezigheid van werkaanbod, culturele voorzieningen, afstand tot groen, horeca en onderwijs. Dit verschil in objectieve en subjectieve data zou ook een verklarende rol kunnen spelen in de differentie van uitkomsten.

Tot slot concluderen we dat de gemiddelde scores per gemeente een eerste indicatie geven van de verschillen in buurtbeoordelingen in Nederland, maar ook een grote mate van diversiteit verhullen, die met name naar voren komt in de verschillende buurten in de grotere steden.

Tabel 2.2 – De top 10 hoogst beoordeelde gemeenten op basis van het rapportcijfer (2023).

Provincie	Gemeente	Gemiddelde	SD	95% BI	N
NB	Goirle	8,47	0,94	8,13 - 8,80	30
UT	De Bilt	8,24	1,04	8,00 - 8,47	73
NH	Bloemendaal	8,21	1,58	7,78 - 8,64	52
UT	Houten	8,19	0,91	7,95 - 8,44	52
UT	Leusden	8,18	0,86	7,96 - 8,39	62
GD	Renkum	8,11	1,31	7,81 - 8,40	76
NH	Laren	8,07	0,83	7,77 - 8,36	30
GR	Het Hogeland	8,03	1,08	7,65 - 8,41	31
ZH	Oegstgeest	8,03	0,80	7,75 - 8,31	31
ZL	Schouwen-Duiveland	8,03	1,78	7,41 - 8,66	31

Noot: analyse is gebaseerd op gemeenten met minstens dertig respondenten.

Tabel 2.3 – De top 10 laagst beoordeelde gemeenten op basis van het rapportcijfer (2023).

Provincie	Gemeente	Gemiddelde	SD	95% BI	N
GR	Eemsdelta	6,52	2,47	5,64 - 7,39	31
NH	Beverwijk	6,55	1,39	6,06 - 7,04	31
LI	Beekdaelen	6,68	2,50	5,87 - 7,48	37
ZH	Schiedam	6,90	1,72	6,60 - 7,21	124
LI	Kerkrade	6,91	1,83	6,49 - 7,34	71
ZH	Rotterdam	6,94	1,77	6,80 - 7,08	630
GD	Rheden	6,95	1,82	6,50 - 7,41	62
GR	Oldambt	6,97	2,33	6,24 - 7,71	39
LI	Echt-Susteren	7,03	1,81	6,46 - 7,59	40
ZH	Vlaardingen	7,04	1,70	6,58 - 7,49	54

Noot: analyse is gebaseerd op gemeenten met minstens dertig respondenten.

2.3 Verschillen tussen buurten in Nederland

Tabel 2.3 en **tabel 2.4** laten respectievelijk de tien hoogst beoordeelde en tien laagst beoordeelde buurten in Nederland zien, op basis van het gemiddelde rapportcijfer.[2] Bij de bepaling van deze ranglijst hebben we het criterium gehanteerd dat een buurt minimaal 20 respondenten moet bevatten om een enigszins betrouwbaar rapportcijfer te kunnen vaststellen, hetgeen leidt tot een selectie van in totaal 247 buurten (N=8.682) in Nederland. Een excel-bestand met alle gemiddelde rapportcijfers van deze 247 buurten is online te vinden: https://t.ly/c3_Vt

De uitkomsten laten zien dat er aanzienlijke verschillen bestaan binnen gemeenten, met name in de grote steden. Ter illustratie: in Amsterdam geldt dat respondenten uit het Oostelijk Havengebied zeer tevreden zijn over hun buurt (M=8,4), terwijl Osdorp-Oost maar net een voldoende scoort (M=5,7). We zien in andere grote steden vergelijkbare tegenstellingen, in 's-Gravenhage tussen bijvoorbeeld Laakkwartier en Spoorwijk (M=5,2) en Benoordenhout (M=8,5). En Heerlen en Arnhem zijn wat dit betreft ook interessant. Deze steden hebben weliswaar een aantal zeer prettige buurten (zie tabel 2.4), maar behoren gemiddeld genomen niet tot de best gewaardeerde gemeenten doordat ze ook relatief laag scorende buurten hebben.

[2] Wij spreken in dit rapport over 'buurten', maar onze analyse is gebaseerd op wat het CBS aanduidt als 'wijken'. Op een lager analyse-niveau zijn namelijk maar weinig respondenten beschikbaar per eenheid. Bovendien sluit dit in veel gevallen waarschijnlijk beter aan bij wat respondenten zelf verstaan onder 'hun buurt'. Bijvoorbeeld: Amsterdammers zullen vaker aangeven dat ze in de Jordaan (CBS: wijk) wonen dan in de Anjeliersbuurt-Noord of Elandsgrachtbuurt (CBS: buurten binnen deze wijk).

Tabel 2.4 – De top 10 hoogst beoordeelde buurten op basis van het rapportcijfer (2023).

Gemeente	Buurt	Gem	SD	95% CI	N
Arnhem	Alteveer/Cranevelt	8,89	0,88	8,57 - 9,22	28
Arnhem	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	8,84	0,79	8,63 - 9,04	55
Heerlen	Caumerveld-Douve Weien	8,73	0,94	8,34 - 9,12	22
Rijswijk	Steenvoorde-Noord (Wijk 8)	8,52	0,81	8,18 - 8,87	21
Renkum	Oosterbeek Zuidoost	8,50	0,91	8,12 - 8,88	22
's-Gravenhage	Geuzen- en Statenkwartier	8,48	1,16	8,03 - 8,93	25
Utrecht	Oost	8,47	0,86	8,25 - 8,68	62
's-Gravenhage	Benoordenhout	8,45	1,09	8,07 - 8,84	31
Hilversum	Noordwest	8,42	0,95	8,07 - 8,78	27
Amsterdam	Oostelijk Havengebied	8,42	0,81	8,14 - 8,70	31

Noot: analyse is gebaseerd op buurten met minstens twintig respondenten.

Tabel 2.5 – De top 10 laagst beoordeelde buurten op basis van het rapportcijfer (2023).

Gemeente	Buurt	Gem	SD	95% CI	N
's-Gravenhage	Laakkwartier en Spoorwijk	5,19	1,50	4,62 - 5,77	26
Bergen op Zoom	Bergen op Zoom-Oost	5,67	1,46	5,08 - 6,25	24
Amsterdam	Osdorp-Oost	5,68	1,84	4,91 - 6,45	22
Rotterdam	Charlois	5,72	2,10	5,23 - 6,22	69
's-Gravenhage	Bouwlust en Vrederust	5,76	1,81	5,05 - 6,47	25
Rotterdam	Delfshaven	6,27	1,84	5,65 - 6,89	34
Eindhoven	Oud-Woensel	6,38	1,64	5,72 - 7,03	24
Eindhoven	Erp	6,38	1,53	5,73 - 7,04	21
Utrecht	Overvecht	6,42	2,02	5,61 - 7,22	24
Haarlem	Europawijk	6,43	2,16	5,51 - 7,35	21

Noot: analyse is gebaseerd op buurten met minstens twintig respondenten.

2.4 Uit welke dimensies bestaat de buurtbeoordeling?

Zoals gezegd zijn de rapportcijfers van de buurten gebaseerd op de vraag aan respondenten hoe zij hun buurt over het algemeen beoordelen. Waar denken mensen dan vooral aan? Anders gezegd: welke aspecten van de buurt vinden zij belangrijk bij het bepalen van hun cijfer? We

hebben aan respondenten gevraagd welke aspecten zij belangrijk vinden bij het beoordelen van hun buurt. Wij legden acht verschillende aspecten voor – meerdere antwoorden geven was mogelijk – die zijn weergegeven in **tabel 2.6**. Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat een rustige woonomgeving (69%), prettige omgang tussen buurtgenoten (65%) en gunstige locatie (62%) de drie meest belangrijke aspecten zijn. De overige aspecten worden duidelijk minder frequent genoemd.

Zijn deze acht verschillende aspecten die wij aan de respondenten hebben voorgelegd terug te brengen tot een kleiner aantal onderliggende dimensies? De uitkomsten van een exploratieve factoranalyse zijn ook weergegeven in tabel 2.6. De gepresenteerde factorladingen die hierin zijn weergegeven kunnen op dezelfde wijze opgevat worden als correlaties: hoe hoger de score, des te sterker het verband tussen het betreffende aspect (het item) en het latente, onderliggende construct.

Uit deze analyse valt op te maken dat we minimaal twee onderliggende dimensies kunnen onderscheiden. De eerste dimensie waarop respondenten hun buurt beoordelen bestaat uit bereikbaarheid en voorzieningen. En de tweede dimensie kan samengevat worden als de behoefte aan een rustige, veilige en schone omgeving. Het komt min of meer overeen met een voorkeur voor 'stedelijke ambiance' (reuring) en voor harmonie (rust). Of nog bondiger: tussen een voorkeur voor de stad of voor het platteland (zie ook: Deijkers 2018, 2021). Zoals onderzoekers Peter Louken en Pim van Eikeren (2022) het uitdrukken: 'waar de een de ambiance van de stad zoekt, prefereert de ander de harmonie en rust en ruimte van het platteland'.

De aspecten 'aantrekkelijke bebouwing' en 'natuurlijke omgeving' laden op allebei de bovengenoemde dimensies redelijk zwak, dus passen in feite niet zo heel goed bij elk van de twee onderliggende voorkeuren. Deze zou men eventueel nog apart kunnen onderscheiden.

Tot slot is het ook interessant om op te merken dat het aspect 'prettige omgang tussen buurtgenoten' weliswaar het beste aansluit bij de tweede dimensie (een rustige, schone en veilige omgeving), maar wel een vrij lage factorlading heeft (.48). Dat wil zeggen dat dit aspect vooral belangrijk wordt gevonden door mensen die ook waarde hechten aan een veilige en rustige omgeving, maar dit verband is relatief zwak. En dit aspect hoort ook duidelijk niet bij een voorkeur voor de reuring en goede bereikbaarheid van steden. Dus: de mate waarin iemand belang hecht aan goede voorzieningen en uitgaansmogelijkheden is blijkbaar niet gerelateerd aan het belang dat men hecht aan een prettige omgang met buurtgenoten. De meest accurate conclusie is dat 'prettig contact met buurtgenoten' (sociale cohesie) als aparte, derde dimensie beschouwd moet worden, naast 'rust' en 'reuring'.

Tabel 2.6 – Factorladingen van acht aspecten buurtbeoordeling (patroonmatrix)

	Percentage genoemd	**Dimensie 1: *Rust***	**Dimensie 2: *Reuring***
Aanbod en kwaliteit van voorzieningen (scholen, winkels, horeca, zorg, etc.).	55,6%		0,770
Gunstige locatie, bereikbaarheid (uitvalswegen, openbaar vervoer).	61,8%		0,793
Aantrekkelijke bebouwing (historische en/of ruime bebouwing, goed onderhouden).	36,6%	0,327	0,439

Natuurlijke omgeving (recreatie, parken, bos en natuur, strand, binnenwater).	50,9%	0,306	0,393
Rustige woonomgeving (geen overlast van omwonenden).	69,0%	0,733	
Schone woonomgeving (geen afval op straat).	53,8%	0,780	
Veiligheid (geen criminaliteit en vernieling, verkeersveiligheid).	53,4%	0,753	
Prettige omgang tussen buurtgenoten (goed onderling contact).	64,6%	0,479	

Noot: Principale Componenten Analyse met oblimin rotatie. Factorladingen kleiner dan 0,3 zijn weggelaten. N=19.832

2.5 Waarom scoren sommige buurten goed? Verklaringen van verschillen in buurtbeoordeling

Welke eigenschappen van een buurt verklaren waarom de inwoners hun leefomgeving zo positief of juist minder positief beoordelen? Anders gezegd: welke kenmerken zijn bepalend voor een hogere of lagere beoordeling van de buurt? Voor het beantwoorden van deze vraag richten wij zoals gezegd onze aandacht op sociale cohesie: we brengen vijf verschillende thema's in kaart die allemaal direct of indirect gerelateerd zijn aan de mate van sociale cohesie in de buurt: (1) de frequentie en kwaliteit van het contact met buurtgenoten, (2) het bieden van hulp aan buren (3) de organisatie van activiteiten en initiatieven in de buurt, (4) ervaren criminaliteit en onveiligheid en (5) sociaal vertrouwen. Bij elk van deze thema's wordt nagegaan in hoeverre goede buurten en slechte buurten – zoals ervaren door de bewoners – van elkaar verschillen. Stap-voor-stap ontstaat er zo meer inzicht in welke sociale aspecten ervoor zorgen dat sommige buurten in Nederland beter beoordeeld worden dan andere buurten.

We onderzoeken bij deze vijf cohesie-gerelateerde thema's de verbanden op het individuele niveau. Bijvoorbeeld: zijn respondenten die vaak contact hebben met hun buurtgenoten meer tevreden over hun buurt dan respondenten die niet of nauwelijks contact hebben? We kunnen vanwege de analyse op individueel niveau gebruikmaken van de volledige steekproef en dus respondenten uit alle buurten in de analyse betrekken, ongeacht het aantal respondenten per buurt. We onderzoeken geen aanvullende effecten op het macro-niveau. Bijvoorbeeld: zijn respondenten die in buurten wonen waar gemiddeld genomen veel contact is tussen buurtgenoten, meer tevreden dan respondenten die in buurten wonen waar gemiddeld genomen weinig contact is – ongeacht of deze mensen zelf veel of weinig contact hebben met buurtgenoten? Tot slot: door item non-response – sommige respondenten hebben een missende waarde bij een bepaalde vraag – vermelden we per tabel steeds de betreffende steekproefgrootte per analyse (N).

2.5.1 Contact met buurtgenoten

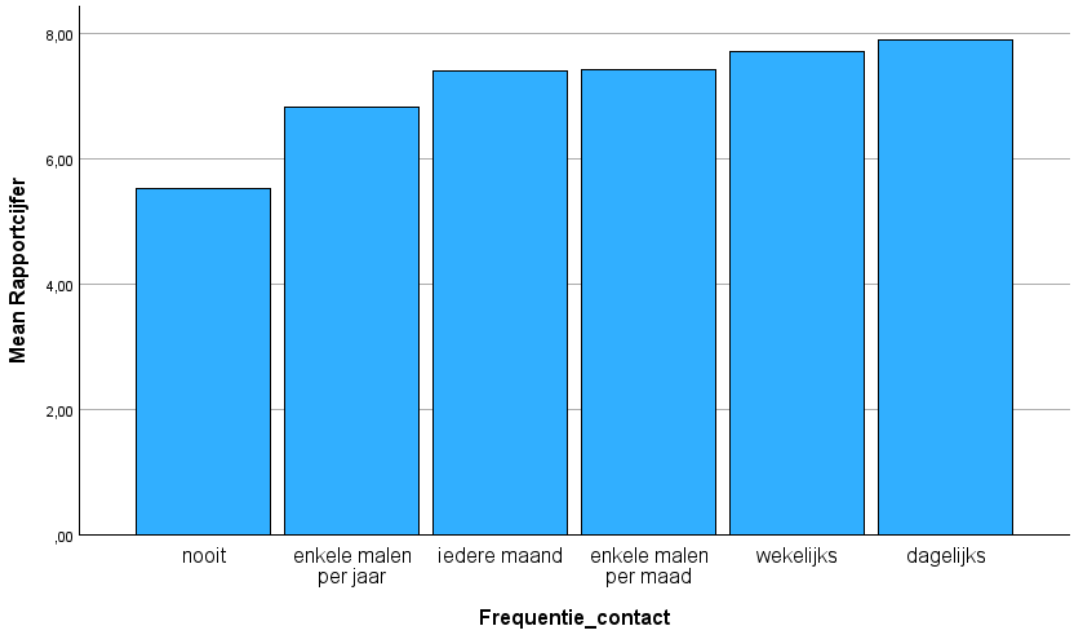
Respondenten geven aan dat ze voornamelijk wekelijks of dagelijks contact hebben met buurtgenoten (zie **tabel 2.7**). Respectievelijk 33,5% en 29,3% van de ondervraagden heeft wekelijks of dagelijks contact met mensen uit hun buurt. Het komt veel minder vaak voor dat iemand aangeeft 'nooit' (3,0%) of slechts 'enkele keren per jaar' (11,3%) contact te hebben.

De mate van contact kan gedeeltelijk verklaren waarom sommige mensen de kwaliteit van hun buurt als beter of juist als minder goed ervaren. In **figuur 2.1** staat de relatie tussen de

frequentie van contact met buurtgenoten en de gemiddelde buurtbeoordeling (i.e. het rapportcijfer) weergegeven. We concluderen hieruit dat naarmate het contact met buurtgenoten toeneemt, de buurtbeoordeling veel positiever is. Respondenten die dagelijks contact hebben met mensen uit de buurt zijn gemiddeld genomen het meest positief (M=7,9), terwijl respondenten die aangeven niet of nauwelijks contact te hebben het laagste scoren. Opvallend is dat slechts weinig contact met buurtgenoten (in plaats van nooit) ook al een sterk gunstig effect lijkt te hebben: indien mensen aangeven 'enkele keren per jaar' contact met elkaar hebben, wordt de buurt al ruim een punt hoger gewaardeerd (M=6,8) in vergelijking met de categorie 'nooit contact' (M=5,5).

Tabel 2.7 – Hoe vaak heb jij contact met je buurtgenoten? (met mensen uit jouw buurt)

Frequentie contact	Percentage	Gem score	SD	N
Nooit	3,0%	5,52	2,40	585
Enkele malen per jaar	11,3%	6,83	1,79	2182
Iedere maand	5,1%	7,40	1,43	978
Enkele malen per maand	17,7%	7,43	1,47	3424
Wekelijks	33,5%	7,71	1,33	6467
Dagelijks	29,3%	7,90	1,42	5657

Figuur 2.1 – Relatie tussen frequentie contact met de buren en buurt beoordeling

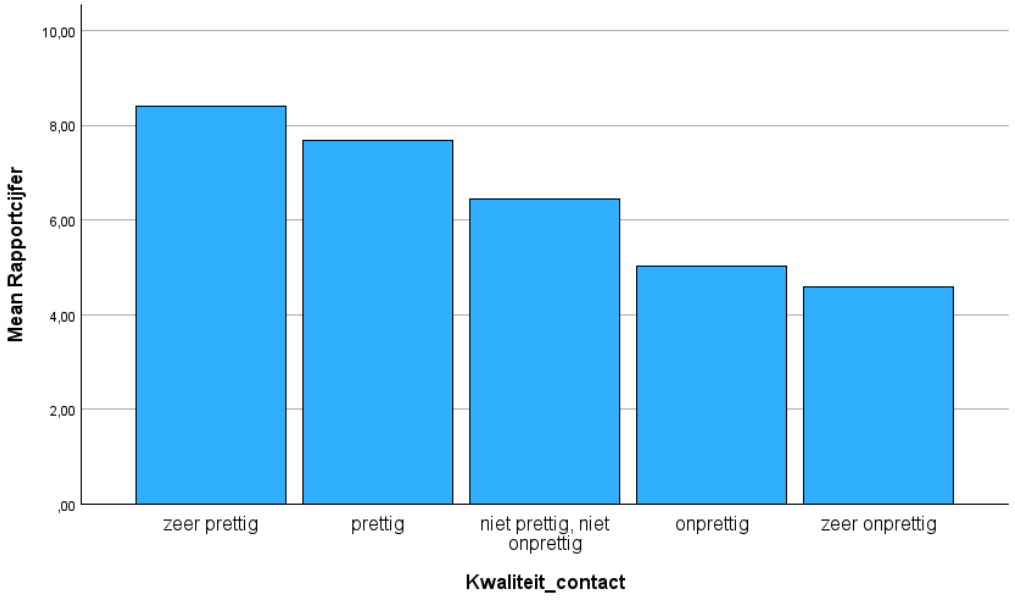
De kwaliteit van het contact met buurtgenoten wordt over het algemeen als prettig ervaren (zie **tabel 2.8**). Een ruime meerderheid van onze respondenten geeft aan dat het contact 'prettig' (62,6%) of 'zeer prettig' (21,4%) is. Er zijn daarentegen maar weinig mensen (namelijk: 2,3%) die aangeven dat het contact met buurtgenoten onprettig of zelfs zeer onprettig is.

Voorts kunnen we concluderen dat de aard van het contact een sterk verband heeft

met de waardering van de buurt (**figuur 2.2**). De rapportcijfers lopen namelijk sterk uiteen: de beoordeling van de buurt is zeer hoog (M=8,4) als buurtbewoners zeer prettig contact hebben, terwijl zij gemiddeld genomen een duidelijke onvoldoende geven indien zij aangeven dat het contact 'onprettig' (M=5,0) of 'zeer onprettig' (M=4,6) is. Samengevat: uit de analyse blijkt dat naarmate de kwaliteit van het contact met buurtgenoten toeneemt, de buurtbeoordeling ook significant toeneemt. We kunnen dit verband ook als volgt verwoorden: het percentage respondenten dat aangeeft prettig of zeer prettig contact te hebben met buurtgenoten ligt in goed beoordeelde
buurten doorgaans beduidend hoger dan in laag beoordeelde buurten.

Tabel 2.8 – Wat is de kwaliteit van het contact met je buurtgenoten?

	Percentage	Gem score	SD	N
Zeer prettig	21,4%	8,40	1,14	4001
Prettig	62,6%	7,68	1,24	11.735
Niet prettig, niet onprettig	13,8%	6,43	1,65	2.580
Onprettig	1,7%	5,02	1,86	310
Zeer onprettig	0,6%	4,60	2,66	107

Figuur 2.2 – Relatie tussen kwaliteit van het contact met de buren en buurtbeoordeling

2.5.2 Het bieden van hulp aan buurtgenoten

Tabel 2.9 laat de verschillende manieren zien waarop respondenten aangeven hun buurtgenoten te helpen. Hieruit blijkt dat drie categorieën van hulp beduidend vaker genoemd worden: het aannemen van pakketjes, het bewaren van de huissleutel, en een oogje in het zeil houden of verzorgen van de planten wanneer buurtgenoten afwezig zijn. Bijna de helft (43,9%) van alle ondervraagden neemt vaak pakketjes aan en ook een groot deel (42,0%) doet dit 'soms'. Als we de categorieën 'vaak' en 'soms' samenvoegen (gezamenlijk 69,5%), komt het oogje in het zeil houden op de tweede plaats van meest voorkomende hulp. De sleutel bewaren komt op de derde plaats. Ongeveer een derde van de respondenten (31,6%) geeft aan dit vaak te doen, en een ruime meerderheid (58,8%) doet dit op zijn minst soms. Alle andere vormen van hulp aan buurtgenoten komen beduidend minder vaak voor.

In **tabel 2.10** zijn de gemiddelde buurtbeoordelingen weergeven, uitgesplitst naar de frequentie van hulp die respondenten bieden aan hun buurtgenoten (alle vormen van hulp zijn samengenomen). De beoordeling van de buurt is relatief laag (M=6,9) indien buurtbewoners nooit hulp bieden, terwijl het hoogste oordeel (M=7,9) wordt gegeven door de groep mensen die regelmatig hulp bieden. Er blijkt bij de frequentie van hulp een limiet te zitten aan het positieve effect dat dit kan hebben op de buurtbeoordeling. Opvallend is dat het vaak verlenen van hulp helemaal geen hogere rapportcijfers oplevert dan wanneer dit regelmatig of soms gebeurt. Deze verschillen tussen de gemiddelde rapportcijfers staan ook in een figuur weergegeven (zie **figuur 2.3**). Hierin valt duidelijker te zien dat de relatie niet-lineair is. Zoals hieruit valt af te lezen, is er sprake van een groot effect bij het geven van enige hulp ten opzichte van het nooit verlenen van burenhulp, maar blijkt de regelmaat van de hulp na een bepaald niveau niet bijzonder veel uit te maken. Anders gezegd: om in de top-10 van best gewaardeerde buurten te komen is het niet zozeer noodzakelijk om een zeer hoge score te behalen qua burenhulp-frequentie – regelmatig hulp bieden in plaats van heel vaak maakt nauwelijks een verschil – maar het is vooral zaak om hierbij niet heel laag te scoren. Er zou gespeculeerd kunnen worden dat het relatief vaak moeten verlenen van hulp aan buurtgenoten in sommige gevallen zelfs als een belasting of als ongewenst ervaren zou kunnen worden ten opzichte van de minder frequente opties 'soms' en 'regelmatig'. Het verschil is echter gering tot verwaarloosbaar.

Ter illustratie laten we tot slot zien dat de relatie tussen burenhulp en de buurtbeoordeling ook op een andere wijze gepresenteerd kan worden: middels een vergelijking van de percentages mensen dat hulp biedt. In de beter gewaardeerde gemeenten zoals De Bilt (72%) en Bloemendaal (78%) ligt het percentage respondenten dat 'soms' of 'vaak' de sleutel bewaart over het algemeen hoger dan in relatief laag beoordeelde gemeenten zoals Vlaardingen (48%) en Eemsdelta (43%). Maar er zijn ook zeker uitzonderingen op dit algemene patroon. In onze steekproef komt de gemeente Voorschoten (84%) wat betreft het bewaren van de sleutel overigens als beste uit de bus. Dit aspect van sociale cohesie heeft te maken met de mate van stedelijkheid van de buurt: in de zeer sterk stedelijke buurten is het percentage respondenten dat aangeeft soms of vaak de sleutel te bewaren voor de buren het hoogste (59,7%; N=4.976) en bij respondenten die op het platteland wonen juist het laagste (56,1%; N=1.547). Dit verschil zou verklaard kunnen worden door gelegenheid: hoe meer buurtgenoten je hebt, des te groter de kans dat je door iemand om hulp gevraagd zou kunnen worden.

Tabel 2.9 – Welke hulp geef je aan je buurtgenoten?

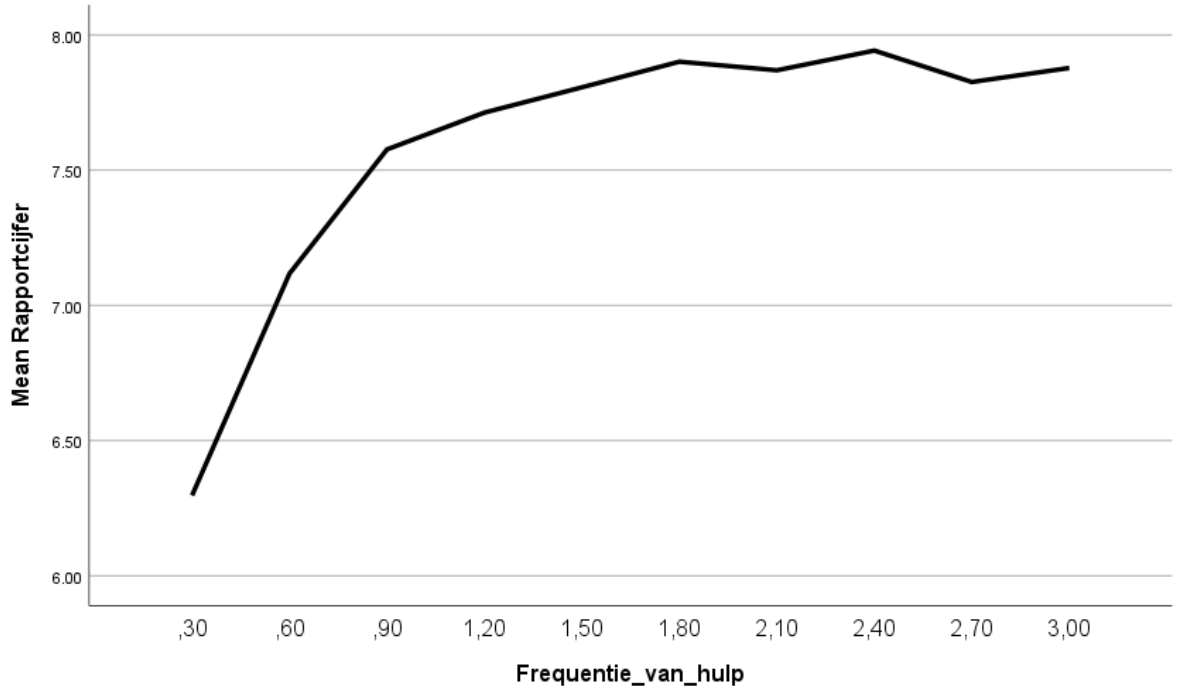
	Vaak (3)	Soms (2)	Zelden (1)	Nooit (0)
Oogje in het zeil houden of planten verzorgen wanneer buurtgenoten afwezig zijn	22,0%	45,8%	13,6%	13,3%

Pakketjes aannemen	43,9%	42,0%	6,4%	3,7%
Oppassen op de kinderen	1,6%	6,6%	11,8%	72,1%
Huisdieren verzorgen of uitlaten	4,9%	19,3%	13,1%	55,4%
Boodschappen doen of koken	2,7%	17,6%	22,2%	57,6%
Klusjes in huis of in de tuin	3,2%	20,6%	21,7%	54,5%
Helpen bij persoonlijke verzorging of verpleging	1,1%	6,9%	14,0%	78,0%
Delen of hergebruiken van spullen (bijv. auto, weggeven van spullen)	5,3%	28,3%	21,8%	44,7%
Bewaren van de huissleutel	31,6%	27,2%	9,6%	31,6%

Tabel 2.10 – Frequentie van hulp aan buurtgenoten

	Percentage	Gem score	SD	N
Nooit	23,5%	6,86	1,86	4.636
Zelden	33,2%	7,63	1,40	6.566
Soms	28,4%	7,84	1,28	5.623
Regelmatig	9,4%	7,89	1,44	1.858
Vaak	2,8%	7,85	1,55	545

Noot: het gemiddelde van negen hulpitems is als volgt in categorieën ingedeeld: Nooit = 0 - 0.6, Zelden = 0.6 - 1.2, Soms = 1.2 - 1.8, Regelmatig = 1.8 - 2.4, Vaak = 2.4 - 3.

Figuur 2.3 – Relatie tussen frequentie burenhulp en buurtbeoordeling

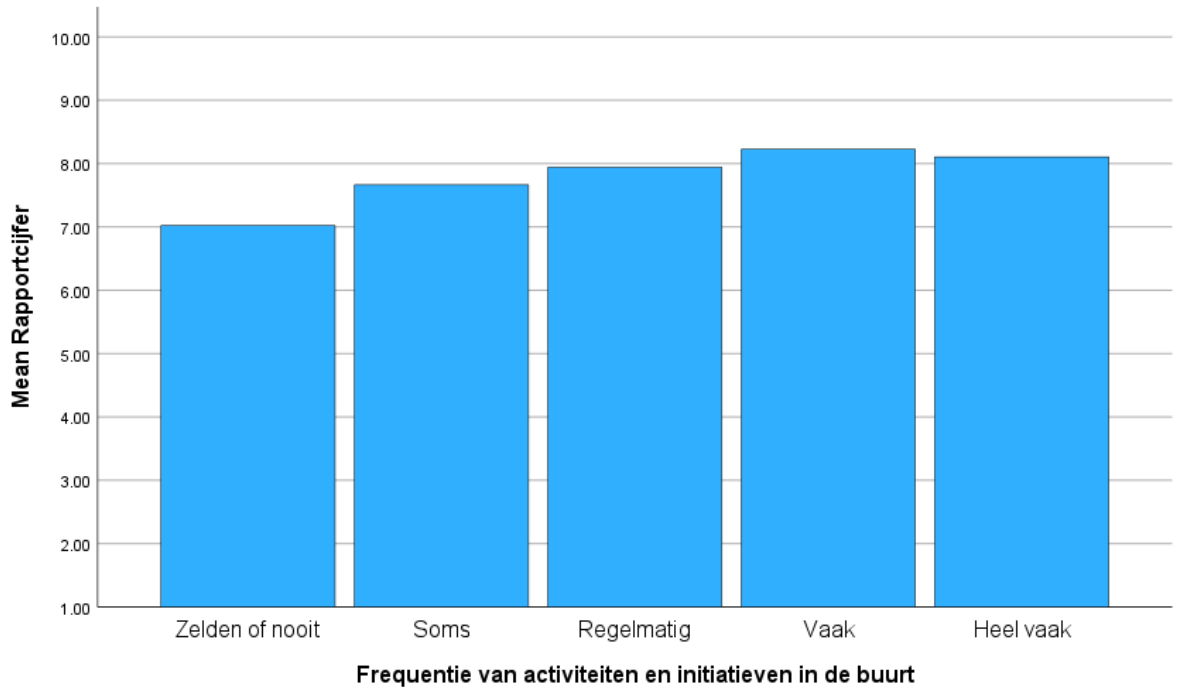
2.5.3 Activiteiten en initiatieven in de buurt

In **tabel 2.11** staat weergegeven hoe vaak respondenten aangeven dat er buurtactiviteiten georganiseerd worden. Gemiddeld genomen is de frequentie hiervan laag. De activiteit die het meeste werd aangevinkt is 'buurtfeest, -borrel, -barbecue'; ongeveer 46% van de respondenten geeft aan dat dit soms of zelfs vaker plaatsvindt. Daarentegen zegt ongeveer 32% van de respondenten dat er zelden of nooit buurtactiviteiten of -initiatieven in hun buurt plaatsvinden, van welke aard dan ook – bij elk van de zes door ons voorgelegde mogelijke buurtactiviteiten antwoordden zij 'zelden of nooit'. De buurt-rapportcijfers staan in **figuur 2.4** uitgesplitst naar frequentie van activiteiten. Opvallend aan deze figuur is dat de frequentie van gehouden buurtactiviteiten en -initiatieven op een zeker moment niet veel effect (meer) schijnt te hebben op het rapportcijfer. Waar er sprake is van een duidelijk stijging van ruim een halve punt bij het 'soms' houden van evenementen ten opzichte van het 'zelden tot nooit' houden hiervan, is deze positieve stijging aanzienlijk kleiner bij de toename naar het 'regelmatig' en 'vaak' houden van activiteiten en initiatieven. Vooral het verschil tussen 'vaak' en 'heel vaak' is verwaarloosbaar en zelfs in de negatieve richting. Dit impliceert dat ondanks dat het weleens houden van buurtactiviteiten en initiatieven een positief effect kan hebben op de algemene buurtbeoordeling, een nog hogere frequentie van deze activiteiten op een gegeven moment geen verdere positieve invloed hierop meer heeft.

Tabel 2.11 – Frequentie van activiteiten en initiatieven in de buurt

	Percentage	Gem score	SD	N
Zelden of nooit activiteiten	31,7%	7,02	1,76	5.959
Soms	43,1%	7,66	1,40	8.108
Regelmatig	21,5%	7,94	1,30	4.043
Vaak	2,5%	8,23	1,32	480
Heel vaak activiteiten	1,2%	8,10	1,55	220

Noot: de gemiddelde frequentie van zes buurtactiviteiten (vaak=2; soms=1; zelden of nooit=0) is als volgt in drie categorieën ingedeeld: Zelden of nooit = 0, Soms = >0 - 0.5, Regelmatig = 0.5 - 1, Vaak= 1 - 1.5, Heel vaak = 1.5 - 2.

Figuur 2.4 – Relatie tussen frequentie initiatieven en activiteiten en buurtbeoordeling

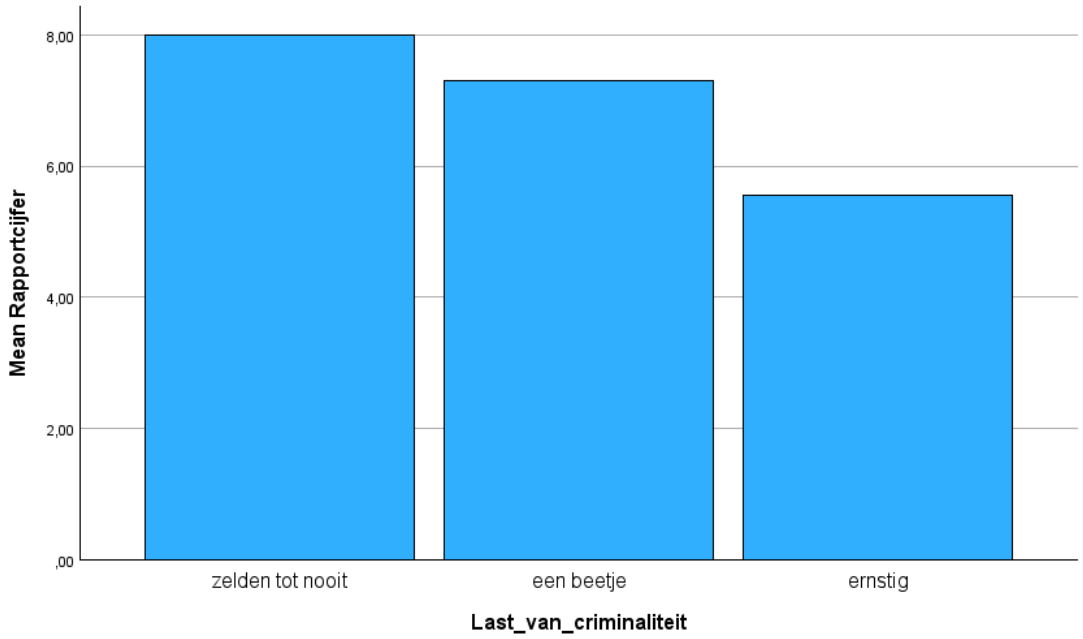
2.5.4 Criminaliteit en onveiligheid

Een meerderheid van de ondervraagden (53,4%) geeft aan zelden of nooit last te hebben van criminaliteit in de buurt; 33% ervaart een beetje last en 7,4% ernstige last (zie **tabel 2.12**). Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om vandalisme, inbraak, diefstal, vernielingen en geweldpleging. De overige 6% heeft bij deze vraag de antwoordoptie 'weet niet, geen antwoord' aangevinkt. Uit **figuur 2.5** valt af te lezen dat er een duidelijk verschil is tussen de drie antwoordcategorieën; waar het verschil tussen 'zelden tot nooit' en 'een beetje' net iets meer dan een daling van een half punt is, keldert het rapportcijfer met ongeveer twee punten wanneer de criminaliteit als 'ernstig' ervaren wordt. Last van criminaliteit heeft dus een sterk verband met het rapportcijfer. Het lijkt er op dat het verschil tussen 'een beetje' en 'zelden tot nooit' minder invloed heeft. Dit zou verklaard kunnen worden door het feit dat laatstgenoemde categorie ook het woord *zelden* bevat en 'zelden' en 'een beetje' enigszins op elkaar lijken. Wanneer *zelden* en *nooit* uit elkaar getrokken zouden worden, zou 'nooit' een aanzienlijk hogere beoordeling kunnen hebben. Dit is echter in de huidige enquête niet als aparte categorie onderscheiden, en blijft dit alleen een veronderstelling die eventueel in vervolgonderzoek onderzocht zou kunnen worden.

Tabel 2.12 – Heb je in jouw buurt last van criminaliteit?

	Percentage	Gem score	SD	N
Zelden tot nooit last	53,4%	7,99	1,22	9.972
Een beetje last	33,0%	7,31	1,44	6.155
Ernstige last	7,4%	5,55	2,10	1.379

Noot: overige 6,2% is 'weet niet, geen antwoord' (M=7,23).

Figuur 2.5– Relatie tussen ervaarde criminaliteit en buurt beoordeling

We hebben in onze online enquête ook naar gevoelens van onveiligheid gevraagd, zowel overdag als 's avonds (twee afzonderlijke vragen, met elk drie antwoordmogelijkheden). Het overgrote deel van de respondenten (ongeveer driekwart) voelt zich 's avonds nagenoeg altijd veilig in de buurt. Daarentegen voelt ongeveer 6 procent van de ondervraagden zich 's avonds vaak onveilig in hun buurt, en 19 procent soms. We hebben ook gevraagd naar de ervaren onveiligheid *overdag*. Dat maakt zoals verwacht een verschil: de percentages liggen dan op respectievelijk 2 procent en 11 procent. Ter vergelijking: de Veiligheidsmonitor 2019 stelt een vergelijkbare vraag – zonder aan te geven of dit overdag of 's avonds betreft – en concludeerde dat 1 procent van de mensen zich 'vaak' en 14 procent zich 'wel eens' onveilig voelt in de eigen buurt (CBS, 2020).

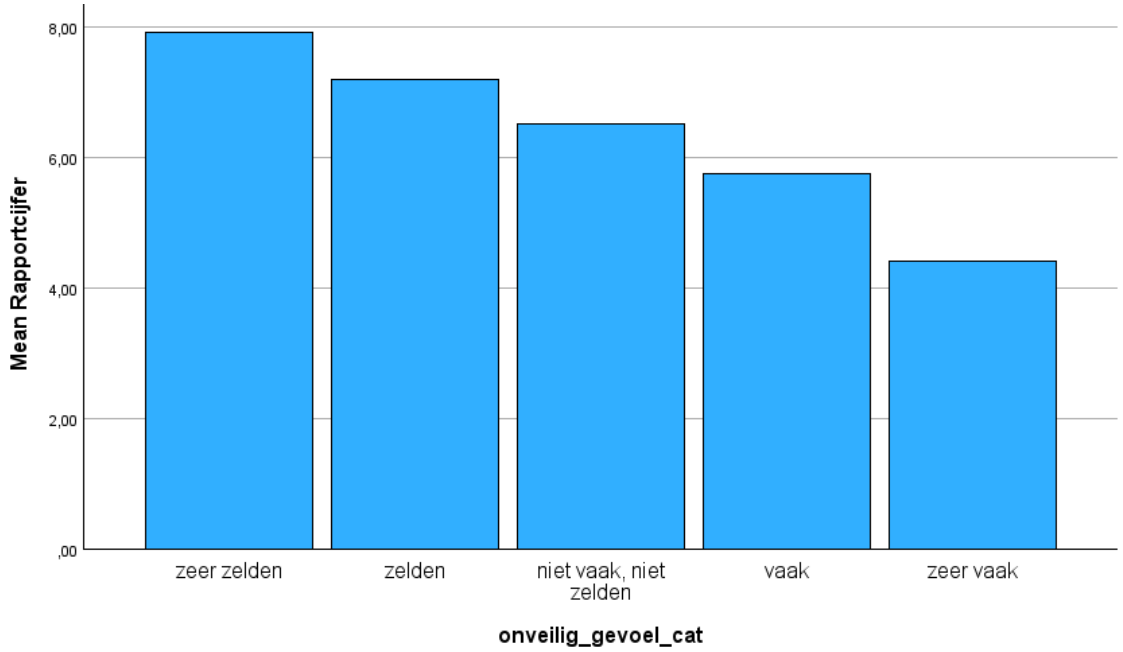
Tabel 2.13 combineert de twee vragen (overdag en 's avonds) en laat zien dat ervaren onveiligheidsgevoelens sterk samenhangen met de beoordeling van de buurt. De rapportcijfers zijn weergegeven in **figuur 2.6**, die duidelijk laat zien dat ondervraagden die zich veilig voelen voornamelijk in de beter beoordeelde buurten wonen. De groep mensen die zich het meest onveilig voelt in hun buurt, beoordelen hun buurt gemiddeld met slechts een 4,4 (N=402), terwijl de gemiddelde buurtbeoordeling een 7,9 bedraagt bij de ondervraagden, die zich vrijwel altijd veilig voelen in hun buurt. De conclusie over dit verband kunnen we anders gezegd ook als volgt formuleren: we zien over het algemeen een hoger aandeel (i.e. een hoger percentage) respondenten dat zich onveilig voelt in buurten met relatief lage rapportcijfers en een lager aandeel in de 'betere buurten'. Ter illustratie: in de Amsterdamse buurt Osdorp-Oost geeft circa 16 procent van de ondervraagden aan zich 's avonds vaak onveilig te voelen, en 40 procent 'soms', terwijl deze percentages in het Oostelijk Havengebied respectievelijk 3 en 18 procent bedragen.[3]

[3] Deze cijfers van twee Amsterdamse buurten ter illustratie van verschillen in ervaren onveiligheid zijn gebaseerd op de gecombineerde Nextdoor buurtonderzoek surveys van 2021 en 2022 (Muis et al. 2022).

Tabel 2.13 – Hoe vaak voel je je overdag ('s avonds) wel eens onveilig in jouw buurt?

	Percentage	Gem score	SD	N
Zeer zelden	72,6%	7,91	1,24	13.600
Zelden	12,8%	7,20	1,41	2.406
Niet vaak, niet zelden	8,8%	6,52	1,74	1.650
Vaak	3,6%	5,75	1,69	673
Zeer vaak	2,1%	4,41	2,35	402

Noot: twee items over onveilig gevoel 's avonds en overdag (vaak=2; soms=1; zelden of nooit=0) samengevoegd: Zeer zelden = 0 – 0.4, Zelden = 0.4 - 0.8, niet vaak, niet zelden = 0.8 - 1.2, Vaak = 1.2 - 1.6, Zeer vaak = 1.6 - 2.

Figuur 2.6 – Relatie tussen mate van ervaring van onveilig gevoel in de buurt en buurt beoordeling

2.5.5 Sociaal vertrouwen

Sociaal vertrouwen is een belangrijke graadmeter voor sociale cohesie en gemeenschapszin. In de enquête vroegen we respondenten in hoeverre zij denken dat mensen meestal behulpzaam proberen te zijn of dat zij meestal aan zichzelf denken. Daarnaast vroegen we ook in hoeverre zij denken dat de meeste mensen in het algemeen te vertrouwen zijn of dat je niet voorzichtig genoeg kunt zijn in de omgang met mensen. Dit zijn dus twee meer algemeen gestelde surveyvragen, waarbij niet specifiek om iemands vertrouwen in zijn of haar buurtgenoten gaat, maar om vertrouwen in andere mensen in het algemeen.[4]

Het is het opvallend dat het antwoord op deze twee vragen – iemands mate van sociaal vertrouwen – sterk samenhangt met de buurtbeoordeling. Dit verband is te zien in **tabel 2.14** en ook in **figuur 2.7**. De gemiddelde beoordeling van de buurt van ondervraagden die heel veel

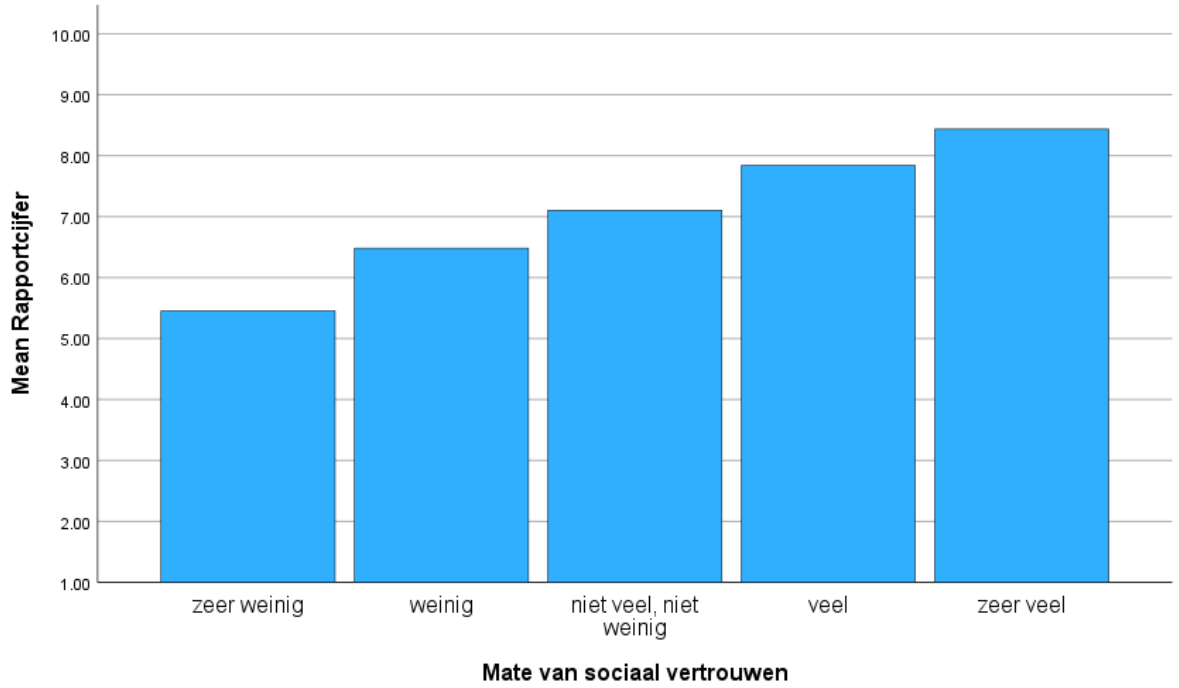
[4] Deze twee vragen zijn overgenomen uit de *European Social Survey* (ESS).

sociaal vertrouwen hebben (M = 8,4) is aanzienlijk positiever dan de beoordeling van de ondervraagden die heel weinig sociaal vertrouwen hebben (M = 5,5). Het verschil van bijna drie punten is opmerkelijk groot.

Tabel 2.14 – Gemiddelde buurtbeoordeling, uitgesplitst naar mate van sociaal vertrouwen

	Percentage	Gem score	SD	N
Zeer weinig	4,3%	5,45	2,42	790
Weinig	8,7%	6,48	1,86	1596
Niet veel, niet weinig	20,7%	7,10	1,49	3795
Veel	50,9%	7,84	1,15	9333
Zeer veel	15,3%	8,44	1,14	2809

Noot. Gemiddelde score van twee vertrouwen-items (0-10) is als volgt ingedeeld: Zeer weinig = 0 – 2, Weinig = 2 - 4, Niet veel, niet weinig = 4 - 6, Veel = 6 - 8, Zeer veel = 8 - 10.

Figuur 2.7 – Relatie tussen sociaal vertrouwen en buurt beoordeling

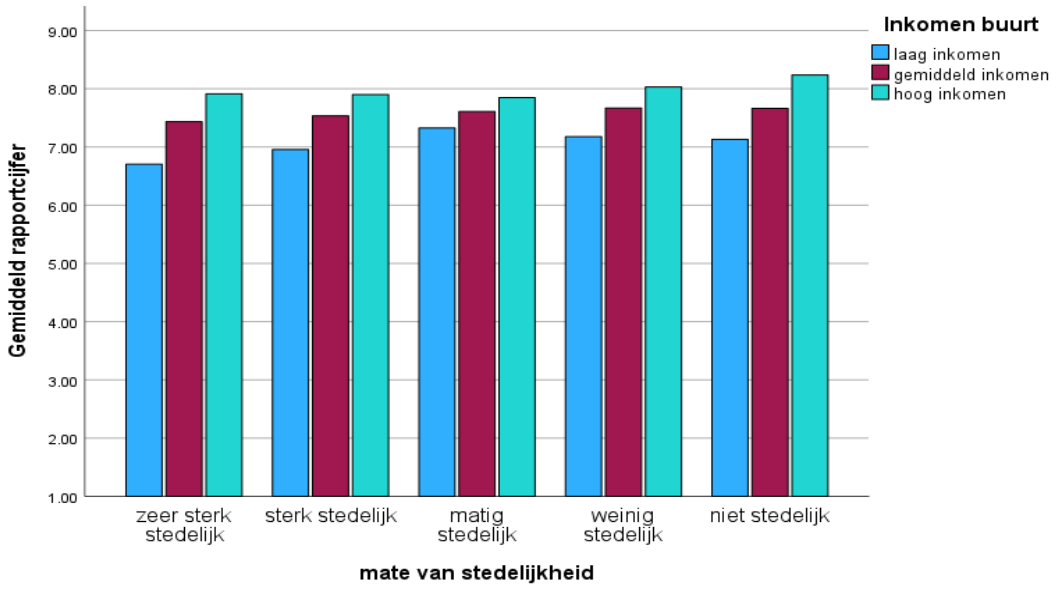
2.5.6 Stad versus platteland, arm versus rijk?

We hebben tot dusver op basis van onze enquêtegegevens laten zien hoe verschillende indicatoren van sociale cohesie samenhangen met een hogere of lagere beoordeling van de buurt, zoals goed contact met buurtgenoten, sociaal vertrouwen en ervaren veiligheid. In deze laatste paragraaf van dit hoofdstuk zoomen we kort uit op de bredere maatschappelijke context: sociaal-economische macro-factoren. Buurten, wijken en gemeenten in Nederland kunnen aan de hand daarvan op basis van allerlei verschillende kenmerken onderscheiden worden. Twee veelbesproken en voor de hand liggende kenmerken zijn de mate van

stedelijkheid en economische ongelijkheid. Oftewel: het verschil tussen de stad en het platteland, en tussen arm en rijk.

Uit onder andere het WoonOnderzoek Nederland is bekend dat mensen in sterk stedelijke gebieden over het algemeen wat minder tevreden zijn over hun woonomgeving dan mensen in minder stedelijke gebieden (BZK, 2019). Deze Nextdoor-enquête geeft hetzelfde beeld: het gemiddelde rapportcijfer is in de meest stedelijke gebieden van Nederland lager (M=7,4) dan bij de respondenten die op het platteland wonen (7,7).[5]

Het vaak besproken verschil tussen 'stad' en 'platteland' blijkt echter schromelijk overdreven als rekening gehouden wordt met sociaal-economische verschillen in Nederland. **Figuur 2.1** laat het verband zien tussen de mate van stedelijkheid en de buurtbeoordeling, gecontroleerd voor de invloed van het gemiddelde inkomen van een buurt.[6] De gegevens laten zien dat mensen uit rijke plattelandsgebieden het meest tevreden zijn over hun woonomgeving en mensen uit arme buurten in de grote steden het minst tevreden zijn. Maar de kloof tussen 'goede' en 'slechte' buurten is veel groter *binnen* de steden en plattelandsgebieden dan *tussen* de grote steden en het platteland: de mate van stedelijkheid maakt niet zoveel uit, het doet er vooral toe of je in een rijkere of armere buurt woont. Respondenten uit het rijke platteland zijn zoals gezegd duidelijk het meest tevreden over hun buurt (M=8,2). Maar voor rijke buurten geldt dat respondenten uit zeer sterk stedelijke buurten ook juist opvallend tevreden zijn over hun buurt (M=7,9), in elk geval beduidend meer tevreden dat dan respondenten uit het minder welgestelde platteland. Bij relatief arme buurten maakt het voor iemands tevredenheid over de woonomgeving in sterkere mate uit of je op het platteland of in een grote stad woont. In deze buurten is de tevredenheid met de buurt beduidend hoger op het platteland (M=7,1) dan in de meest stedelijke buurten (M=6,7).

Figuur 2.8 – Gemiddelde rapportcijfer, uitgesplitst naar stedelijkheid en gemiddelde inkomen van buurt

[5] Meer details: zie tabel A1 in bijlage.

[6] CBS gegevens van buurten en wijken zijn afkomstig van:
https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2023/14/kerncijfers-wijken-en-buurten-2021
We gebruikten de data van 2021, want de data van 2022 waren nog niet volledig beschikbaar. Mate van stedelijkheid betreft de variabele "ste_mvs".

2.5.7 Slotbeschouwing over de rol van cohesie-gerelateerde factoren

We hebben zojuist gezien dat de respondenten uit rijke plattelandsgebieden gemiddeld genomen het meest positief zijn over hun buurt en respondenten uit arme buurten in de grote steden het minst positief zijn. In deze slotbeschouwing gaan we in op de resterende vraag in hoeverre buurten in het rijke platteland hoger scoren *omdat* de sociale cohesie hier sterker is. Of zijn de buurtbeoordelingen hier juist hoger *ondanks* dat zij betreft de cohesie-gerelateerde factoren niet of nauwelijks beter uit de bus komen in vergelijking met buurten in de rest van Nederland? Deze vraag kunnen we beantwoorden met een multiple regressie-analyse waarin we alle factoren gezamenlijk in ogenschouw kunnen nemen. Zodoende kunnen we ook evalueren welke aspecten van sociale cohesie die we gemeten hebben de sterkste invloed hebben op de buurtbeoordeling.

Tabel 2.15 laat de resultaten zien van regressie-analyses met het rapportcijfer (i.e. de buurtbeoordeling van de respondenten) als afhankelijke variabele. De tweede kolom is gebaseerd op afzonderlijke enkelvoudige regressies en deze uitkomsten herhalen dus de verbanden die in het voorgaande al besproken zijn. Alle predictoren zijn gehercodeerd op een 0-1 schaal, zodat de b-coëfficienten steeds het maximale effect weergeven, namelijk het verschil in beoordeling tussen de minimum- en maximumwaarde van de verklarende variabele. Zo zien we bijvoorbeeld dat het geschatte rapportcijfer van respondenten die in de meest verstedelijkte buurten van Nederland wonen 0,32 punt lager is dan respondenten die in de minst verstedelijkte buurten wonen. Het gemiddelde inkomen heeft een sterker effect: de geschatte beoordeling van de buurten met een hoog gemiddeld inkomen is bijna één punt hoger (0,96) dan de buurten met een laag gemiddeld inkomen.

Vervolgens staan alle effecten van vijf verschillende thema's die betrekking hebben op sociale cohesie en die we ondervraagd hebben in de online survey. Bij drie variabelen (ervaren criminaliteit, frequentie van activiteiten in de buurt, frequentie van hulp aan buurtgenoten) hebben we zogeheten losse dummy-variabelen aangemaakt, omdat onze beschrijvende analyse erop heeft gewezen dat de effecten hier niet-lineair lijken te zien. Dit is bijvoorbeeld goed te zien bij de rol van burenhulp: als iemand nooit hulp verleent, ligt de gemiddelde beoordeling van de buurt aanzienlijk lager (-0,76) dan bij mensen die soms hulp verlenen. Deze invloed is ook statistisch significant. Maar er is geen significant verschil in beoordeling tussen 'soms' en 'regelmatig' (0,10) en evenmin tussen 'soms' en 'vaak' (0,05). Het eerder vermelde plafond-effect wordt hier dus bevestigd: nog vaker hulp bieden dan 'soms' heeft geen toegevoegde waarde voor de waardering van de buurt.

De derde kolom presenteert de gezamenlijke effecten van zowel de mate van stedelijkheid van een buurt en het gemiddelde inkomen. Zoals we net al hebben gezien, kunnen we hieruit nogmaals afleiden dat het model voorspelt dat de buurten op het platteland met een hoog inkomen beter gewaardeerd worden. Kan dit positieve (inkomen) en negatieve (stedelijkheid) effect toegeschreven worden aan het feit dat de sociale cohesie over het algemeen lager is in de armere buurten in grote steden? Het antwoord op deze vraag luidt 'ja'. De uitkomsten in de vierde kolom laten zien dat ongeveer de helft van de invloed van het gemiddelde buurtinkomen wegverklaard wordt – de afname van 0,73 naar 0,38 is bijna een halvering. En het verschil tussen de stad en het platteland is zelfs helemaal verdwenen. Dit is opmerkelijk. Gecontroleerd voor alle onderzochte cohesie-gerelateerde factoren is er geen enkel verschil meer overgebleven in de buurtbeoordeling van respondenten uit de zeer stedelijke gebieden en uit de dorpen op het platteland.

De uitkomsten in vierde kolom laten ook zien welke aspecten de doorslag geven bij een

analyse van alle sociale factoren gezamenlijk. De bevindingen kunnen als volgt samengevat worden. Ten eerste, de *frequentie* van contact heeft geen enkele significante invloed meer, indien rekening wordt gehouden met de *kwaliteit* van contact met buurtgenoten. Het effect van laatstgenoemde variabele is vrij sterk: de buurt wordt gemiddeld maar liefst 2,38 punt positiever gewaardeerd indien er sprake is van 'zeer prettig contact', in vergelijking met 'zeer onprettig contact'. Ten tweede kunnen we concluderen dat hulp aan buurtgenoten nauwelijks een aanvullende rol speelt, indien rekening wordt gehouden met alle andere factoren. Afgezien van een klein negatief effect van het 'nooit' verlenen van hulp (in vergelijking met 'soms') leidt meer hulp geven doorgaans niet tot een hogere buurtbeoordeling. Ook buurtactiviteiten spelen maar een beperkte rol: er is weliswaar een duidelijk negatief effect als deze zelden of nooit plaatsvinden (-0,31), in vergelijking met regelmatig, maar als dit 'vaak' of 'heel vaak' gebeurt leidt dit echter niet tot een meer positieve beoordeling van de buurt. Voorts kunnen we concluderen dat ervaren criminaliteit, gevoelens van onveiligheid en sociaal vertrouwen alle drie een sterke rol spelen. Deze drie facetten kunnen dus voor een groot gedeelte verklaren waarom bepaalde buurten in Nederland beter gewaardeerd worden. Zo is bijvoorbeeld het geschatte rapportcijfer van buurtbewoners die zich zeer zelden onveilig voelen in hun buurt ruimschoots een punt hoger (1,27) dan bewoners die zich zeer vaak onveilig voelen.

Tot slot staan in de vijfde kolom de gestandaardiseerde regressie-coëfficienten vermeld. Aan de hand hiervan kan op een 'eerlijkere' manier bepaald worden welke factoren de sterkste invloed uitoefenen, want door de standaardisatie zijn de effecten goed met elkaar te vergelijken. De conclusie luidt dat de kwaliteit van het contact met buurtgenoten, sociaal vertrouwen, onveiligheidsgevoelens, en ervaren criminaliteit duidelijk de vier belangrijkste voorspellers zijn; de andere factoren doen er niet of nauwelijks toe. Al met al kan het regressiemodel met alle factoren gezamenlijk 37,7% van de spreiding in de buurbeoordelingen van de respondenten verklaren.

Tabel 2.15 – Resultaten regressie-analyse: welke factoren verklaren een goede buurtbeoordeling?

Onafhankelijke variabele	**b-coëfficient (*enkelvoudig*)**	**b-coëfficient (*meervoudig*)**	**b-coëfficient (*meervoudig*)**	**b-coëfficient *(standard.)***
Constante (intercept)		7,46	5,14	
CBS gegevens (macro-niveau):				
Stedelijkheid van buurt	-0,32*	-0,29*	0,01	0,00
Gemiddeld inkomen buurt	0,96*	0,73*	0,38*	0,06*
Online survey (micro-niveau):				
Frequentie contact	1,58*		0,05	0,01
Kwaliteit contact	4,01*		2,38*	0,29*
Burenhulp: nooit	-0,76*		-0,09*	-0,03*
Burenhulp: zelden	-0,18*		0,02	0,01
Burenhulp: soms (referentie)	—		—	—
Burenhulp: regelmatig	0,10		-0,03	-0,01
Burenhulp: vaak	0,05		-0,09	-0,01
Activiteiten: nooit/zelden	-0,79*		-0,31*	-0,10*
Activiteiten: soms	-0,24*		-0,09*	-0,03*

Activiteiten: regelmatig (ref.)	—		—	—
Activiteiten: vaak	0,24*		0,10	0,01
Activiteiten: heel vaak	0,28		0,20	0,02
Criminaliteit: zelden/nooit last	0,58*		0,23*	0,08*
Criminaliteit: af en toe (ref.)	—		—	—
Criminaliteit: ernstige last	-1,50*		-0,67*	-0,12*
Onveilig gevoel	-2,71*		-1,27*	-0,20*
Sociaal vertrouwen	2,40*		0,98*	0,17*
verklaarde variantie (R^2)		1,5%	37,7%	37,7%

*Noot. N= 13.774; * p* < .01. (tweezijdig). Continue predictoren zijn gehercodeerd: min=0, max=1.

DEEL III: KWALITATIEVE ANALYSE

3. Kwalitatieve analyse van twee Amsterdamse buurten

3.1 Keuze voor twee buurten

In dit deel van het onderzoek zullen we inzoomen op twee Amsterdamse buurten, namelijk Osdorp-Oost en de Oostelijke Eilanden en Kadijken. Voor een goed en diepgaand begrip van wat bewoners onder leefbaarheid en sociale cohesie verstaan, en waarom zij hun buurt wat dit betreft verschillend beoordelen, zijn de algemene patronen die we hebben blootgelegd met behulp van de kwantitatieve data onvoldoende.

Van de 95 Amsterdamse buurten in onze steekproef van de online enquête, bezit een twaalftal buurten een respondentenaantal van minstens 20. **Tabel 3.1** laat van deze buurten de gemiddelde beoordelingen zien. Hieruit valt af te lezen dat er een aanzienlijk verschil bestaat tussen de best beoordeelde - Oostelijk Havengebied - en de minst beoordeelde buurt - Osdorp-Oost. Tussen de gemiddelden zit ruim drie punten verschil en zelfs de 95% betrouwbaarheidsintervallen liggen ruim twee gehele punten uit elkaar.

Tabel 3.1 - Overzicht gemiddelde rapportcijfers van Amsterdamse buurten (2023)

Gemeente	Buurt	Gem	SD	95% CI	N
Amsterdam	Oostelijk Havengebied	8,42	0,81	8,14 - 8,70	31
Amsterdam	Buitenveldert-Oost	7,95	0,97	7,55 - 8,36	22
Amsterdam	Oostelijke Eilanden/Kadijken	7,75	1,19	7,38 - 8,12	40
Amsterdam	Middenmeer	7,70	1,78	6,92 - 8,48	20
Amsterdam	Nieuwmarkt/Lastage	7,67	1,24	7,14 - 8,20	21
Amsterdam	Sloter-/Riekerpolder	7,53	1,53	6,99 - 8,08	30
Amsterdam	Holendrecht/Reigersbos	7,32	1,41	6,77 - 7,87	25
Amsterdam	Bijlmer Oost (E,G,K)	7,13	1,22	6,63 - 7,63	23
Amsterdam	Jordaan	7,06	1,73	6,49 - 7,62	36
Amsterdam	Grachtengordel-West	7,00	1,73	6,37 - 7,63	29
Amsterdam	Geuzenveld	6,71	1,41	6,25 - 7,18	35
Amsterdam	Osdorp-Oost	5,68	1,84	4,91 - 6,45	22

3.2 Oostelijke Eilanden en Kadijken

3.2.1 Algemene beoordeling van de buurt

Bewoners vinden de Oostelijke Eilanden en Kadijken over het algemeen een zeer prettige woonomgeving. Ze beschrijven de buurt als groen, rustig, centraal, sociaal en veilig. Een aantal ervaart een dorpsgevoel. Vooral bewoners die al langere tijd op de Oostelijke Eilanden en Kadijken wonen, spreken over een afname van het woongenot in de afgelopen jaren door de drukte van het verkeer, hetgeen door de knip in de Weesperstraat de laatste maanden versterkt is. Vooral op Kattenburg is dit een groot probleem.

Tegenwoordig hebben de Oostelijke Eilanden en Kadijken in totaal 13.815 inwoners (in 2022),waarvan 21,0% een westerse en 27,3% een niet-westerse migratieachtergrond hebben. De overige 51,7% heeft geen migratieachtergrond (CBS 2022).[7] Deze cijfers laten zien dat de Oostelijke Eilanden en Kadijken relatief weinig etnische diversiteit hebben. Diversiteit en ongelijkheid merken inwoners meer op in inkomensongelijkheid, wat ze veelal linken aan gentrificatie. Hierdoor ervaren mensen grote verschillen tussen bewoners van huur- en koopwoningen, wat soms zorgt voor een kloof tussen 'nieuwe' en 'oude' bewoners. Die kloof lijkt met name sterk tussen meer gevestigde bewoners en wat mensen zien als tijdelijke expats.

Overlast wordt hier niet tot weinig ervaren door gedrag van directe buren. Enkele bewoners benoemen wel overlast van hangjongeren. Bewoners ervaren hinder van hangjongeren echter zeer verschillend. Een aantal bewoners geeft aan dat de hangjongeren eigenlijk niks verkeerd doen en geen echte overlast veroorzaken. Andere bewoners vinden het onprettig en lopen er ‘s avonds liever omheen, of zijn al weken in overleg met politie en gemeente omdat ze bang zijn. Verder ervaren mensen overlast door het aangepaste beleid rondom parkeren. Ook afval is volgens enkele bewoners een groeiende bron van overlast. Dit zien ze wel vaak meer als een stadsprobleem dan als een probleem van de wijk. Toeristen, vooral in dronken groepen, zijn voor bewoners die ermee in aanraking komen een grote ergernis. Het ontbreken ervan komt vaak ter sprake als een bijdrage aan het woongenot.

De sociale cohesie is opmerkelijk sterk en vormt voor de meeste bewoners de voornaamste reden voor hun positieve ervaring met het wonen in deze buurt. Bewoners hebben een sterke identificatie met de buurtgemeenschap en onderhouden gemakkelijk sociale contacten. Er is sprake van een grote mate van wederzijdse betrokkenheid, mensen groeten elkaar en maken vaak een praatje, bewoners zijn meestal bekend met hun buurtgenoten. Hulp bieden wordt als vanzelfsprekend gezien en gaat verder dan het aannemen van pakketjes. Zo geven bewoners aan op elkaars kat of hond te passen tijdens vakanties of elkaars sleutel te hebben voor als er iets gebeurt. Er is veel sociaal vertrouwen naar buurtgenoten en ook de sociale controle is hoog. In andere woorden, de relationele netwerken beslaan grote delen van de Oostelijke Eilanden en Kadijken, waarbij bewoners in grote mate deelnemen en elkaar ondersteunen.

[7] Iemand heeft volgens het CBS een migratieachtergrond wanneer deze persoon in het buitenland is geboren (‘eerste generatie’) of als ten minste één van de ouders in het buitenland is geboren (‘tweede generatie’). Het label zegt zodoende niets over iemands Nederlandse taalvaardigheid. De toevoeging ‘niet westers’ geeft aan dat de migratieachtergrond een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika of Azië (exclusief Indonesië en Japan) betreft, alle overige landen in de wereld gelden als ‘westers’. Tot 2016 gebruikte het CBS de termen allochtoon (iemand met een migratieachtergrond) en autochtoon (iemand zonder migratieachtergrond).

3.2.2 Diversiteit

Hoewel de Oostelijke Eilanden en Kadijken als relatief homogeen worden gezien, erkennen en waarderen bewoners inclusiviteit en diversiteit. De Oostelijke Eilanden en Kadijken zijn een relatief 'witte' buurt, zoals bewoners dit zelf benoemen. Met name de Kadijken missen etnische diversiteit. Een bewoonster van de Kadijken beaamt dat haar buurt vrij wit is, maar ziet toch veel diversiteit, vooral van veelal tijdelijk huurders:

> *"Ja, ja, natuurlijk verandert er, verandert er wat, eh qua sfeer in een buurt. Ik vind het niet, eh, in negatieve zin hoor. Ik vind het wel leuk zo die mix van allerlei, allerlei culturen en talen en..."*

Daarnaast vertelt een bewoner van Oostenburg dat hij samenwoont met zijn man. Hoewel hij zich aanvankelijk zorgen maakte om zijn "naïeve" partner, voelt hij zich als queer prettig en veilig in de buurt:

> *"Ik ben in het begin wel bang geweest voor mijn man, want die, die... Ik, ik vind hem wel ik... ik, ik... ik dacht wel van, oeh ja, die zou wel eens eh... de, ik loop overal keurig omheen, maar, maar hij is vrolijk en naïef en redelijk kwetsbaar en, eh, zo zou die kunnen overkomen. Maar d'r is nooit iets gebeurd. En hij, hij voelt zich helemaal niet onveilig, en dat zegt echt wel wat."*

Er is sprake van een sterke acceptatie van elkaar, conflicten tussen verschillende groeperingen worden dan ook niet door bewoners benoemd. Daarentegen lijken de meeste bewoners multiculturaliteit juist te bevorderen en het als een pluspunt te zien voor de sociale cohesie in de wijk. In de Czaar Peterbuurt is in verhouding tot de andere eilanden en de Kadijken meer ervaring met etnische diversiteit. Het verhaal van een bewoner van het Funenpark, een relatief nieuwe woonwijk, wijst op een opvallend sterke cohesie binnen een multiculturele omgeving. Wanneer er buurtfeesten worden georganiseerd, is er een aanzienlijke opkomst, wat de sterke sociale dynamiek van de buurt benadrukt:

> *"Ja we hebben ook trouwens (...) iets van twee keer per jaar of zo. Heb je van die hele grote buurtfeesten of zo en dan is het echt van die heel grote tafels en dan heb je echt honderden mensen die dan gewoon bij elkaar gaan zitten en zo hun eten en zo. Dus ja, sociaal is deze buurt wel gewoon goed."*

Diverse etnische groeperingen lijken goed met elkaar samen te leven. In Wittenburg functioneert de Witte Boei als centrale plek waar mensen samen kunnen komen. Het buurthuis trekt veel Nederlandse ouderen, maar ook vrouwen met een migratieachtergrond.

Eén bewoonster geeft aan behoefte te hebben aan een diverser aanbod, de activiteiten zijn voor haar te veel gericht op ouderen. Een bewoonster met een Arabische achtergrond vertelt dat zij met veel plezier in de wijk woont, maar door taalbarrières geen contact heeft met directe buurtgenoten. Ondanks dat zij geen contact heeft met veelal Nederlandse buren, vindt zij de buurt gezellig. Ze geeft de buurt een 9 omdat ze veel sociale contacten heeft.

3.2.3 Gentrificatie en ongelijkheid

Gevraagd naar ongelijkheid spreken bewoners weinig over ongelijkheid tussen culturen of sociale normen en waarden. Er is wel een wisselwerking te zien tussen economische en sociale processen in de buurt. Gentrificatie kan zorgen voor verschillen tussen met name sociale huurders, maar ook vroege kopers van woningen aan de ene kant, en nieuwe huiseigenaren en huurders in de vrije sector aan de andere. Sociale huurders, die vaak lang in de buurt wonen, vertellen dat kopers toch anders zijn, en dat ze zich minder met de buurt bezighouden. Soms kan dit zorgen voor een 'wij-zij' gevoel tussen bewoners van sociale huur en vrije sector huur. Enkele huurders hebben het gevoel dat kopers zich verheven voelen boven huurders.

Daarnaast heeft een aantal bewoners moeite met wat ze zien als een toename van expats die een woning huren of kopen. Een bewoner van het Oostenburgerpark, zelf een huiseigenaar, ziet de verkoop van woningen aan expats als een bedreiging voor de sociale structuur. Expats maken volgens hem geen verbinding met de buurt omdat ze er meestal maar kort wonen. De verkoop, zeker die van sociale huurwoningen, doorbreekt de bestaande, door de jaren heen opgebouwde sociale connecties. In tegenstelling tot hemzelf en andere buren zoeken expats slechts een 'luxe' slaapplek in plaats van een plek waar echt 'gewoond' wordt:

> "*Die expats, die zijn hier nooit voor forever, zeg maar.*" (…) *Dan verandert eh, eh... Dat gewortelde gaat dan weg. (…) Ik vind het juist leuk dat hier eh, eh, kids opgroeien en gezinnen elkaar kennen en eh, ehm... Ja dat mensen, dat weet je, dat wortelen.*"

Een bewoner van Oostenburg vertelt dat hij voorstander is van overheidsmaatregelen die bestaande netwerken beschermen, zoals een uitgebreide woonplicht en voorrangsregelingen. Volgens hem is dit beter voor de sociale cohesie dan beleid gericht op participatie:

> *"Nu wordt er ruimte gemaakt voor geld, hè! Voor mensen met geld. En (…) dat is dan maar jammer voor... Hè, dus die, die kids die hier nu opgroeien, 't zou mooi zijn als die dus op een of andere manier (…) een mogelijkheid hebben om, om in de buurt eh, door te eh, stromen. Nou daar, daar hou je een heleboel mee in stand. Dat is, volgens mij is dat heel gezond."*

Zelf vindt hij de relaties met zijn hurende buren wel goed, en voelt hij zich geaccepteerd door de 'oude' garde:

> *"Zo'n groep kan ook vijandig worden, hè, zijn, zeg maar, dat zou natuurlijk, maar goed die, dat is dus niet zo. (…) Het, het zou zo een afgesloten eh, wij-zijverhaal kunnen worden. Nou dat, dat is gelukkig bij ons (...) niet zo."*

Ondanks de verschillen tussen sociale huurders en kopers zijn er ook voorbeelden van samenwerking. Om de woningcorporatie De Key aan te sporen tot het vervangen van verouderde puien, hebben de bewonerscommissie (huurders) en de VvE van een flat op Kattenburg nauw contact, aldus een huurster. Een ander gezamenlijk initiatief is 'Zon op Kattenburg', een energiecoöperatie die zonnepanelen plaatst op de daken van flats. Dezelfde bewoonster vertelt dat er stemmen opgaan om de opbrengsten in de toekomst deels ten goede te laten komen van bewoners (huurders) die het financieel lastig hebben. Ze hoort wel van

huurders dat ze het niet hebben op jonge gezinnen of 'yuppen' die woningen kopen. Volgens haar is dat 'lariekoek'. Een bewoonster van dezelfde flat ziet ook geen grote verschillen tussen huurders en kopers. Nieuwe, veelal jonge kopers vergen volgens haar wel wat opvoeding in basale omgangsvormen.

Hoewel bewoners economische tegenstellingen vaak ervaren als een verschil tussen kopers en huurders, ziet een bewoonster van de Kadijken tijdelijke huurcontracten juist als de oorzaak van het gebrek aan binding van expats. Wat opvalt als bewoners spreken over expats en hun gebrek aan binding, is dat ze ook vertellen over positieve ervaringen met expats, vooral als het directe buren zijn die van plan zijn voor langere tijd in Nederland te verblijven. Een bewoner die zich zorgen maakt over gentrificatie heeft ook goed contact met zijn expatbuurman:

> *"Ja, alhoewel ik met eh, dus mijn bovenbuurman bijvoorbeeld, die, dat is zo'n eh, expatkoper, maar die wil, die wil hier blijven, dus die is echt naar Nederland, eh, geëmigreerd, zeg maar. Eh, is een Italiaan. Nou ja, daar heb ik, ik heb de sleutel."*

De bewoonster van de Kadijken die zich zorgen maakt over tijdelijke huurcontracten vertelt dat ze op straat een groep internationale werknemers van een groot IT-bedrijf, herkenbaar aan het logo op de hesjes die ze droegen, afval zag prikken. Ondanks de mogelijke risico's op verstoring van de sociale structuur, lijkt de buurt er over het algemeen in te slagen om huurders en kopers van woningen, maar ook nieuwe, buitenlandse expats en autochtone bewoners die al langer in de buurt wonen met elkaar te verbinden.

3.2.4 Contact en verbondenheid met buurtgenoten

Veel bewoners zijn tevreden over het contact met buren. Er is ruimte voor verschillende persoonlijke voorkeuren voor de intensiteit van het contact - van beleefd groeten tot hechte vriendschappen. Buren staan voor elkaar klaar als het nodig is. Contacten komen op verschillende manieren tot stand, in het voorbijgaan, maar ook via buurtorganisaties en verbindende gebeurtenissen. Bewoners in dit onderzoek spreken van goed groetcontact. De meeste bewoners vinden het fijn om op straat of in de flat een praatje te kunnen maken. Een bewoonster van het Kattenburgerhof vertelt dat ze het ook waardeert dat buren naar elkaar omkijken, wat wijst op goede sociale controle.

Buren zijn bereid veel voor elkaar te doen en er is sprake van een goed sociaal vertrouwen. Van het geven en uitlenen van spullen, tot plantjes water geven en het aanbieden van autoritjes. Zo vertelt een bewoner van Oostenburg, die niet veel behoefte heeft aan diep contact, nog wel vijf jaar huiswerkbegeleiding te hebben gegeven aan een zoon van een buurman die hem aansprak op straat. Dit resulteerde in een band tussen hen.

Bewoners komen op verschillende manieren met elkaar in contact. Ze noemen galerijen, trappenhuizen en liften als plekken waar ze buren tegenkomen. De gebouwde omgeving kan zo mensen bij elkaar brengen. Tegelijk vormt die omgeving ook barrières. Een bewoonster van Kattenburg vertelt:

> *"Nou, het is ook een beetje van die ene straat zit er dus tussen hè? Die Kattenburgerkruis-straat. En 't is wel zo dat je dus eigenlijk een beetje een blok hier hebt en dan dus, en een blok*

daar hebt. Dus eh, weet je, die hebben onderling, hebben (...) eigenlijk niet zoveel contact met elkaar."

Buren komen elkaar ook tegen op georganiseerde bijeenkomsten. Een andere bewoonster van Kattenburg vertelt dat ze nieuwe buren ontmoet bij door De Key geïnitieerde koffietafels voor de ingang van de flat. Een aantal bewoners is actief in bewoners- of buurtorganisaties zoals VvE's, bewonerscommissies, of de hierboven genoemde energiecoöperatie. Hier ontstaan ook contacten en vriendschappen, bijvoorbeeld wanneer na vergaderingen wordt nagepraat of een borrel wordt gedaan. Gebeurtenissen in de buurt kunnen ook leiden tot meer onderling contact. Zo vertelt een bewoonster van de Kadijken dat de buurt overlast ervaart van een nieuw café. In reactie hierop organiseerden buren gezamenlijk een actie om handtekeningen te verzamelen. Hierdoor sprak zij buren die ze normaal niet sprak en ervoer zij dit als een verbindende gebeurtenis.

3.2.5 De knip en beleid

Bewoners ervaren veel overlast van de knip, een experiment in de zomer van 2023 waarbij de Weesperstraat gedurende zes weken werd afgesloten voor doorgaand verkeer. Het streven is om hier een stap te zetten naar een autoluwe binnenstad in Amsterdam. Vooral op Kattenburg zorgt de knip voor problemen qua bereikbaarheid. Bewoners zijn erg lang bezig om bijvoorbeeld boodschappen te doen of naar hun werk te komen. Ten tijde van dit onderzoek stond er geregeld een file in de Kattenburgerstraat. Een ambulance met zwaailicht en sirene had grote moeite langs het verkeer te komen. Veel bewoners zijn woedend om de maatregel, zoals een bewoner vertelt:

"Ik mag het eigenlijk niet zeggen, maar de bewoners hier kunnen de burgemeester wel schieten".

Een andere bewoner vertelt dat de huisarts vanwege de verkeersbelemmeringen niet bij zijn zieke vrouw kon komen:

"Ja, en ik zeg, het is een grote fout. Ik noem het een groene fout, want ja, ze hebben dus de huisartsen niet doorgelaten en de ambulance mocht mijn vrouw niet meenemen omdat de huisarts niet kwam. Die kon niet door, dus die is naar een andere patiënt gegaan… Maar uh uh. Als het erger wordt en je wordt niet opgenomen."

Dat de straat recent een 30-kilometer straat werd ziet een bewoonster van Kattenburg als 'een pleister op de wond.' Zij voelt zich gedupeerd doordat de Kattenburgerstraat een hoofdstraat is geworden en aankomende veranderingen. Vanaf januari 2024 is gepland dat de Kattenburgerstraat een van de vaste routes voor touringcars wordt en opheffing van bus 43 wordt verwacht. Ook de handhaving van de nieuwe snelheidslimiet schiet volgens haar te kort:

"Nou, het resultaat is dat geen kip zich houdt aan die 30 kilometer, dus als ze kunnen dan sjezen ze gewoon heel hard door die straat heen, dus dat helpt vast niet. (…) Hebben ze

handhaving, dat is de politie, maar die doet het dus niet, want die hebben geen mensen d'r voor."

Ook het nieuwe parkeerbeleid ervaren bewoners als negatief. Het is hierdoor lastig voor bewoners om bezoek te ontvangen vanwege de hoge parkeertarieven voor gasten en het opheffen van parkeerplekken.

3.2.6 Overlast in de buurt

Gevraagd naar overlast noemen bewoners van de Oostelijke Eilanden vooral hangjongeren en afval. Op de Kadijken gaat het om afval en toeristen. Overlast van buren komt weinig ter sprake. In welke mate mensen last hebben van overlast is erg persoonlijk. Er zijn ook zorgen over jongeren die in de criminaliteit verzeild raken.

Een oudere bewoonster van een flat in Kattenburg vertelt dat ze al weken contact heeft met de gemeente over toenemende overlast van hangjongeren. Ze hoort vaak tot vijf uur 's ochtends lawaai. Camera's en politiepatrouilles weten de jongeren volgens haar handig te ontwijken, ouderen durven niks te zeggen. Een paar deuren verder op dezelfde galerij vertelt een bewoonster juist dat ze weinig last heeft en dat ze de groep goed kan aanspreken:

"Ze praten, ze staan gewoon met elkaar te chillen. Niks, ze doen niks bijzonders. (...) Ze zijn gewoon heel beleefd, ik kan ze netjes aanspreken, ze spreken je ook gewoon heel netjes aan."

Een bewoonster van een andere flat op Kattenburg heeft ook weinig last van hangjongeren, maar probeert deze groepen wel te mijden:

"Nee, ik ga daar ook niet naartoe ook, en als ik er wel langs zou moeten gaan, dan zeg ik ze desnoods, als ze mijn gedag zeggen, zeg ik ook maar gedag."

Bij problemen zou ze jongeren niet zelf aanspreken, maar de woningcorporatie De Key bellen. Een bewoner van Oostenburg vertelt ook dat hij weinig last heeft van hangjongeren of groepjes bierdrinkers in het park. Wel kiest hij er bewust voor even om te lopen en zelf geen mensen aan te spreken. Een bewoonster die "niet bang" is en geregeld jongeren aanspreekt, ziet een groep "afdwalen" naar drugscriminaliteit:

"D'r schijnt hier een groep te zijn, heb ik dus pas geleden gehoord, van ongeveer 40 jeugdigen, niet alleen op Kattenburg hoor, maar de hele Oostelijke Eilanden, die daar dus (...) problemen geven op dat punt met eh, dealen, dingen, enzovoort."

Deze vrouw hoort van ouders, vooral moeders, dat ze de grip op hun kinderen verliezen. Ondanks de toegenomen aandacht voor de buurt sinds de 'vergismoord' op een jonge stagiair in een buurthuis op Wittenburg, verloopt ook het jongerenwerk volgens haar moeizaam:

"Een andere groep hebben ze dus allemaal van die jeugdbegeleiders op (...) gezet, en heb ik gehoord pas geleden, daar is iets fout gelopen, dus die jongens (...) van 16 zijn afgehaakt"

Overlast van afval komt bij bijna iedere bewoner ter sprake. Verkeerd geplaatst grofvuil, voor statiegeld leeggehaalde prullenbakken en achtergelaten zwerfvuil zijn de meest gehoorde klachten. Een bewoonster van Wittenburg vertelt dat er in het speeltuintje naast haar huis vaak afval blijft slingeren van hangjongeren. Een aantal bewoners ziet dat de gemeentereiniging minder vaak schoonmaakt. Andere zeggen juist dat de gemeente geregeld langskomt en goed op meldingen reageert, maar dat buurtgenoten zich niet aan regels houden, en dat mensen prullenbakken leeghalen en het 'afval' zonder statiegeld niet terug plaatsen.

Overlast van buren onderling komt maar bij een klein aantal bewoners naar voren. Een bewoonster van Kattenburg vertelt dat een buurman zijn berging en de gemeenschappelijke gang volzette met spullen. Na een melding bij De Key was het probleem snel opgelost. De bewoner van Oostenburg die er voor kiest om hanggroepen heen te lopen, maakt ook bewust de keuze om geen last te hebben van lawaai van buren en de speeltuin voor zijn deur:

> *"Daar heb ik mezelf overheen gezet. Ik, dus ik, ik, ik vind niet eh, en dat is gelukt ik, ik vind niet dat ik daar last van heb [lacht]. (…) En dat moet je wel doen, want, want, want anders dan kun je, dan kun je je groen en geel ergeren."*

Bewoners van de Oostelijke Eilanden waarderen doorgaans dat er in hun buurt weinig toeristen zijn. Voor bewoners van de Kadijken geeft toerisme soms juist overlast. Een bewoonster vertelt dat twee buren de kamers van hun huis deels verhuren als B&B:

> *"Het is bijna een hotel hier (…) allemaal kamers zo. En, ja, wij hebben daar nog weleens overlast van, vooral 's nachts, nou dronken Engelsen of zo, die dan daar op het dakterras... Eh... Ja, het is een soort, ja, dat is die galerij dan, en daar is dan ook een soort terras. Die daar dan gaan zitten of die uit hun dak gaan door de paddo's, of... weet je wel, dat soort dingen?"*

Hoewel de mate van ervaren overlast sterk persoonlijk is, lijken hangjongeren en zwerfafval in de Oostelijke Eilanden de meest genoemde bronnen van ergernissen onder bewoners.

3.3 Osdorp Oost

3.3.1 Algemene beoordeling van de buurt

Osdorp Oost is een buurt met een zeer gevarieerde samenstelling van bewoners, en daarmee sterk uiteenlopende beschrijvingen van de buurt. Kernwoorden die terugkomen zijn de goede ligging qua voorzieningen en infrastructuur en de multiculturele samenleving. Waar meerdere bewoners hun buurt beschrijven als "probleemwijk" of "crimineel", beschrijven andere bewoners Osdorp Oost juist als rustige, groene en fijne plek om te wonen. Tegenwoordig omvat Osdorp-Oost 17.425 inwoners, waarvan 51,9% een niet-westerse migratieachtergrond heeft, 16,7% een westerse migratieachtergrond en 31,4% autochtoon. De cijfers laten zien dat er in Osdorp Oost veel etnische diversiteit is, maar hebben maar weinig personen met een migrantenachtergrond gesproken.

Hoewel bewoners over het algemeen tevreden zijn met het aantal winkels en voorzieningen in de buurt, ervaren met name bewoners met een Nederlandse achtergrond een

tekort aan specifieke Nederlandse winkels. Enkele bewoners ervaren deze verandering als negatief en hebben door de combinatie van het gebrek aan Nederlandse voorzieningen en toenemende diversiteit niet langer het gevoel in een Nederlandse wijk te leven. Een bewoner zegt zich juist thuis te voelen tussen de nieuwe 'Arabische' winkels.

De Wildemanbuurt heeft het label van een negatief stigma dat geassocieerd wordt met een probleembuurt, waar een grote kloof bestaat tussen verschillende bevolkingsgroepen. Met name de gemeenschappen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond worden door bewoners met andere achtergronden beschreven als gesloten voor andere gemeenschappen, wat burencontact in de weg staat. Dit kan leiden tot een 'wij-zij gevoel' en soms tot conflicten en fricties. Het lijkt ook een tegenstelling te zijn tussen oude en nieuwe bewoners. Andere bewoners beschrijven de diversiteit in Osdorp Oost als een pluspunt en zien het als positief hoe verschillende lagen van de samenleving hier samenkomen.

Tegelijkertijd is Osdorp Oost een buurt waar veel vernieuwingen plaatsvinden. Er is veel sloop en nieuwbouw aan de gang. Voor de Wildemanbuurt ligt er een in samenwerking met bewoners opgesteld stadsvernieuwingsplan klaar. Ook is station Wildeman in verbouwing. Deze locatie fungeert als een broedplaats waar ondernemers, organisaties en bewoners elkaar kunnen ontmoeten. In deze buurt is er ook een kleine maar actieve groep bewoners die zich met overtuiging stort op multiculturele initiatieven en ideeën voor verbetering van de buurt. Het blijkt echter complex om deze van de grond te krijgen of om structurele initiatieven voort te laten bestaan. Mede omdat de doeleinden en behoeften van bewoners niet altijd aansluiten bij 'het systeem' van de gemeente en voorwaarden voor financiering.

3.3.2 Scheiding tussen gemeenschappen

De ervaren afzondering van de Turkse en Marokkaanse gemeenschappen, die elk sterk hechten aan hun eigen cultuur en niet mengen met andere, westerse culturen, is een terugkerend onderwerp. Enkele bewoners zijn van mening dat de groeiende aanwezigheid van deze gemeenschappen leidt tot eenzijdigheid. Ze hebben hierdoor niet langer het gevoel in een Nederlandse wijk te wonen:

> *"En nogmaals, dan heb ik niks tegen die mensen, want misschien zijn het allemaal aardige mensen. Het is te veel en het hoort niet. We wonen nog steeds in Nederland en we wonen niet in Turkije of waar dan ook"*

Dit wordt met name benoemd door oudere bewoners met een Nederlandse achtergrond die al een lange tijd in Osdorp Oost wonen en die in die jaren veranderingen hebben meegemaakt. Een bewoner die al van kinds af aan in Osdorp woont, heeft het gevoel dat er niemand meer is om op straat een praatje mee te maken. Andere bewoners merken de kloof tussen gemeenschappen ook op, maar hebben daar begrip voor en zien dit niet als negatief:

> *"Je hebt ook hele gesloten gemeenschappen hier, zeker in Osdorp (...) met name de Turken en Marokkanen zijn gewoon (...) wat meer met zichzelf bezig. Dat zie je ook bij bijvoorbeeld de Chinese gemeenschap in Nederland. Over het algemeen zijn die ook meer met zichzelf bezig,*

maar dat is niet per se slecht. Maar daardoor heb je inderdaad minder gevoel van saamhorigheid, maar die saamhorigheid moet je zelf zoeken."

Hoewel het niet door alle bewoners als negatief gezien wordt, merken veel bewoners op dat de groeiende kloof tussen gemeenschappen de sociale cohesie niet bevordert. Met name in de Wildemanbuurt geven bewoners aan dat ze hun buren niet kennen en dat verschillende gemeenschappen niet mengen. Deze scheiding van culturen werd ook bevestigd tijdens veldwerk in de Wildemanbuurt, waar tijdens een buurtfeest duidelijke kliekjesvorming plaatsvond en er een duidelijke scheiding was te zien tussen de Arabisch sprekende moeders, de Nederlandse bewoners en bewoners met een andere afkomst. Er was beperkt sprake van menging tussen deze 'groeperingen', en enkele keren leidde het zelfs tot fricties. Tegelijkertijd was er wel degelijk menging tijdens een 'theetuin' bij Station Wildeman. Ouderen met verschillende afkomsten zaten aan houten tafels bij elkaar. Hun gesprekken waren in de verder stille straat van een afstand te horen. Dit laat zien dat het organiseren van de juiste activiteiten verschillende groeperingen bij elkaar kan brengen en de sociale cohesie kan bevorderen. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat er hier geen sprake is van een generatiekloof, waardoor bewoners mogelijk makkelijker over de culturele verschillen heen kunnen stappen.

Twee bewoners merken op dat problemen tussen culturen volgens hen vooral ontstaan met groeperingen die 'orthodox' of zoals een bewoner zegt 'te fanatiek' zijn. Volgens deze bewoners zorgt deze eigenschap ervoor dat ze moeilijk mengen met de Nederlandse cultuur, waardoor sociale waarden botsen. De kloof tussen ouderen met een Nederlandse achtergrond en jongeren met een migratieachtergrond lijkt ook een rol te spelen bij de ervaren overlast van hangjongeren Een nieuwe voor buitenstaanders moeilijk bereikbare groep bestaat uit migranten uit Oost-Europa, met name Bulgarije.

3.3.3 Sociale waarden en ongelijkheid

Wanneer bewoners van Osdorp Oost gevraagd worden naar overeenkomende sociale waarden en ongelijkheid in de buurt, bekijken zij dit vanuit culturele verschillen. Economische verschillen of verschillen voortkomend uit gentrificatie worden weinig tot niet benoemd. Ook bij vragen over sociale cohesie, het leggen van contacten en sociale controle beantwoorden bewoners met een focus op verschillen tussen culturen. Dit laat zien hoe sterk de multiculturele samenstelling van Osdorp de sociale dynamiek bepaalt. De jeugd speelt hier volgens bewoners een grote rol in.

De culturele lens van waaruit bewoners de buurt zien, komt naar voren in zorgen over botsende sociale normen en waarden. Volgens veel bewoners beginnen verschillen in sociale waarden in de opvoeding van jonge kinderen. Bewoners vertellen hierover dat zij van mening zijn dat aangeleerde normen en waarden niet altijd overeenkomen met die van de Nederlandse cultuur. Een bewoonster vertelt dat ze op de basisschool van haar kind een afnemende tolerantie ziet voor 'queers':

"Nou, vroeger zou je, zou dat al niet zo zijn, dat de ouders daarvoor op school worden uitgenomen, uitgenodigd, maar dat moest omdat die doelgroep heel anders met het thema omgaat. Ja, maar goed, toen zaten we daar in een groep en toen vroeg een vader, gaan jullie het ook over homoseksualiteit hebben? (…) dus die juf zegt, nee, we gaan er niet specifiek over

hebben, maar als er naar gevraagd wordt, dan zeg ik er wel iets over. Dan zegt die man, oké, de dag dat dat besproken wordt, kan je me zeggen welke dag dat is, want dan hou ik mijn kind thuis van school."

Hierbij benoemen enkele bewoners dat dit versterkt wordt doordat kinderen van jongs af aan binnen hun eigen cultuur blijven, dezelfde basisschool en middelbare school doorlopen en opkijken tegen de oudere jongeren in de buurt.

Een bewoonster met een Iraanse achtergrond is tevens van mening dat verschillende aangeleerde normen en waarden een hoofdreden zijn voor de botsingen die ontstaan tussen met name jongeren met een migrantenachtergrond en Nederlandse ouderen. Zij ervaart dat de jongeren respectvol reageren wanneer ze hen aanspreekt vanuit haar eigen cultuur, maar dat het misloopt wanneer Nederlandse ouderen hen op een manier aanspreken die niet past bij hun opvoeding. Een bewoner met een Egyptische achtergrond vertelt hierover:

" Je hebt dingetjes meegemaakt. Sommige dingen. Mensen begrijpen dat niet. Snap je? Het is ja… Nederlands opvoeding is anders dan Egyptisch dan Marokkaans, dan Turks, dan Surinaams"

Volgens deze bewoner zijn er meerdere lagen te identificeren van conflicten. Ten eerste een verschil in normen en waarden voortkomend uit zowel culturele verschillen als religieuze verschillen:

"Als ze een jongen met een kruis zien, betekent het gewoon dat je Christelijk bent. Pak hem keihard aan, dan komen ze van een heel ander geloof ook. Dus het is niet alleen cultuur, het is cultuur en geloof dat speelt ook een rol mee ... als ze bijvoorbeeld een dame of een man met een joodse ster zien dan weten ze dat die jood is.."

Volgens deze bewoner is er ook ten tweede een verschil in reacties op elkaar qua persoonlijke aspecten zoals opvoeding en persoonlijkheid:

"Wanneer ik hen aanspreek met 'hey abbi', dit betekent broeder, dan luisteren ze vaak eerder, maar niet altijd, omdat het ook afhangt van hun persoonlijkheid."

Een man die zestien jaar in de buurt woont vertelt dat hij binnenkort terug verhuist naar zijn geboorteplaats omdat hij Osdorp te eenzijdig vindt. Het voelt voor hem niet meer als Nederland. Dit uit zich voor hem vooral in winkelaanbod, de op straat gesproken talen, en de aanwezigheid van religieuze kleding. Het is niet zo dat hij zich als Jood onveilig voelt. Hij draagt altijd openlijk een hangertje in de vorm van een menora en heeft daar nooit problemen mee gehad.

Een bewoonster van Marokkaanse afkomst beschrijft dat er binnen de Turkse en Marokkaanse gemeenschappen veel onderling contact is. Mensen ervaren een grote mate van sociaal vertrouwen wat ontstaat uit identificatie met elkaar. Met name in de Wildemanbuurt vertelt dezelfde bewoonster dat bewoners de sociale cohesie als sterk ervaren. De aanwezigheid van de vele Turkse en Marokkaanse winkels geeft hun een thuisgevoel, net als de mogelijkheid om in hun moedertaal met buurtbewoners te kunnen communiceren. Doordat

bewoners hier tegen dezelfde problemen aanlopen, waaronder financiële problematiek en maatschappelijke problematiek, vinden zij steun en vertrouwen bij elkaar en vormen zij een hechte gemeenschap. De Moskee speelt hier ook een rol waar bewoners van Arabische afkomst graag samenkomen.

3.3.4 Contact en verbondenheid met buurtgenoten

De multiculturele sociale dynamiek in Osdorp Oost zorgt in veel buurten voor het ontstaan van 'etnische bubbels'. Hierdoor leven mensen langs elkaar en mengen weinig. Dit zorgt ervoor dat er weinig identificatie is met de gehele buurtgemeenschap. Er is sprake van een 'wij-zij gevoel', wat lijkt te zorgen voor een versnipperde sociale cohesie. Het sociaal vertrouwen in buurtgenoten is laag omdat mensen veel op zichzelf zijn, of in hun eigen 'bubbels' blijven. Hierdoor is er weinig identificatie met andere buurtbewoners. Mensen leven vaak langs elkaar heen, wat ervoor zorgt dat sociale contacten vaak oppervlakkig zijn. Hechte vriendschappen ontstaan weinig via buurtcontacten. Bewoners die wel hechte contacten hebben, vertellen dat het tijd kostte om contacten te leggen. Het onderhouden van sociale relaties in de buurt blijkt lastig. Groeten wordt niet door alle bewoners als vanzelfsprekend gezien, soms ook vanwege taalbarrières.

Een bewoonster met een migratieachtergrond die na haar huwelijk in de Wildemanbuurt kwam wonen vertelt dat ze haar buren aanvankelijk erg gesloten vond. Ze denkt dat dit kwam door schaamte over de slechte woonsituatie van veel gezinnen. Zelf nodigde ze nauwelijks familie of vrienden uit, omdat ze niet wilde dat die zagen in wat voor buurt ze terecht was gekomen. Later, vooral nadat ze actief werd in de strijd om stadsvernieuwing, kwam ze meer met buren in gesprek:

> *"En, is het zo dat ze echt gewoon niemand gedag zeggen en vluchten voor de situatie... maar als je naar hen toe gaat en je gaat met hen in gesprek, één-op-één, dan zijn het zulke lieve mensen. Dus dat was wel echt iets wat, waar ik zoveel connecties, gewoon levenslessen van heb geleerd, snap je?"*

Een bewoner van Verdraagzaam, een dertiger van kleur, vertelt dat hij in het begin een drempel ervoer van vooral buren met een Nederlandse achtergrond. Een buurman riep hem boos toe toen hij over de stoep fietste. In plaats van iets terug te schreeuwen ging hij rustig naar de man toe om te vragen wat er was. Deze benadering leidde tot goed burencontact, aldus de bewoner. Hij zit bijvoorbeeld regelmatig in de tuin van een buurvrouw met een Nederlandse achtergrond. Andere bewoners hebben meer moeite met een toenemende multiculturaliteit. Diverse bevolkingsgroepen leven langs elkaar heen, terwijl dat vroeger anders was. Bewoners ervaren hierdoor dat de sociale cohesie en sociale controle erodeert:

> *"Maar dat zeg ik, het is natuurlijk al het niet van pas zeg maar, het is al jaren dat het nou ik zeg altijd 'in verval' gaat… De sociale controle is helemaal weg, niet helemaal bij ons. Maar of bij mij dan eigenlijk, ik heb nog wel goede contacten hier, maar het is allemaal veranderd.. Geen leuke mensen meer.. uh, nou ik zal maar zeggen bij het woord uh veel te veel allochtonen…En dat was vroeger anders."*

Andere oudere bewoners hebben wel hechte vriendschappen met buurtgenoten die er al lang wonen:

> *"Ja, eigenlijk alles en er voor elkaar zijn. Ik ben even gaan kijken, zondag is het vier weken. Nou ja, drie weken geleden zal ik maar zeggen ben ik nog geroepen door m'n buurvrouw.. uh nou die zei van uh, ik voel mij helemaal niet goed maar ik heb een sleutel van haar. Ik zeg nou: ik kom eraan dus ik ben er meteen."*

Er zijn grote verschillen tussen straten en buurten. Zo ervaren bewoners in delen van de Wildemanbuurt over het algemeen weinig of geen saamhorigheid, terwijl op een galerij in diezelfde buurt juist sprake is van een hecht 'dorpsgevoel'. Opvallend hierbij is dat zij niet bekend zijn met de naam Wildeman en geen kennis hebben van het feit dat zij in deze wijk wonen en of deze wijk gezien wordt als een probleembuurt.

In de Wildemanbuurt is er ook een kleine betrokken groep bewoners van verschillende afkomsten en leeftijden, die zich intensief inzet. Een bewoonster doet in ruil voor een gratis woning vijftien uur per week vrijwilligerswerk. Ze helpt bij het organiseren van een theetuin, doet huisbezoeken en heeft contact met buurtkinderen. Voor met name ouderen met een Nederlandse achtergrond coördineert ze een groepje studenten dat soep langs brengt bij bewoners. Voor sommige ouderen is dit bijna de enige vorm van contact met de buitenwereld. Haar activiteiten geven deze bewoonster aanzien in de wijk. Ouders en kinderen groeten haar, of maken een praatje. Ook hangjongeren weten wie ze is.

Een huiseigenaar in een torenflat organiseert al jaren activiteiten voor met name vrouwen met een migratieachtergrond. In het begin was het moeilijk deelnemers te vinden voor een broodbakclub, ook omdat de vrouwen vaak alleen met een smoes tegen hun man het huis konden verlaten. Jaren later zijn deze vrouwen nog steeds actief en koken ze ook voor gasten. Op het moment van interviewen coördineert deze bewoonster de theetuin en een groepje dat met afvalprikkers de buurt rond gaat. Haar activiteiten maken dat deze bewoonster meer verbondenheid met de buurt ervaart:

> *"Ik ben ook actief in de buurt. Ik probeer ook (...) mee te denken met verschillende organisaties (...), verbinding tussen mensen tot stand brengen. Wat zijn de problemen? Hoe ga je het aanpakken? Allemaal (...) een lange adem (...) natuurlijk, maar (...)door daarmee actief bezig te zijn, maak je ook kennis met mensen uit de buurt die je normaal niet zou ontmoeten."*

Hoewel er meerdere buurtinitiatieven zijn, spreken bewoners achter de initiatieven van een complexe dynamiek om deze op structurele basis van de grond te krijgen en voort te laten bestaan. Om de verschillende organisaties en initiatieven samen te laten komen om gezamenlijk na te denken over oplossingen in de buurt, is er een collectief gevormd in de vorm van een 'Meedenkgroep'. De Meedenkgroep bestaat uit de Actiegroep Wildeman, bewonerscommissie, Stadgenoot, Huurgenoot, een buurtvereniging en een architectenbureau. Begeleiding van de meedenkgroep vindt plaats door zowel een architectenbureau als door de Actiegroep Wildeman.
Een bewoonster is van mening dat er grote uitdagingen liggen in het samenbrengen van verschillende doeleinden om een brug te slaan tussen de leefwereld en het systeem:

“ Ik denk gewoon letterlijk, het systeem en de leefwereld sluiten nog niet aan, eh. Dus het systeem, als ik dat de gemeente even zo mag noemen, is redelijk van goede wil, maar die goeie wil, eh... is blijvend in de oude systemen en protocollen, werkt niet voor daadwerkelijke veranderingen. Dus zo wordt heel veel geld in heel veel projectjes gestopt, maar daar waar het er echt op aankomt vaak niet, dan worden die dingen weer wegbezuinigd”.

De Actiegroep Wildeman fungeert in de buurt als de schakel tussen de leefwereld en het systeem. Om deze samen te brengen is begrip nodig voor beiden. Omdat de Actiegroep veel sociaal vertrouwen heeft opgebouwd en kennis heeft van de problemen die bewoners ervaren, maar tegelijkertijd goede connecties heeft en kennis van instanties, is zij in staat om deze samen te brengen. Daarnaast zorgt zij voor een goede communicatie tussen de verschillende initiatieven binnen de meedenkgroep, welke maandelijks bijeenkomt. Ook het architectenbureau speelt een grote rol in de begeleiding van deze bijeenkomsten en het samenbrengen van lopende projecten en buurtinitiatieven.

Op het Osdorpplein zijn de ervaringen divers. In de seniorenflats hebben bewoners onderling weinig contact. Vaak schrijven zij dit ook toe aan de verandering van bewoners, en het aantal oudere bewoners dat afneemt. Sommigen groeten elkaar op de galerij of in de liften. Een jong stel in een nieuwbouwflat heeft juist veel contact met buren. De man woont al zijn hele leven in Osdorp en heeft familie in de buurt. Samen zit het stel in appgroepen waarin allerlei onderwerpen aan bod komen. Een belangrijke functie is dat buren elkaar waarschuwen als er een lastige groep jongeren in de kelder staat. Als dat gebeurt gaan buren samen naar beneden om de groep aan te spreken.

3.3.5 Beleid en veiligheid

Meerdere bewoners beschrijven de buurt als "crimineel", en met name oudere bewoners geven aan zich onveilig te voelen. Dit wordt ook bevestigd tijdens het afnemen van de interviews. In de seniorenflats zijn ouderen zeer huiverig om open te doen. Ze kijken angstig naar buiten en doen snel de deur dicht wanneer zij een onbekend gezicht zien. Volgens een bewoonster van een seniorenflat in de Wildeman heeft dit er ook mee te maken dat zij gewaarschuwd zijn door politie om niet voor vreemden open te doen.

Hoewel er overdag veel handhaving aanwezig is, met name op het Osdorpplein, vertellen meerdere bewoners dat handhavers terughoudend zijn wanneer zich incidenten voordoen en “probleem- jongeren” niet aan durven te spreken en niet genoeg autoriteit uitstralen om de jongeren aan te kunnen:

“Voor mijn gevoel gebeurt er heel weinig. Ik vind dit beleid zwak. Die aanpak is heel zwak (…) Maar uh, zo simpel is het als ik (...) als een groep jongeren kijkt en je ziet hoe die jongeren kijken naar hen. Wat is dit? Geen autoriteit… die houding is, dat gaat niet werken bij die jongeren”

Bewoners van de Wildeman-Blomwijckerbuurt melden dat autoriteiten zoals handhaving en politie niet verder komen dan het Osdorpplein en terughoudend zijn om de buurt in te gaan

vanwege de vele probleemsituaties waar ze liever geen confrontatie mee aangaan. Ook op de Pieter Calandlaan geven bewoners aan dat zij geen handhaving zien, hoewel zij hierbij wel opmerken dat het hier minder noodzakelijk is.

Een bewoner van het Osdorpplein ziet dat handhaving voornamelijk bezig is met het uitdelen van boetes aan mensen die eigenlijk relatief weinig overlast veroorzaken, zoals een oudere dame die op de fiets het Osdorpplein over gaat of een zwerver die geen identiteitsbewijs bij zich draagt, terwijl de echte overlastgevers niet aangepakt worden.

Hoewel bewoners vaak niet te spreken zijn over hulp van politie in de wijk, geven sommigen juist aan dat de politie wel degelijk een sterke invloed heeft gehad op de verbetering van de veiligheid. Zo vertelt een bewoner dat het aantal overvallen op het Osdorpplein aanzienlijk is afgenomen de afgelopen 4 jaar door een grootschalige politieactie. Ook zijn er in diverse buurten binnen Osdorp Oost veiligheidsmaatregelen getroffen. Zo zijn er in de Wildeman veel flats, met name de senioren en nieuwbouwflats beveiligd met camera's en nieuwe sloten, ook op de Pieter Calandlaan vertelt een bewoner over genomen veiligheidsmaatregelen en het effect:

> *"Na zo'n periode kwamen ze wel weer van nou jullie kunnen nieuwe sloten krijgen en beveiliging dus dat hebben we toch het meeste weer genomen. Het is toch iets minder geworden door uh, misschien doordat we andere sloten hebben"*

De veiligheidssituatie in de buurt is complex. Enerzijds ervaren met name ouderen overlast en voelen ze zich onveilig. De aanwezigheid van criminaliteit wordt veel genoemd, maar niet door alle bewoners daadwerkelijk ervaren. De meningen over autoriteiten zijn verdeeld. Enerzijds uiten meerdere bewoners hun onvrede en frustratie, anderzijds blijkt dat getroffen veiligheidsmaatregelen wel degelijk effect hebben gehad op het gevoel van veiligheid in de buurt.

3.3.6 Overlast en hangjongeren

Meerdere bewoners ervaren overlast. Vaak voorkomend zijn overlast vanwege hangjongeren en overlast door (zwerf)afval en ongedierte. Enkele bewoners benoemen overlast of frictie vanwege directe buren. Hangjongeren kunnen overlast veroorzaken, maar de ervaringen zijn zeer gevarieerd. Twee bewoners met een Arabische achtergrond vertellen dat zij merken dat de jongeren beter luisteren wanneer zij vanuit hun eigen cultuur en bijbehorende sociale waarden aangesproken worden:

> *"Dus je weet het ook bijvoorbeeld als iemand een Arabische of Turkse achtergrond heeft, hoe kun je die mensen het allerbeste aanpakken? (…) Ik noem maar wat hè. Als ik zie dat hij lastig valt, een dame lastig hè. Dus pak ik gewoon bij zijn armen hey broer wat doe je. Dit wil je toch niet bijvoorbeeld bij je zusje of je moeder en ja dat raakt ze."*

Wanneer jongeren door Nederlandse ouderen aangesproken worden, op een manier die niet past bij hun opvoeding, kan er een vijandige reactie ontstaan waarbij jongeren vaak niet meer

luisteren. Hier zien we dat groeperingen reageren vanuit hun eigen sociale waarden of er een cultuur- of generatieclash ontstaat. Een bewoonster ervaart een afname van de sociale veiligheid. Hierover zegt zij:

> *"Maar nu, sinds de laatste jaren is er zo'n explosie gekomen van, voor mijn gevoel dan, (…) 's nachts heel vaak wakker worden van pistoolschoten eh, kleine, het klinken voor mij als kleine bommetjes die overal afgaan, en dan zit je rechtop in je bed en, ehm. En dat ik ook eh, alsof (…) een groep eh, Marokkaanse jongens in een keer tieners en iets ouder is geworden, met weinig uitzicht en die dan hier op straat rondhangt, waardoor, en, en zij zijn ook voor hun eigen ouders als de duvel of zo niet bang, dus eh, dus eh, er is gewoon veel minder respect.*

Op het Osdorpplein veroorzaken hangjongeren volgens sommige buurtbewoners veel overlast voor zowel bezoekers als winkeliers:

> *"Ze kijken, tikken aan het raam en op een gegeven moment als de eigenaar er wel wat van dan gaat die zo doen tegen hem, dit gebaar. Kom op. Je weet het dat het een Turkse meneer is dat zou hij dat niet accepteren (...), waarom doe je dan dat gebaar, dat betekent ik ga je vermoorden dat gebaar"*

Andere veelgenoemde vormen van overlast zijn ongedierte en rondslingerend afval. Dit wordt vooral benoemd in de Wildeman en de Osdorper Ban. In de Osdorper Ban klagen bewoners over het afval van de restaurants en beperkt aantal containers, wat leidt tot overlast van muizen en ratten. In de Wildemanbuurt melden bewoners overlast van ratten veroorzaakt door etensresten die vanaf balkons worden gegooid en overlast van duiven op de bovenwoningen en de zolders. Een bewoonster vertelt dat ze regelmatig ziet dat klussers bedrijfsafval naast containers voor huisafval dumpen.

3.3.7 Osdorpplein en vernieuwingen

Wanneer bewoners gevraagd wordt naar positieve eigenschappen van de buurt, wordt het Osdorpplein herhaaldelijk genoemd vanwege de centrale ligging en het groot aantal winkels in de buurt. Bewoners zijn met name te spreken over het grote aanbod aan supermarkten op het plein. Meerdere bewoners uiten echter ook hun onvrede over de vernieuwingen van het plein, waarbij de "overname" door Turkse en Marokkaanse winkels en eetgelegenheden een veel terugkerend onderwerp is. Vooral oudere bewoners met een Nederlandse achtergrond ervaren moeite met de vele veranderingen en het verdwijnen van lokale Nederlandse winkels, waardoor zij uit moeten wijken naar andere plekken buiten Osdorp Oost voor specifieke aankopen zoals vlees en brood:

> *"Een Nederlandse kaasboer, een Nederlandse slager, en groenteman waar ik altijd kwam, altijd bij de groenteman, bij de slager, bij het kaaswinkeltje kwam ik altijd. Nou, er is niks meer van over."*

De brasserie in het midden van het plein wordt daarentegen beschreven als enige ontmoetingsplek in Osdorp Oost waar een gemengd assortiment aangeboden wordt en waar bewoners van meerdere culturen samenkomen. Ook het aanbod is gericht op een multiculturele samenleving. Zo vertelt een medewerker dat ze zowel broodjes halfom hebben als hallal en het de enige plek is in de buurt waar alcohol geschonken wordt. Een medewerker vertelt hierover dat het een plek is waar mensen elkaar accepteren:

> *"Moeders komen hier kinderen brengen, komen daarna koffie drinken of ontbijten (...) En die mensen die komen, die hebben begrip voor iedereen"*

Een bewoner beschrijft het vernieuwde Osdorpplein als een plek die tegenwoordig meer een ontmoetingsplek is dan een winkelcentrum. Meerdere bewoners spreken over problemen die hierdoor veroorzaakt worden door hangjongeren, waarbij verschillende factoren volgens bewoners een rol spelen, zoals cultuur, geloof, opleiding en kliekjesvorming op scholen en vriendschappen. Een bewoner ervaart daarnaast ook overlast van "hangouderen". Hij vertelt over een groep ouderen die soms met luide muziek op het plein zitten. Problemen worden daarnaast ervaren door scooters die hard over het plein rijden en fietsen, met name de elektrische fietsers kunnen hier overlast veroorzaken of zorgen voor gevaarlijke situaties. Volgens een bewoner is de problematiek de afgelopen jaren toegenomen:

> *"Vroeger was het uh. We hadden een periode helemaal in het begin, ergens in 2005. Je had ook heel veel last van criminaliteit van hangjongeren. Daarna is het rustiger geworden. Ja en nu begint het. Ik zie het weer terugkomen.*

Oudere bewoners hebben moeite met de verandering van zitgelegenheden op het plein. Bankjes zijn vervangen door picknicktafels en stenen zitplekken zonder rugleuning, waardoor oudere bewoners een comfortabele zitplek missen, voor sommigen gaan de veranderingen zo ver dat ze sinds de vernieuwing helemaal niet meer op het plein willen komen.

Hoewel sommige bewoners moeite hebben met de veranderingen, zijn er ook veel positieve verhalen over het plein. Bewoners vinden het prettig dat alle winkels bij elkaar zitten en op een centraal punt zitten. Opvallend is dat wanneer gevraagd wordt naar positieve punten van de buurt het Osdorpplein naar voren komt. Bij doorvragen over het plein spreken bewoners toch regelmatig onvrede uit, wat met name voort lijkt te komen uit moeite met veranderingen.

Een jong stel in een kleine koopwoning in een nieuwbouwflat kijkt juist uit naar meer veranderingen. Voor de man is wonen op het plein aan de Sloterplas een kinderdroom die uitkomt. Voor de vrouw is de sterk aanwezige Islamitische cultuur iets waardoor ze zich thuis voelt:

> *"Nou, ik ben zelf half Tunesisch (...) Ik ben opgegroeid in Groningen, dus … Ik ben niet in Tunesië opgegroeid verder, maar (...)het is wel een identiteit die ik hier dan herken (...) bepaalde feesten die ze dan vieren en dan daar komt dan heel veel muziek vandaan. Ja, dat vind ik, dat is voor mij herkenning. Dat vind ik juist heel leuk, dat uitbundige en met elkaar afspreken."*

Beiden genieten van het culturele aanbod in het theater de Meervaart. Ze kijken ook uit naar de nieuwbouw in de Sloterplas. Dit zal volgens het stel de mogelijkheden voor culturele producties sterk uitbreiden en de positie van het Osdorpplein als stadscentrum versterken. Ze denken ook dat de bewoners van de nieuwbouw een aanwinst zijn, en dat de diversiteit in economisch en etnisch opzicht zal toenemen.

3.3.8 De Wildemanbuurt als probleemwijk en verbeteringsinitiatieven

De Wildemanbuurt, een van de meest onderzochte wijken in Osdorp, wordt door veel bewoners gezien en ervaren als een probleemwijk. De kloof tussen gemeenschappen is hier het meest zichtbaar. Mensen leven langs elkaar heen en er is weinig contact tussen buren. Daarnaast spreken bewoners over criminaliteit en onveiligheid in de buurt. Een bewoner vertelt:

> *"No, I know that this neighborhood is not safe. I've been told when I came here, but, like, Oh, man, I want another one. Like, Yeah, give me a Dutch neighborhood, please.. my neighborhood is known to be dangerous and known to be with a lot of gangs and a lot of neighbor problems"*

Meerdere bewoners maken zich zorgen over de jeugd in de buurt, waarbij jongeren al op zeer jonge leeftijd betrokken raken bij criminele activiteiten. Een bewoner vertelt over meerdere incidenten, waaronder een beroving op straat door een kind van 14 à 15 jaar oud en een incident in een van de eetcafés in Osdorper Ban waarbij een kind van rond de 15 jaar oud poogde een telefoon te stelen en hierbij dreigementen uitsprak. Een bewoner deelt zijn eigen ervaring met het kopen van drugs van jongeren op de hoek van de straat:

> *"Die jongens die altijd voor de deur staan. En dan moet je drugs kopen van een jongen van 14 jaar oud en dan denk je ineens, ja dan breekt mijn hart wel."*

Ondanks deze uitdagingen, lopen er ook veel vernieuwingsprojecten. Zo wordt station Wildeman nu verbouwd en uitgebreid. Het fungeert als ontmoetingsplek voor ondernemers, organisaties en bewoners, en zal in de toekomst fungeren als een buurtcentrum. Ook zijn er plannen voor een grote sloop en renovatie in de wijk. Daarnaast is er een kleine actieve groep bewoners. Zij krijgen relatief veel voor elkaar. Behalve de beschreven activiteiten waren er tijdens de interviews twee groepen actief in de buurt. Ten eerste de Buurtvereniging Wildeman. Deze groep zorgde, na aandringen met hulp van het stadsdeel, voor het herstel van een buurttuin die door een renovatie van schuttingen deels verloren ging. Tijdens de eerste interviews in Osdorp vond de heropening plaats. Onder andere de stadsdeelvoorzitter en een assistent-buurtmakelaar waren aanwezig. Een van de betrokken bewoners gaf ter plekke een rondleiding en liet mensen wat proeven uit de tuin.

De andere groep is de Actiegroep Wildeman, die bestaat uit zes buurtbewoners. Een van de deelnemers vertelt hoe ze protesteerden over de staat van veel woningen met behulp van een handtekeningenactie. De groep sprak tijdens raadsvergaderingen in de Stopera en trok de aandacht van burgemeester Halsema. Zij kwam persoonlijk naar de buurt om de handtekeningen in ontvangst te nemen. Dit zette de buurt en de wensen van veel bewoners op de kaart bij de gemeente en de betrokken woningbouwvereniging. Na een roerige start met tegengestelde belangen lukte het een gelijkwaardige overlegstructuur op te zetten tussen

bewoners, de gemeente en de woningbouwvereniging. In overleg is gekozen voor sloop en nieuwbouw. Ondanks de vele initiatieven tot verbetering, geven bewoners aan dat het moeilijk is om deze initiatieven van de grond te krijgen en dat belangen van bewoners niet altijd goed vertegenwoordigd zijn. Dit laat zien dat het vinden van oplossingen en verbeteringen voor de problematiek in de Wildemanbuurt een complex proces blijft.

3.4 Vergelijking buurten

3.4.1 Algemene beoordeling buurten

De Oostelijke Eilanden en Kadijken en Osdorp Oost zijn twee buurten met een verschillend karakter. De Oostelijke Eilanden en Kadijken staat bekend als een rustige en veilige buurt met relatief weinig etnische diversiteit. Osdorp Oost daarentegen is een buurt met een diversiteit aan bevolkingsgroepen met meer complexe problematiek.

Bewoners van de Oostelijke Eilanden en Kadijken beoordelen hun buurt over het algemeen hoger (7,75) dan bewoners van Osdorp Oost (5,68). Beide buurten worden omschreven als centraal met een fijne infrastructuur en veel voorzieningen.

Bewoners kunnen in beide buurten rust vinden en beschrijven de buurt als groen. Het verschil in woonervaring ligt voornamelijk in een groot contrast tussen de twee buurten in de sociale cohesie. Daarnaast benoemen bewoners in Osdorp Oost de aanwezigheid van criminaliteit, waardoor met name oudere bewoners zich soms onveilig voelen. De Oostelijke Eilanden en Kadijken daarentegen worden als een veilige en rustige buurt beschouwd. Meerdere bewoners geven aan dat hun woongenot de afgelopen jaren is afgenomen. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken is dit sterk gerelateerd aan frustraties over beleidsmaatregelen zoals de knip. Ook lijken de spanningen die gentrificatie met zich meebrengt sterker aanwezig dan in 2022. In Osdorp Oost hebben bewoners veel moeite met veranderingen, zoals de veranderingen op het Osdorpplein. Tegelijkertijd zijn er vele ontwikkelingen gaande in de vorm van buurtinitiatieven, maar interventies missen vaak een plan voor de lange termijn. Duurzaamheid zou meer aandacht moeten krijgen.

3.4.2 Voorzieningen en activiteiten

In beide buurten spreken oudere bewoners van een afname van hun woongenot omdat ze veel verandering ervaren. Zowel in de Oostelijke Eilanden en Kadijken als Osdorp Oost missen bewoners de traditionele ‘Nederlandse’ winkels. Bewoners noemen het gemis van een bakker, groenteboer, kaasboer en slager. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken ligt de onvrede met name in de vervanging van kleine lokale winkeltjes door grote supermarkten en spreken bewoners van een gemis omdat het gezelligheid bracht en het plekken waren waar bewoners elkaar ontmoetten. Daarnaast moeten ze nu uitwijken naar andere wijken voor specifieke boodschappen. Hoewel het Osdorpplein wordt gewaardeerd vanwege het grote winkelaanbod, spreken meerdere bewoners hun onvrede uit over de recente vernieuwingen. Bewoners uiten hun onvrede over de vervanging van Nederlandse lokale winkeltjes door Marokkaanse en Turkse winkels en eetgelegenheden. Hierdoor hebben sommigen niet meer

het gevoel in Nederland te wonen en signaleren zij een afname van identificatie met de buurt. Ook zij geven aan uit te wijken naar een andere buurt voor hun boodschappen.

In beide buurten zijn bewoners over het algemeen tevreden over voorzieningen en activiteiten in de buurt. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken is de 'Witte Boei' het enige buurthuis voor zowel alle drie de eilanden als de Kadijken. De meeste bewoners hebben geen behoefte aan extra activiteiten. Voor Arabisch sprekende vrouwen en Nederlandse ouderen lijkt het toch een centrale ontmoetingsplek. Zo vertelt een Arabische vrouw dat de 'Witte Boei' voor haar de plek is waar zij haar sociale contacten ontmoet. Tijdens het afnemen van interviews was ook te zien dat het een centrale plek is voor ouderen.

In Osdorp Oost is op het moment van interviewen Station Wildeman in verbouwing. Station Wildeman is een broedplaats voor ondernemers, organisaties en bewoners. Er zullen verschillende activiteiten aangeboden worden, zoals taallessen. Station Wildeman zal daardoor fungeren als buurthuis waar bewoners samen kunnen komen. Mogelijk kan de verbouwing van station Wildeman een verbetering brengen voor de buurt door een centrale ontmoetingsplek te bieden voor het stimuleren van sociale relaties tussen etnische groeperingen en leeftijdsgroepen. De Moskee in de Wildeman lijkt daarnaast een belangrijke ontmoetingsplek voor bewoners met een Islamitische achtergrond.

3.4.3 Contact en verbondenheid

In de Oostelijke Eilanden en Kadijken is de sociale cohesie sterk. Buren hebben goed contact: van groeten tot hechte vriendschappen. Er is een sterke sociale controle en groot sociaal vertrouwen, het behouden van sociale relaties gaat gemakkelijk. Wederzijdse betrokkenheid en hulpvaardigheid worden als vanzelfsprekend ervaren. Wanneer er een ingrijpende gebeurtenis plaatsvindt of er een probleem ontstaat, pakken buren dit samen op en kan het juist verbindend werken. Bewoners spreken wel van een kloof tussen met name sociale huurders en kopers. Bewoners die al lang in de buurt wonen - kopers en huurders - ervaren ook afstand tot expats. Toch is er ook sprake van samenwerking tussen bewonerscommissies van huurders, en VvE's, en is er een energiecoöperatie met kopende en hurende leden. Dit brengt bewoners bij elkaar en draagt bij aan onderlinge banden.

In Osdorp Oost ervaren bewoners een lagere sociale cohesie. Hoewel er grote verschillen zijn tussen straten en complexen, geven de meeste bewoners aan weinig sociale contacten te hebben. Volgens sommige, met name Nederlandse oudere bewoners, is de sociale cohesie en controle afgenomen door de toenemende multiculturaliteit. Tegelijkertijd hebben zij wel connecties met buren die er al langere tijd wonen. Groeperingen leven hier langs elkaar heen, niet met elkaar. Het contact tussen buren is vaak beperkt. Groeten is niet voor alle bewoners gebruikelijk, of beperkt zich tot het groeten van buren op de galerij of een selecte groep. Hulp wordt wel geboden indien nodig, maar is niet vanzelfsprekend.

De mate van sociale cohesie verschilt per wijk, straat of complex. Zo is er in grote delen van de Wildemanbuurt sprake van slecht burencontact, tegelijkertijd spreekt een galerij in dezelfde buurt juist van een hecht 'dorpsgevoel'. Kleine groepen bewoners zetten zich hier steeds meer in om verbinding te creëren, onder andere door het organiseren van activiteiten.

3.4.4 Diversiteit

Betreffende etnische diversiteit en omgang tussen verschillende groeperingen zijn de wijken zeer verschillend. De etnische diversiteit is in de Oostelijke Eilanden en Kadijken aanzienlijk minder dan in Osdorp Oost. Verschillende etnische groeperingen leven in de Oostelijke Eilanden en Kadijken lijken goed met elkaar samen, veel bewoners spreken niet van groepsvorming of afscheiding van groeperingen. In Osdorp Oost daarentegen benoemen bewoners een sterke multiculturaliteit, wat volgens een bewoner samen kan gaan met problematiek:

> *"Ja kijk, terugkomend op bijvoorbeeld een hele Nederlandse wijk, een vinexwijk of niet dat ze alleen maar Nederlands zijn… waar over het algemeen voornamelijk witte Nederlanders wonen. Ja, die hoeven zich niet zo aan elkaar aan te passen. Daar zijn al die mensen toch al jarenlang met elkaar meegegroeid, met elkaar geëvolueerd, en die hebben al een soort van eenheid, zeg maar, dus die hebben ook.. daar zijn ook veel minder problemen"*

In Osdorp Oost spreken meerdere bewoners over een afscheiding van de Turkse en Marokkaanse gemeenschappen tegenover de 'rest'. Dit wordt het meest ervaren in de Wildemanbuurt, maar ook in de rest van Osdorp Oost is het een veelvuldig terugkerend thema. Bewoners spreken van een sterke hechtheid binnen deze culturen, waardoor er geen noodzaak is om te mengen met andere groeperingen. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat bewoners hier veel spreken van de scheiding tussen culturen waardoor zij geen of weinig contact hebben met hun buren. Een Marokkaanse bewoonster vertelt dat zij daarentegen wel een sterke identificatie met de buurtgemeenschap ziet en dat bewoners met een Marokkaanse of Turkse afkomst, met name in de Wildemanbuurt, een sterk sociaal onderling vertrouwen ervaren. Er is sprake van een sterke sociale cohesie binnen deze gemeenschappen. Hoewel etnische groeperingen in de Oostelijke Eilanden meer mengen dan in Osdorp Oost, is er toch te zien dat Arabisch sprekende bewoners naar elkaar toetrekken. Bijvoorbeeld via bijeenkomsten in buurthuis 'De Witte Boei'. In tegenstelling tot in Osdorp Oost, wordt het in de Oostelijke Eilanden en Kadijken door bewoners verder niet benoemd en niet ervaren als een probleem.

3.4.5 Sociale waarden

In de Oostelijke Eilanden en Kadijken spreken bewoners over gedeelde sociale normen en waarden. Conflicten worden hier weinig tot niet benoemd. Wanneer er wel frictie ontstaat tussen bewoners, ontstaat dit vooral vanuit gevolgen van gentrificatie. Hierdoor ondervinden enkele bewoners een kloof tussen huurders en kopers. Enkele huurders die al langere tijd wonen in de buurt, geven aan dat huiseigenaars volgens hen soms het gevoel lijken te hebben dat ze meer rechten hebben in de buurt. Daarnaast spreken bewoners van een gebrek aan sociale binding met expats. De mate van sociale binding van expats met de buurt is vaak gerelateerd met de tijd die zij denken te verblijven in de buurt. Expats die voor een langere tijd blijven of emigreren, zijn meer geneigd om verbindingen aan te gaan. In Osdorp Oost is er sprake van verschillen in sociale waarden en opvoeding tussen bepaalde bevolkingsgroepen. Volgens sommige bewoners leidt dit tot botsingen, met name tussen hangjongeren en ouderen van Nederlandse afkomst. Volgens bewoners groeien kinderen van

migrantengemeenschappen op binnen hun eigen cultuur waardoor zij andere normen en waarden meekrijgen dan de Nederlandse. Door zowel een cultuur- als generatiekloof, kunnen irritaties en fricties ontstaan doordat Nederlandse ouderen en 'hangjongeren' elkaar niet goed begrijpen.

3.4.6 Overlast

Op de Oostelijke Eilanden en Kadijken wordt weinig tot geen overlast ervaren van buren. Overlast wordt hier benoemd vanwege afval. Hierbij vertellen bewoners wel dat zij dit meer zien als een stadsprobleem, dan een specifiek probleem van de wijk. Overlast van afval wordt met name veroorzaakt doordat de gemeente minder schoonmaakt dan voorheen. Rondslingerend afval wordt vaak toegeschreven aan gedrag van buurtbewoners of verschillen in sociale waarden.

Ook in Osdorp Oost zijn er veel ergernissen over afval op straat. In tegenstelling tot de Oostelijke Eilanden en Kadijken schrijven bewoners het hier minder toe aan beleid, meer aan verschillen in gedeelde waarden. Op de Osdorper Ban ervaren bewoners veel overlast van afval en ongedierte afkomstig van de restaurants. Restaurants zijn niet altijd even zorgvuldig in het storten van afval, waardoor bewoners rondom de restaurants overlast ervaren door ongedierte binnenshuis.
Bewoners in de Wildemanbuurt spreken daarnaast van overlast van ongedierte door etensresten die vanaf de balkons naar beneden gegooid worden. Zowel in de Oostelijke Eilanden en Kadijken als Osdorp Oost benoemen bewoners overlast door hangjongeren. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken wordt dit door enkele bewoners benoemd en is de overlast kleinschalig. In Osdorp Oost is overlast van hangjongeren een terugkerend thema. Voor sommige bewoners zorgt dit voor fricties en een gevoel van onveiligheid.

3.4.7 Beleid en veiligheid

De Oostelijke Eilanden en Kadijken worden beschreven als een veilige, rustige woonomgeving met weinig criminaliteit. Criminaliteit is hier incidenteel, zoals de zogenaamde "vergismoord" in Wittenburg. Bewoners zijn hier dan ook zeer van geschrokken en het wordt nog steeds door meerdere bewoners benoemd. Naast deze ingrijpende gebeurtenis is er weinig sprake van criminaliteit en bewoners voelen zich veilig. Bewoners zijn tevreden over het veiligheidsbeleid. Er is voldoende handhaving aanwezig en vertrouwen in autoriteiten.

In Osdorp Oost daarentegen spreken meerdere bewoners van criminaliteit. Oudere bewoners voelen zich met regelmaat onveilig en zijn angstig de deur open te doen. Enkele bewoners maken zich zorgen over de drugscriminaliteit onder de jeugd. Bewoners hebben weinig vertrouwen in autoriteiten. Handhaving en politie treden volgens bewoners niet genoeg op tegen hangjongeren en vermijden 'probleemwijken' zoals de Wildeman en Blomwijckerbuurt. Op het Osdorpplein zijn ze wel veelvuldig aanwezig, maar ook hier spreken bewoners van terughoudendheid. Hoewel bewoners over het algemeen niet te spreken zijn over het veiligheidsbeleid in de buurt, constateren bewoners tegelijkertijd dat veiligheidsmaatregelen wel degelijk voor verbetering hebben gezorgd.

3.4.8 Conclusie

> "Het debat over diversiteit is sterk gepolariseerd. Het is voor of tegen. Progressieve partijen hebben de neiging uit te dragen dat de diversiteit moet worden gevierd. Dat gaat voorbij aan de moeizame dagelijkse praktijk van het samenleven. Het bevorderen van diversiteit moet geen doel op zich zijn, maar het resultaat van beleidskeuzes." (Crul in Meershoek, 2023)

De sociale dynamiek in Osdorp Oost en de Oostelijke Eilanden en Kadijken geven inzicht hoe het debat over diversiteit en samenleven vorm krijgt in de praktijk. Het onderhouden van sociale relaties blijkt in de Oostelijke Eilanden en Kadijken gemakkelijker te gaan dan in Osdorp Oost. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken spreken bewoners van goed buurcontact. Er is sprake van wederzijdse betrokkenheid, wat bijdraagt aan identificatie met de gemeenschap en het gevoel 'om erbij te horen'. In Osdorp Oost gaat het aangaan van sociale contacten met buurtgenoten moeizamer. Dit wordt door bewoners veelal toegeschreven aan verschillen in sociale waarden door een toenemende eenzijdigheid in de samenstelling van bevolkingsgroepen. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken is er veel acceptatie. Bewoners ervaren geen uitsluiting van groeperingen. In Osdorp Oost is daarentegen sprake van segregatie tussen groeperingen waardoor bewoners zich minder identificeren met de buurtgemeenschap.

In de Oostelijke Eilanden en Kadijken delen buurtbewoners dezelfde sociale waarden, waar er in Osdorp Oost sprake is van botsende sociale waarden door een intersectie van cultuur- en generatieverschillen. Ongelijkheid uit zich in de twee onderzochte buurten verschillend. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken wordt weinig ongelijkheid ervaren. Wanneer bewoners gevraagd wordt over ongelijkheid in de buurt, vertellen zij over verschillen tussen huurders en kopers. Expats en andere vermogenden hebben volgens bewoners minder verbondenheid met de buurt. Bewoners van Osdorp Oost beantwoorden vragen over ongelijkheid in verschillen in sociale waarden. Deze komen in eerste instantie voort uit culturele verschillen. Bewoners spreken van een scheiding van gemeenschappen, waardoor bewoners niet met elkaar leven, maar langs elkaar. Vervolgens zijn er nog verschillen tussen generaties. Door de intersectie van de culturele verschillen en verschillen in opvoeding van verschillende generaties, zijn er veel fricties tussen jongeren met een migrantenachtergrond en Nederlandse ouderen.

De aanwezigheid van hangjongeren wordt in beide buurten door bewoners benoemd. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken wordt het door een enkele bewoner genoemd als reden voor overlast, maar de meeste bewoners storen zich er niet aan. In Osdorp Oost daarentegen uiten veel bewoners hun frustratie en hebben vooral Nederlandse ouderen moeite contact te maken met deze groep. Voor sommige bewoners uit zich dit in gevoelens van ongemak en onveiligheid. Overlast wordt in beide buurten ervaren door afval, hoewel er in de Oostelijke Eilanden en Kadijken opgemerkt wordt dat dit eigenlijk meer een stadsprobleem is en deels te wijten is aan het beleid van de gemeente. In Osdorp Oost wijten bewoners deze overlast aan restaurants die hun afval niet op de juiste manier storten en buurtbewoners die etensresten vanaf balkons naar beneden gooien, en wordt het dus meer gewijd aan sociale waarden dan aan beleid.

De ervaring van veiligheid verschilt sterk in de twee buurten. In de Oostelijke Eilanden en Kadijken voelen bewoners zich veilig en hebben ze sterk vertrouwen in autoriteiten. In Osdorp Oost daarentegen is de veiligheidssituatie complex. Meerdere bewoners benoemen criminaliteit. Oudere bewoners voelen zich soms onveilig. Vertrouwen in autoriteiten is hier laag. Toch spreken bewoners van doeltreffende veiligheidsmaatregelen, en positieve effecten van ingrijpen van politie op de afname van inbraken en overvallen.

De Oostelijke Eilanden en Kadijken en Osdorp Oost verschillen sterk in sociale cohesie en veiligheidsbeleving. Ondanks de complexe problematiek in Osdorp Oost, zijn er veel positieve ontwikkelingen zichtbaar. Er zijn verschillende initiatieven ontstaan vanuit bewoners voor het verbeteren van de sociale cohesie in de wijk. Daarnaast is station Wildeman deels in verbouwing, waar verschillende groeperingen bijeen kunnen komen voor activiteiten. De ontwikkelingen bieden perspectief voor het versterken van de sociale cohesie. Uitdagingen liggen in het samenbrengen tussen de leefwereld en het systeem en het begeleiden van communicatie tussen verschillende initiatieven. Beleidskeuzes komen niet altijd overeen met behoeften van bewoners, waardoor een begeleidende rol tussen de verschillende projecten en initiatieven ontstaat vanuit bewoners. Hoewel de bewonersinitiatieven een grote verantwoordelijkheid laten zien voor het algemeen belang, ontbreekt een begeleidende rol vanuit beleid. Er zou meer aandacht moeten komen voor het systematisch begeleiden en samenbrengen van verschillende initiatieven met een focus op langlopende duurzaamheid. In lijn van Schiefer and van der Noll (2017) zien we dat de drie kenmerken van sociale cohesie centraal staan: sociale relaties, identificatie en verantwoordelijkheid op buurtniveau. De andere drie elementen - gedeelde waarden, gelijkheid en welbevinden - spelen een minder cruciale rol maar kunnen de sociale cohesie versterken.

Literatuur

BZK (2019). *Ruimte voor wonen. De resultaten van het WoonOnderzoek Nederland 2018.* Geraadpleegd via: https://www.woononderzoek.nl/document/Ruimte-voor-wonen--de-resultaten-van-het-WoON2018-(interactief)-/174

Chan, J., To, H. P., & Chan, E. (2006). Reconsidering social cohesion: Developing a definition and analytical framework for empirical research. *Social indicators research*, 75(2), 273-302.

Deijkers, R. (2018). Landelijk of stedelijk? De winnaars van beste gemeenten 2018 hebben de lusten van het platteland én de stad. Maar veel gemeenten blinken ook uit in één van de twee. *Elsevier Weekblad*, 74 (26).

Deijkers, R. (2021). Heerlijk wonen in stad en ommeland. *Elsevier Weekblad*, 77(27).

Dekker, K. (2006). Governance as glue: Urban governance and social cohesion in post-WWII neighbourhoods in the Netherlands. *Netherlands Geographical Studies* no. 342, PhD thesis.

Fonseca, X., Lukosch, S. & Brazier, F. (2019). Social cohesion revisited: a new definition and how to characterize it. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 32(2), 231-253.

Forrest, R., & Kearns, A. (2001). Social cohesion, social capital and the neighbourhood. *Urban studies*, 38(12), 2125-2143.

Friedkin, N.E. (2004). Social cohesion. *Annual Review of Sociology*, 30, 409-425.

Louken, P. & Van Eikeren, P. (2022). *Waar Willen We Wonen 2022*. Bureau Louter.

Meershoek, P. (2023). Superdiverse stad. Onderzoek van socioloog Maurice Crul. Hoe stappen we uit die witte bubbel? *Het Parool*, 2(9), 10-11

Muis, J., Smets, P., Buijtendorp, C., De Groot, S., Zijlma, R. & Jonkman, S. (2022). *Hoe sociale cohesie de buurt bij elkaar houdt. Het grote Nextdoor buurtonderzoek 2022*. Vrije Universiteit Amsterdam.

Muis, J., Smets, P., Van Hemert, K. & Quaedvlieg, G. (2021). *Een goede buurt om op te bouwen? De resultaten van het grote Nextdoor buurtonderzoek 2021*. Vrije Universiteit Amsterdam.

NOS (2023). *Amsterdam aantrekkelijkste stad om te wonen. Emmen hekkensluiter*. 24 mei.

Schiefer, D., & Van der Noll, J. (2017). The essentials of social cohesion: A literature review. *Social Indicators Research*, 132(2), 579-603.

Smets, P. & Sneep, K. (2017). Tenure mix: apart or together? Homemaking practices and belonging in a Dutch street. *Journal of Housing and the Built Environment*, 32(1), 91-106.

Bijlage: aanvullende tabellen en methodologische verantwoording

Online enquête: dataverzameling en respondenten

De enquêteperiode liep van 1 mei 2023 tot en met 3 juli 2023. De online vragenlijst is opgesteld en afgenomen via Qualtrics en gedurende bovengenoemde periode door Nextdoor verspreid onder gebruikers van deze Buurtapp. De vragenlijst is hier te downloaden: https://t.ly/X8P_n

Als de enquête op de belangrijkste onderdelen onvolledig was ingevuld, is desbetreffende respondent verwijderd. Bij de eerste analyses zijn alle respondenten die geen antwoord gaven op vraag 2 (rapportcijfer buurt) buiten beschouwing gelaten. Zonder antwoord op deze vraag kan namelijk iemands beoordeling van de buurt niet bepaald worden.

Bij een vervolgstap zijn alleen respondenten geselecteerd met voldoende informatie over de gemeente, wijk en buurt waarin ze wonen. De vragenlijst bevat per provincie een apart dropdown menu, waarin respondenten zelf hun gemeente (In welke gemeente woon je?) en buurt (In welke buurt woon je?) kunnen opzoeken en aanklikken. De namen van alle Nederlandse gemeenten, wijken en buurten hebben we overgenomen van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS). De door de respondenten gepresenteerde lijst met buurten per gemeente is als volgt samengesteld: 'Wijknaam; Buurtnaam'. Bijvoorbeeld: 'Benoordenhout; Waalsdorp' (in 's-Gravenhage). Waalsdorp is dus een buurt in de wijk Benoordenhout. Omdat we verwachtten dat niet alle respondenten hun buurt konden vinden, hebben we een open vraag toegevoegd. Respondenten konden zelf de postcode of naam van hun buurt invullen als ze deze niet konden vinden in het dropdown menu. Sommige mensen vulden hier inderdaad hun adres of postcode in. De open antwoorden zijn handmatig nagelopen en indien mogelijk zijn ze alsnog ingedeeld in de juiste buurt.[8] Als de buurt bekend is, is uiteraard ook bekend in welke provincie, gemeente en wijk iemand woont. Helaas konden we niet van iedereen de buurt bepalen, omdat respondenten soms te weinig specifieke informatie geven (zoals alleen 'Amersfoort' of 'Delfzijl'). Ook gaven respondenten vaak de naam van een bepaalde *wijk* in plaats van een *buurt*.

Al met al levert dit een steekproef op van in totaal 18.760 respondenten. Zij hebben dus een rapportcijfer gegeven voor hun buurt en van hen weten we ook in welke buurt ze wonen, zodat CBS-gegevens over kenmerken van de buurt gekoppeld kunnen worden aan de betreffende respondent (zie verder in deze bijlage). Zij geven het gemiddelde rapportcijfer 7,54 (SD=1,56).

Overzicht van beoordeelde gemeenten en buurten: onderzochte cases

Bij de analyse van de hoogst en laagst beoordeelde gemeenten en buurten zijn alleen gemeenten meegenomen met minstens 30 respondenten (die een score hebben op het rapportcijfer) en alleen buurten met minstens 20 respondenten (die een score hebben op het rapportcijfer). Hierdoor zijn er dus veel kleine gemeenten afgevallen. De analyse van gemeenten is gebaseerd op 16.800 respondenten uit 155 gemeenten.

[8] Website van CBS om de naam van een buurt op te zoeken: https://cbsinuwbuurt.nl/#buurten2020_aantal_inwoners

Bij de analyse van de hoogst en laagst beoordeelde buurten is uitgegaan van de CBS-wijknamen. Wij spreken in dit rapport desondanks over "buurten", maar onze analyse is dus feitelijk gebaseerd op wat het CBS aanduidt als "wijken". Op een lager analyse-niveau dan wijken zijn namelijk maar weinig respondenten beschikbaar per eenheid. Bovendien sluit dit in veel gevallen waarschijnlijk beter aan bij wat respondenten zelf verstaan onder 'hun buurt'. Bijvoorbeeld: Amsterdammers zullen waarschijnlijk vaker aangeven dat ze in de Jordaan (CBS: wijk) wonen dan in de Anjeliersbuurt-Noord of Elandsgrachtbuurt (CBS: buurten binnen deze wijk).

We hanteren bij het bepalen van de gemiddelde rapportcijfers het minimum van 20 respondenten. Daarom valt bij deze analyse een groot aantal buurten af, omdat er te weinig respondenten uit deze buurten voorhanden zijn; de resultaten zijn gebaseerd op een analyse van in totaal 8.682 respondenten uit 247 verschillende buurten in Nederland.

Aanvullende gegevens met een compleet overzichten van de rapportcijfers van alle onderzochte gemeenten en buurten zijn te vinden op deze online repository: https://github.com/jaspermuis/nextdoor_buurtonderzoek

Analyse van verklaringen en aanvullende tabellen

Bij de analyse van cohesie-gerelateerde factoren (sectie 2.5) is er soms sprake van zogeheten item non-response – sommige respondenten hebben een missende waarde bij een bepaalde vraag – we vermelden per tabel steeds de betreffende steekproefgrootte per analyse (N).

De multipele regressie-analyse met alle factoren gezamenlijk, inclusief de CBS-gegevens van de buurt waarin een respondent woont (stedelijkheid en gemiddeld inkomen), is gebaseerd op 13.774 respondenten.

Tabel A1 – Gemiddelde rapportcijfer, uitgesplitst naar mate van stedelijkheid van de wijk

ste_mvs	mate van stedelijkheid (wijk)	Gemiddelde	St.deviatie	N
1	Zeer sterk stedelijk >= 2500 adressen per km²	7,42	1,58	5.278
2	Sterk	7,50	1,55	6.732
3	Matig	7,62	1,46	2.972
4	Weinig	7,71	1,53	2.155
5	Niet stedelijk < 500 adressen per km²	7,67	1,67	1.655
Totaal				18.792

Interviews en observaties

Voor het kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek zijn in totaal 30 semi-gestructureerde interviews afgenomen, waarvan 15 in de Oostelijke Eilanden en Kadijken en 15 in Osdorp Oost. Respondenten zijn geworven door langs de deuren te gaan en aan te bellen. Hierbij is

geprobeerd om een spreiding over deelgebieden en straten binnen de twee buurten te bewerkstelligen.

Interviews werden overdag afgenomen door langs de deuren te gaan. Het nadeel van dit tijdstip is dat mensen met een baan in mindere mate in aanmerking kwamen voor een interview. Daarnaast geeft het een risico dat er veel oudere mensen bereikt worden.

In Osdorp Oost bleek het vaak moeilijk om mensen te bereiken voor interviews vanwege de vele etnische bubbels. Daarnaast blijken veel mensen te maken hebben met angst en wantrouwen. Daartegenover bleek dat het op de Oostelijke Eilanden en Kadijken makkelijker was om mensen te kunnen interviewen. Hierbij speelde de rol van onderling vertrouwen, waarbij bewoners zich meer op hun gemak voelden. Bovendien was het lastig om bewoners met een Turkse of Marokkaanse te spreken vanwege het ontbreken van taalvaardigheden. Dit is ook bij Nederlandse bewoners een terugkerend thema. Hierdoor bestaat het risico op een eenzijdig beeld, omdat het perspectief van de veelbesproken Marokkaanse en Turkse gemeenschap op de sociale cohesie in de buurt nagenoeg ontbreekt.

Interviews duurden gemiddeld 50 minuten, variërend van korte interviews van 20 minuten tot interviews van 1,5 à 2 uur. Hierin werd gevraagd naar de woonervaringen van bewoners aan de hand van een topiclijst. Hierin stonden onderwerpen zoals de algemene woonervaring, sociale contacten in de wijk, hulp van buren. Doordat de interviews semi-gestructureerd zijn afgenomen, stonden topics open voor eigen invulling van bewoners. Open invulling van bewoners bracht interessante uitkomsten, zoals een duidelijk verschil in perspectief tussen bewoners van de twee buurten in sociale waarden en gelijkheid.

Bovendien zijn enkele respondenten gevonden tijdens buurtfeesten. Deze interviews zijn aangevuld met observaties om een vollediger beeld te krijgen van de ervaringen van buurtbewoners. Observaties vonden plaats tijdens het afnemen van interviews, het bijwonen van buurtfeesten en bezoeken van een buurthuis. Bij dergelijke activiteiten was het makkelijker om contact met anderen te leggen en gebruik te maken van een sneeuwbalmethode. Hierbij is het belangrijk op te merken dat de bewoners die via deze methode werden bereikt, vaak al een actievere rol in de buurt hadden. Dit perspectief is meegenomen in de analyses.

Vragenlijst Nextdoor kwalitatief 2023

Buurtbewoner

- Hoelang woont u in deze buurt?
- Waaruit is uw huishouden opgebouwd?
- Kunt u een omschrijving geven van de buurt?
- Hoe ervaart u het wonen in de buurt?
- Wat is uw favoriete plek in deze buurt?
- Wat voor een cijfer zou aan deze buurt geven? Uitleg vragen
- Wat ontbreekt er in deze buurt?
- Wat zijn 5 positieve elementen van de buurt?
- Wat maakt deze buurt mooi en fijn om in te wonen?
- Zijn er online tools, applicaties of websites voor contact met mensen in de buurt?

Sociale relaties

- Hoe is het contact met vrienden en kennissen die in de buurt wonen?
- Aard contact (groeten, prietpraat, bij elkaar op bezoek, frequentie, hoeveelheid)

Algemeen welzijn

- Vraagt u wel eens hulp aan buren? Geef voorbeelden
- Bent u bereid om andere mensen uit de buurt te helpen? Hoe?

Gedeelde waarden

- Komen uw sociale waarden wel of niet overeen met buurtgenoten? Waar kunnen we dit aan zien?
- Lijken u en uw buurtgenoten op elkaar qua waarden en gedachten?
- In hoeverre denkt of gedraagt u hetzelfde als uw buurtgenoten?
- In hoeverre denken u en uw buurtgenoten hetzelfde over samenleven in de buurt?

(On)gelijkheid

- Is hier iedereen gelijk aan elkaar in deze buurt? Kunt u dit uitleggen?
- Als u kijkt naar de fysieke kenmerken in de buurt, denk aan huisvesting (huur/koop), in hoeverre denkt u dan dat iedereen in de buurt aan elkaar gelijk is?

Identiteit

- Voelt u zich thuis op de plek waar u woont? Vraag om uitleg

Infrastructuur/ veiligheid

- Hoe staat het ervoor qua voorzieningen in deze buurt?
- Welke voorzieningen mist u in de buurt?
- Door wie worden de voorzieningen bijgehouden?
- Als u overlast heeft welke stappen onderneemt u dan?
- Wilt u verhuizen of blijven wonen waar u nu woont? Waarom?

Divers

- Hoe kan de sociale cohesie in deze buurt verbeterd worden?
- Wie is de initiator voor verbetering van de sociale cohesie?

- Welke organisaties spelen een belangrijke rol bij verbetering van de sociale cohesie?
- Heeft u tips voor de sociale cohesie in deze buurt?
- Van welke activiteiten in de buurt bent u op de hoogte? En hoe wordt u geïnformeerd?
- Heeft u wel eens aan activiteiten meegedaan? Waarom?
- Wat zijn 5 verbeterpunten in de buurt?

Beleid

- Is de leefbaarheid in de buurt afhankelijk van bewoners of van het beleid?
- Wie is er verantwoordelijk voor (positieve) verandering?

Rapportage Parkeerenquête
Alteveer - Cranevelt, Arnhem

Rapportage referentienummer
5529

Aan
Wijkraad Alteveer ‘t Cranevelt

Opgemaakt op 04 maart 2020 te Nijmegen, door
Loendersloot Groep B.V.
Waalbandijk 8b
6541 GA Nijmegen

Waalbandijk 8b
6541 AJ Nijmegen
Nederland

+31 (0) 24 420 00 65
info@loendersloot groep.nl
www.loendersloot groep.nl

KvK nr. 71384243
BTW nr. NL858694906B01
IBAN: NL44 INGB 0652 1725 20

Colofon

Opdrachtgever:	Parkeercommissie Wijkraad Alteveer – ‘t Cranevelt
Contactpersoon:	Michiel Spee
Opdrachtnemer:	Loendersloot Groep Waalbandijk 8b 6541 AJ Nijmegen
Uitgevoerd door:	Koen Beekhuis - Projectleider Frits de Haan – Verkeerskundige
Nacontrole:	Ruben Loendersloot – Senior verkeerskundige
Referentie:	5529
Datum:	4 maart 2020

Loendersloot Groep B.V. ©

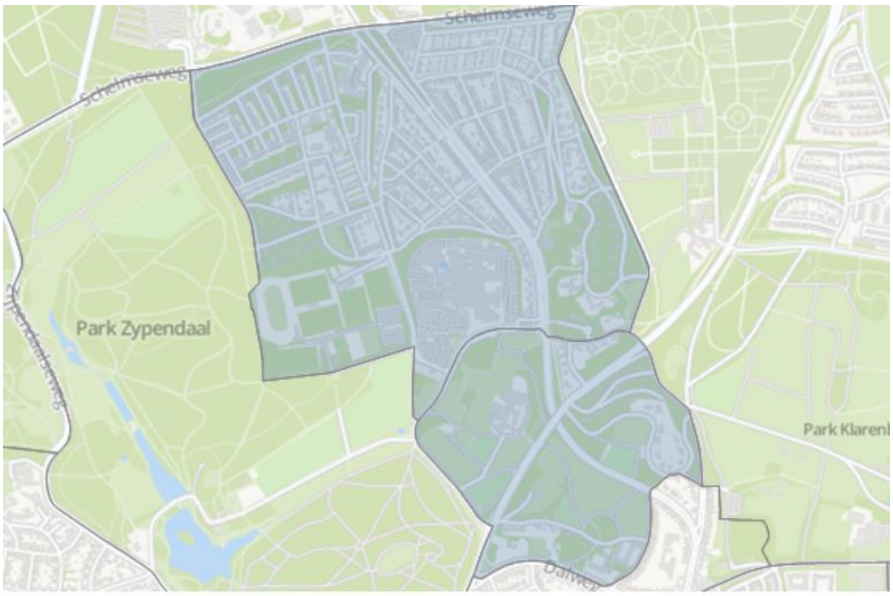
Inhoud

Colofon 2
1. Inleiding en aanleiding 4
2. Onderzoeksgebied 5
3. Methodologie 6
4. Resultaten 7
4.1 Respondenten 7
4.2 Invoeren van regulering t.b.v. parkeren 8
4.3 Parkeersituatie, -gemak & -druk 10
4.3.1 Parkeersituatie 10
4.3.2 Parkeergemak 10
4.3.3 Parkeerdruk 10
5. Aanvullende reacties 12
6. Analyse 13
7. Conclusie 14
Appendix 1 15
Appendix 2 16
Appendix 3 21

Loendersloot Groep B.V. ©

1. Inleiding en aanleiding

De wijkraad Alteveer – 't Cranevelt, vertegenwoordigd door de heer Spee en hierna te noemen de opdrachtgever, heeft Loendersloot Groep verzocht om een onderzoek uit te voeren omtrent het parkeren in de wijk Alteveer-Cranevelt. De opdrachtgever is een burgerinitiatief dat voorziet op de bevordering en behartiging van de belangen van bewoners in de wijk. De wijk is gelegen in het noordelijke gedeelte van Arnhem. In figuur 1 is een plattegrond van de wijk weergegeven.

Figuur 1: Weergave van de wijken Alteveer en Cranevelt.

In de directe omgeving van de wijk bevinden zich het Nederlands Openluchtmuseum (NOM), Burgers' Zoo en het Rijnstate ziekenhuis. Ieder van deze voorzieningen/trekpleisters genereert het nodige verkeer. Dit heeft een effect op het parkeeraanbod in de wijk, waarover de wijkraad van meerdere bewoners geluiden ontvangt. Een aantal bewoners ervaren hierbij overlast van een overmaat aan geparkeerde auto's.

De opdrachtgever heeft daarom Loendersloot Groep in mei 2019 benaderd om een onderzoek onder bewoners van de wijk uit te voeren. Het doel van dit onderzoek is om per sectie te inventariseren of mensen last hebben van een hoge parkeerdruk en welke maatregelen zij eventueel willen. Loendersloot heeft na deze uitvraag in samenwerking met de parkeercommissie van de wijkraad een uitnodigingsbrief en de vragenlijst voor de digitale enquête opgesteld, die verspreid zijn onder bewoners eind oktober/begin november.

Voor u ligt het rapport met methodologie, resultaten en bevindingen.

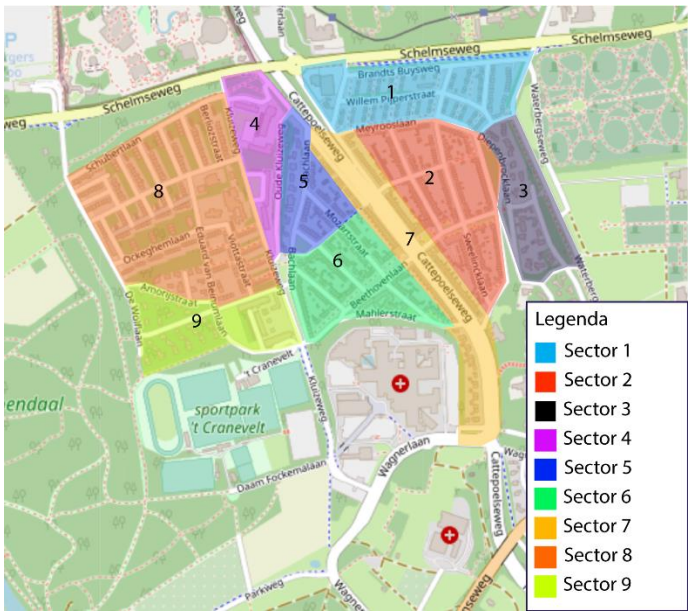
Loendersloot Groep B.V. ©

2. Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is onderverdeeld in meerdere sectoren, om hierbij ook een beeld te vormen waar de meeste problemen zich bevinden. In figuur 2 is een weergave van deze sector-verdeling te vinden. Hierbij zijn alle gebieden tussen de Schelmseweg (noordgrens) en de Wagnerlaan (zuidgrens) opgenomen en onderverdeeld in sectoren.

Er is voor de toepassing van zoneringen gekozen omdat dit enerzijds een beeld geeft van waar in de wijk bepaalde problemen/voorkeuren zijn en anderzijds genoeg geanonimiseerd is om respondenten niet af te schrikken. Het opdelen in sectoren is bovendien handig voor gebruik tijdens de analyse, omdat de gemiddelde respons per sector kan verschillen en daarmee een indcatie van de overlast en/of wens naar regulering in kaart kan worden gebracht. Tevens werden respondenten gevraagd om postcode en huisnummer. Middels deze gegevens is het mogelijk om beter te bepalen waar de respondenten vandaan komen.

In de aanloopfase naar de enquête is een deel van de wijk niet opgenomen in de sectorverdeling. Een deel van de bewoners van dit gedeelte (ten zuiden/oosten van de sectoren 2, 3 en 7) hebben echter wél een uitnodigingsbrief ontvangen, hebben ook gereageerd en zijn dus zodoende ook meegenomen in de resultaten. Doordat zij echter in eerste instantie niet benaderd zijn voor de enquête, kan het zijn dat de respons lager is.

Figuur 2: Weergave van de sectorverdeling gemaakt t.b.v. de enquête.

Loendersloot Groep B.V. ©

3. Methodologie

Middels een enquête heeft Loendersloot Groep de voorkeuren van de bewoners van de wijk in beeld gebracht. Hiervoor is tezamen met de opdrachtgever een vragenlijst opgesteld, die erop gericht is inzichtelijk te maken in hoeverre men overlast met betrekking tot parkeren ervaart en in hoeverre men bereid is om regulering toe te staan in de wijk. Daarnaast is er ruimte gelaten voor opmerkingen, om respondenten voldoende ruimte te bieden aanvulling te kunnen geven op het onderzoek.

Voor het verzamelen van respons is gebruik gemaakt van Google Forms, omdat dit platform het digitaal invullen voor de respondenten makkelijk maakt. Daarnaast is de data gelijk voor gebruik van de beheerder, Loendersloot Groep, overzichtelijk en bereikbaar geordend. In Appendix 2 is een uitdraai van de vragen en antwoordmogelijkheden van de enquête te vinden. Deze enquête is digitaal aangeboden middels een hyperlink (http://www.bit.ly/Parkeerenquête-Craneveer).

Vervolgens zijn alle adressen in de wijk benaderd middels een uitnodigingsbrief, die in de brievenbus is gedaan. Deze uitnodigingsbrief bevatte een korte omschrijving en doelstelling van het onderzoek, een hyperlink en de datum tot wanneer men de enquête kon invullen. Deze brief is tweemaal door de wijk verspreid; kort na het verspreiden van de eerste brief bleek dat de hyperlink hoofd- en leestekengevoelig was. Hierdoor werd de toegang tot de enquête onnodig bemoeilijkt. Zodoende is in samenspraak met de opdrachtgever een nieuwe uitnodigingsbrief verstuurd waarin naast een nieuwe link (http://www.bit.ly/parkeerenquete-craneveer) ook een tweetal inloopmiddagen is opgenomen, bedoelt om wijkbewoners zonder toegang tot een computer met internet of benodigde vaardigheden in staat te stellen om respons te kunnen geven. In totaal zijn 1600 uitnodigingsbrieven bezorgd.

De antwoorden uit de enquête zijn vervolgens in Excel verwerkt, waarbij mogelijke dubbel-antwoorden zijn opgespoord op basis van postcode en huisnummer en zijn verwijderd. In het vervolg van deze rapportage zijn de resultaten weergegeven.

Loendersloot Groep B.V. ©

4. Resultaten

De voor dit onderzoek opgezette enquête is in totaal 642 keer ingevuld. Na controle op dubbele adressen zijn er 586 respondenten overgebleven. Uitgaande van 1600 verspreide brieven komt men dan op een respons van 37% uit. Hoewel dit als laag kan worden opgevat, geldt ook dat een hoge *response rate* niet per definitie leidt tot meer valide antwoorden. De aard van het onderzoek, de doelgroep en het type enquête zijn daarin leidend. Voor het type onderzoek dat is uitgevoerd, is een hoge respons niet een noodzaak. Geen respons kan daarbij ook duiden op dat het probleem dermate weinig speelt voor sommige bewoners dat het niet nodig/wenselijk geacht wordt om te antwoorden. Dit onderzoek heeft tevens geen splitsing aangebracht in leeftijdsgroepen en/of andere demografische kenmerken omdat dit niet nodig is. Hierdoor is er ook geen noodzaak om wegingsfactoren toe te passen.

De enquête heeft, door middel van de uitnodigingsbrief en de inloopmiddagen, afdoende voorzien in de mogelijkheid tot antwoorden. Dit betekent dat de mensen die ook daadwerkelijk wat vinden over het onderwerp parkeren hoogstwaarschijnlijk de enquête hebben ingevuld. Men wil immers niet een grote hoeveelheid respondenten die reageren 'omdat ze moeten reageren' (zgn. Non-response). Het doel is om een goed beeld te krijgen van de preferenties die in de wijk spelen; een *reponse rate* 37% voldoet daarmee aan de doelstelling. Anderzijds heeft 63% van de huishoudens zich onthouden van het invullen van de enquête. Dit kan men ook zien als een teken dat parkeeroverlast niet tot nauwelijks leeft.

4.1 Respondenten

Naast vragen ten aanzien van het parkeren zijn de respondenten ook meerdere vragen gesteld over hun persoonlijke situatie. Zo is het van belang om te weten hoeveel auto's men per woning in bezit heeft en hoeveel personen woonachtig zijn per woning. Hieruit blijkt dat - onder respondenten - het autobezit in de wijk gemiddeld 1,4 auto's per huishouden betreft. In figuur 3 is de verdeling van auto's en aantal personen per woning uitgezet in een tweetal cirkeldiagrammen.

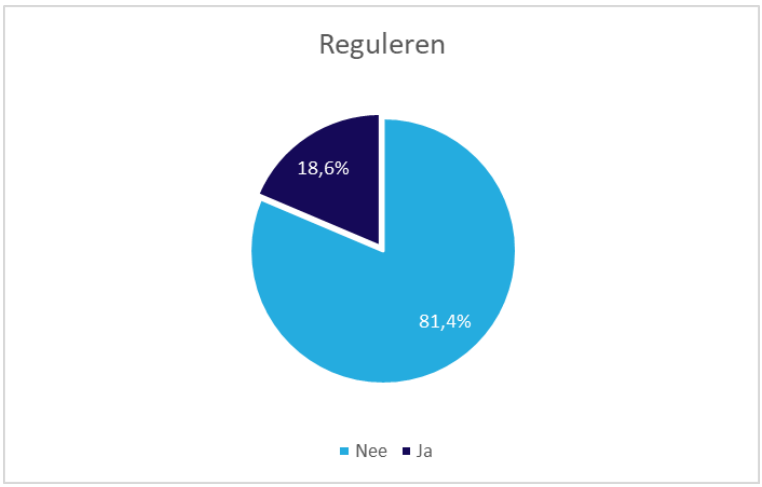

Figuur 3: Weergave van het aantal auto's en personen per woning.

Loendersloot Groep B.V. ©

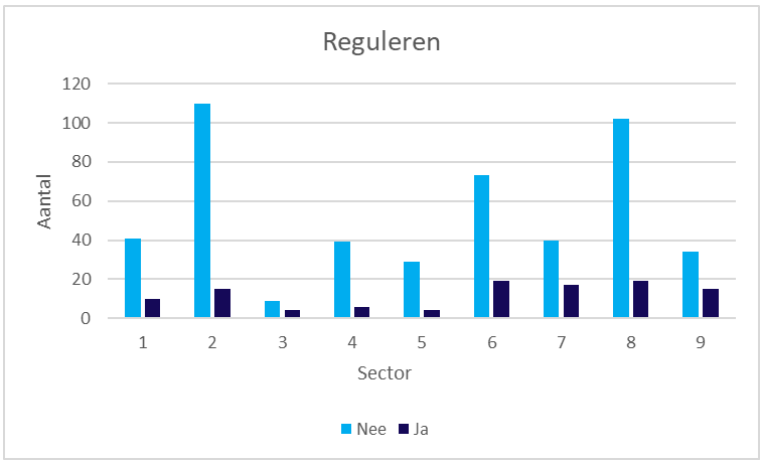
4.2 Invoeren van regulering t.b.v. parkeren

De voor dit onderzoek opgezette enquête is door 586 huishoudens ingevuld. Hierbij wordt uitgegaan van één ingevulde enquête per adres. Alle dubbele adressen zijn uit de data gefilterd. De enquête begint bij de vraag of er wel/niet gereguleerd moet worden in het parkeerbeleid.

Figuur 4: Repons over totale dataset.

Uit de resultaten blijkt dat 109 respondenten (18,6%) VOOR het reguleren is (zie figuur 3). Dit zegt echter niets over de verschillende sectoren in de wijk. In figuur 4 zijn de resultaten te zien als per sector gekeken wordt.

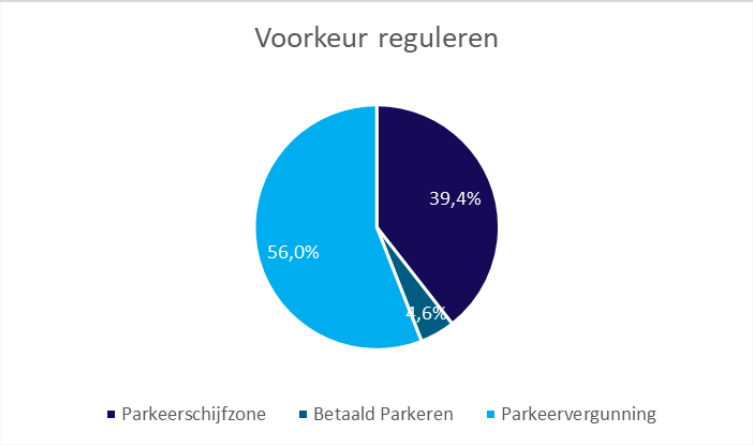

Figuur 5:Respons per sector.

Per sector is goed te zien in welke sectoren respondenten positiever staan tegenover het invoeren van maatregelen dan andere. Tegelijkertijd is het opmerkelijk dat in sector 2, 6 & 8 zoveel mensen tegen maatregelen zijn, terwijl dit juist sectoren zijn waar veel parkeerproblemen zijn. Kanttekening hierbij is dat deze sectoren ook de grootste zijn, met de meeste woningen. Daarnaast is het aantal huishoudens vóór regulering dermate laag dat gesteld kan worden dat huishoudens over het algemeen tegen het invoeren van een parkeerregime zijn.

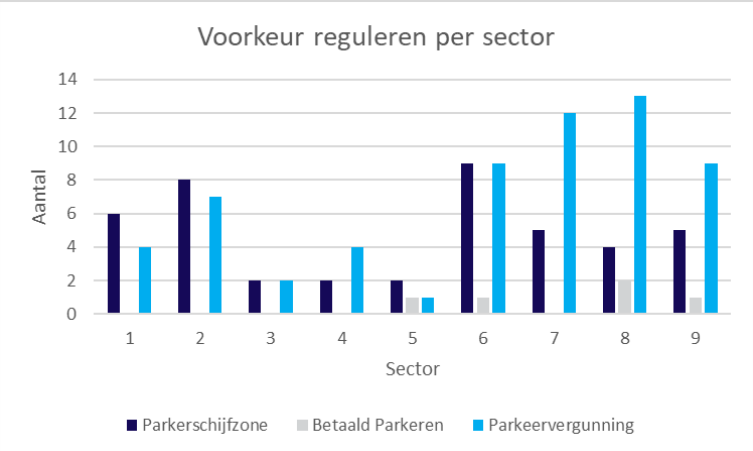
Loendersloot Groep B.V. ©

Van de huishoudens die graag willen dat er gereguleerd wordt, willen 61 respondenten (56,0%) dat er parkeervergunningen komen. 43 respondenten (39,4%) van de respondenten kiezen voor een parkeerschijfzone. 5 respondenten (4,6%) voor betaald parkeren.

Figuur 6: Respons over totale dataset.

Ook deze resultaten zijn te filteren op de verschillende sectoren binnen het onderzoeksgebied. Hierbij valt met name op dat sector 1 en 2 iets meer respondenten voor parkeerschijfzone gekozen hebben. In sector 6 zijn evenveel respondenten voor parkeerschijfzone als parkeervergunning. Tenslotte zijn in sector 7, 8 en 9 aanzienlijk meer respondenten voor een parkeervergunning dan een van de andere maatregelen.

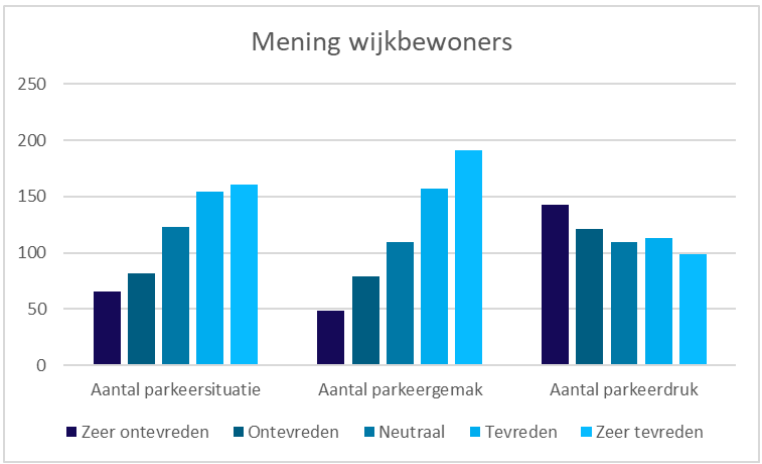

Figuur 7: Respons per sector.

Loendersloot Groep B.V. ©

4.3 Parkeersituatie, -gemak & -druk

In de enquête zijn de respondenten ook gevraagd naar hun mening over de parkeersituatie, het parkeergemak en de parkeerdruk. Bij de parkeersituatie gaat het met name over of er ordelijk geparkeerd kan worden, de plekken goed aangegeven zijn en of het duidelijk is waar geparkeerd mag worden. Bij parkeergemak wordt vooral gekeken naar hoeveel moeite er gedaan moet worden om een parkeerplaats te vinden. Ten slotte is bij parkeerdruk gekeken naar hoeveel auto's er in de straat geparkeerd staan.

Figuur 8: Respons over totale dataset.

4.3.1 Parkeersituatie

De meeste respondenten (315) geven aan dat zij tevreden tot zeer tevreden zijn over de parkeersituatie. Een iets minder groot aandeel (123) zegt neutraal te zijn over de situatie. Dat betekend dat zij toch wel problemen signaleren. Zo'n 148 respondenten zijn ontevreden of zelfs zeer ontevreden over de parkeersituatie.

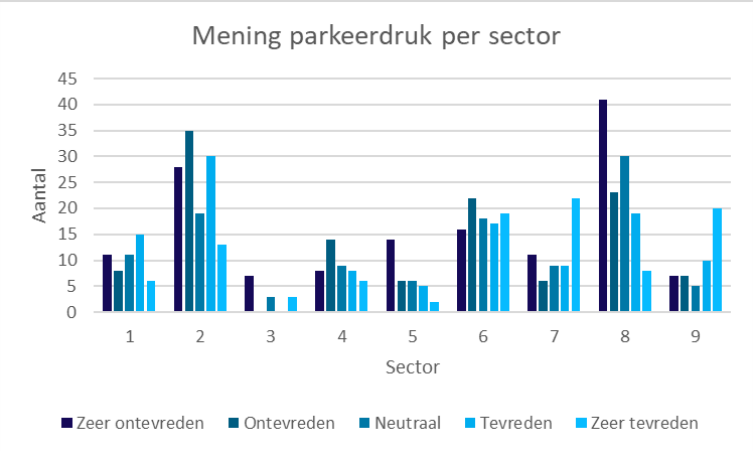
4.3.2 Parkeergemak

Meer dan de helft van de respondenten (348) geeft aan tevreden of zelfs zeer tevreden te zijn over het parkeergemak in hun omgeving. 128 respondenten geven aan dat zij (veel) moeite hebben met het vinden van een parkeerplek. De resterende 110 respondenten is neutraal over het parkeergemak.

4.3.3 Parkeerdruk

De resultaten van de vraag over parkeerdruk geeft een duidelijk beeld over waar de problemen zitten in het onderzoeksgebied, namelijk in de (ervaren) parkeerdruk. 143 respondenten zijn zeer ontevreden over de parkeerdruk in hun omgeving. Tegelijkertijd is er ook een aanzienlijk aantal respondenten (99) zeer tevreden over de parkeerdruk. Omdat deze verschillen tussen de respondenten vrij groot zijn wordt goed duidelijk dat de ervaren parkeerdruk sterk verschilt tussen respondenten.

Loendersloot Groep B.V. ©

Figuur 9: Respons per sector.

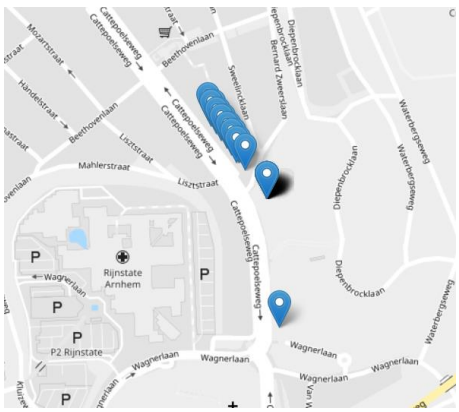
Als er verder ingezoomd wordt op de parkeerdruk per sector, dan blijkt dat er grote verschillen zijn per sector. Vooral in sector 8, 5 en in mindere mate sector 2 vinden de meeste respondenten dat de parkeerdruk te hoog is. Daarentegen zijn de respondenten uit sector 7 en 9 zeer tevreden over de parkeerdruk.

4.3.4. Analyse op postcode-niveau

In Appendix 3 is een tabel opgenomen waarin per postcode de respons is geïnventariseerd. Voor de analyse zijn de volgende voorwaarden opgenomen:

- De respons per postcode dient ten minste 40% te zijn c.q. ten minste 40% van het totaal aantal beschikbare adressen op postcodeniveau dient te hebben gereageerd. Bij lagere respons is het beeld simpelweg niet representatief voor de gehele postcode;
- Daarnaast dienen ten minste 5 respondenten per postcode hun mening te hebben gegeven.

Na het toepassen van deze voorwaarden blijven er nog 15 postcodes over die worden opgenomen in de analyse; hier is aan beide voorwaarden voldaan. Uiteindelijk volgt dat enkel voor postcode 6815CH geldt dat hier een meerderheid voor regulering is. Deze postcode beslaat de panden Cattenpoelseweg 130 t/m 226 (zie figuur 10). Dit is de postcode waar ook de Stayokay en Rijnstate het dichtsbij liggen.

Figuur 10: Weergave van postcode 6815CH.

Loendersloot Groep B.V. ©

5. Aanvullende reacties

Naast een aantal vragen met vaste antwoordcategorieën is een tekstvak opgenomen waar respondenten eventueel aanvullende opmerkingen konden opnemen. 295 respondenten (50,3%) hebben hieraan gehoor gegeven en gebruik gemaakt om hier toelichting ten aanzien van het onderwerp parkeren de nodige aanvulling te bieden. Tijdens de analyse is er een overzicht gemaakt van de diverse opmerkingen, waarbij deze zijn gecategoriseerd en vervolgens verwerkt. Hieronder stellen we de opvallende en/of veelgenoemde zaken op.

Hieronder volgt een opsomming van de opvallende zaken, hierop wordt verder ingegaan onder hoofdstuk 'Analyse', verderop in dit rapport.

1. 61 respondenten (10,3%) geven aan dat ze graag zien dat er maatregelen worden getroffen, maar dat zij daar zelf liever niet voor betalen.
2. Respondenten geven met regelmaat aan dat de parkeerdruk in de wijk tijds- en seizoensafhankelijk is. Zo is in de zomer de parkeerdruk groter, wanneer het NOM en Burgers' Zoo meer bezoekers trekken.
3. Respondenten geven aan dat Burgers' Zoo, Rijnstate en het NOM naar hun mening een hoog bedrag vragen voor parkeren op eigen terrein. Hieronder zijn de bedragen weergegeven:
   - Burger's Zoo: € 6,00 per dag (jaarkaart: € 17,50)
   - NOM: € 7,00 per dag (€ 4,00 als 'vriend)
   - Rijnstate: € 0,30 per 10 minuten (eerste 15 min. gratis)
€ 7,00 dagkaart
€ 21,00 weekkaart
4. Respondenten geven aan dat er vaak bewoners zijn met meerdere auto's, dit is ook terug te zien in figuur 3.
5. Een aantal vragen zijn gesteld met betrekking tot oplaadpunten voor elektrische auto's. Dit valt echter niet binnen de scope van het onderzoek en er is verder niet naar gekeken.
6. In een aantal gevallen vraagt men of het mogelijk is om in de straten parkeervakken uit te tekenen en zodoende alleen parkeren binnen de vakken toe te staan.
7. Bij basisschool De Zyp en basisschool De Toonladder, beide gesitueerd aan de Kluizeweg, is er vaak veel verkeer en weinig parkeergelegenheid. Dit betekent dat iedere doordeweekse ochtend tussen 08:00 en 08:30 uur veel parkeerdruk en verkeersgeneratie is rondom de scholen. Veel verkeer en weinig parkeergelegenheid geldt ook voor jeugdherberg 'Stayokay' aan de Diepenbrocklaan en rondom het winkelgebied bij de Coop aan de Beethovenlaan.
8. Enkele winkeliers geven aan dat zij graag zien dat er laad- en losplaatsen worden gerealiseerd om de bevoorrading van hun winkels te verbeteren.
9. De tandartsenpraktijk aan de Mahlerstraat geeft aan graag een blauwe zone te zien in de omgeving van het pand, om parkeren voor zijn cliënten te verbeteren.

Loendersloot Groep B.V. ©

6. Analyse

Hoewel de resultaten van de enquête in eerste instantie niet duidelijk laten zien dat men wel degelijk problemen ondervindt ten aanzien van parkeren, is uit de aanvullende opmerkingen gebleken dat er zeer zeker sprake is van negatieve ervaringen in de wijk. Uit de respons en losstaande opmerkingen is gebleken dat met name rondom Rijnstate een overmatige parkeerdruk wordt ervaren en dat meerdere respondenten het als storend ziet. Dit geldt hoofdzakelijk voor het zuidelijke gedeelte van de Cattepoelseweg en de directe zijstraten daarvan, zoals de Beethovenlaan, Listzstraat en de Mahlerstraat.

Daarnaast geven veel respondenten aan dat zij niet willen opdraaien voor de kosten om een probleem aan te pakken dat zij niet als zelfgecreëerd zien. Dit wordt ook onderschreven door het vigerende bestemmingsplan “Alteveer-Cranenvelt”, waarin onder paragraaf 4.4.4. het volgende is opgenomen:

4.4.4. Parkeren ziekenhuis Rijnstate
Inleiding

Het Rijnstate Ziekenhuis kampt al jaren met een verkeersproblematiek op haar terrein. Oorzaak daarvan is de maatschappelijke ontwikkeling waarin ziekenhuizen in toenemende mate hun zorg poliklinisch aanbieden en waarin ook de behandeling efficiënter en flexibeler wordt georganiseerd. Dit leidt tot een flinke toename van de verkeersstroom, van patiënten, bezoekers en personeel.

Hierdoor is een knelpunt in de parkeergelegenheid ontstaan. De capaciteit op het terrein is onvoldoende, waardoor terreinen en woonbuurten in de omgeving van het ziekenhuis parkeerhinder ondervinden. Ook de doorstroming van het parkeerverkeer ondervindt hierdoor problemen (verstopping en vertraging).

Het is inmiddels al meerdere malen vastgesteld dat een aantal medewerkers van Rijnstate hun voertuigen in de wijk parkeren en dat dit leidt tot frustraties bij een aantal wijkbewoners. De reacties die tijdens de uitvoer van het onderzoek uit de wijk zijn gekomen laten een soortgelijk beeld zien.

Een aantal respondenten geeft aan graag een vorm van regulering van het parkeren te zien, waarbij bewoners een voorrangspositie krijgen, zonder dat hiervoor betaald wordt. Dit komt niet terug in de resultaten van de enquête zelf, waar slechts 18,6% procent voor regulering is. Dit is mogelijkerwijs vertekend door de vraagstelling van de enquête: indien men aangaf regulering te willen, was het niet mogelijk om aan te vinken dat men daar **niet** voor wilde betalen. Zodoende hebben respondenten meermaals in de aanvulling aangegeven dat ze graag zien dat er regulering komt, maar niet als dit uit eigen portemonnee betaald moet worden. Dit is bewust gedaan, het onderzoek is bedoeld om te inventariseren dat wanneer men wél voor regulering gaat of men er dan ook voor zou willen betalen. Een belangrijke aanname hierbij is dat wanneer de optie voor reguleren zonder kosten wel geboden wordt, dat dit de meest logische optie zou zijn. Immers, nagenoeg iedereen wil graag afdoende parkeergelegenheid bij huis hebben zonder daar voor te betalen.

Loendersloot Groep B.V. ©

7. Conclusie

Hoewel er in de wijk mogelijkheden zijn om de parkeergelegenheid en het parkeergedrag te verbeteren (zoals uittekenen van parkeervakken en/of instellen/verwijderen van parkeerverboden en het instellen van lokale blauwe zones bij instellingen of winkels), geldt over het algemeen dat de parkeerdruk in de wijk veroorzaakt wordt door de functies die om de wijk heen liggen. De aanzuigende werking van deze functies leidt ertoe dat men in de wijk parkeert; soms omdat er geen plek op eigen terrein is, soms omdat men in de wijk gratis kan parkeren in tegenstelling tot de parkeergelegenheden van de functies.

Dit onderzoek onderstreept het sentiment van respondenten tegen het instellen van betaalde regulering in de wijken. Indien er tóch een vorm van regulering dient te worden ingesteld, dan geniet parkeren voor vergunningshouders het voordeel en kan eventueel het toepassen van blauwe zones bij specifieke locaties nuttig zijn. Hierbij dient echter wel rekening te worden gehouden met het waterbed-effect; het instellen van parkeerregulering in een gedeelte van de wijk zal de parkeerdruk laten verschuiven naar de overgebleven ongereguleerde gebieden. Men lost zodoende de parkeerdruk niet op maar verschuift deze naar andere openbare ruimten.

Daarnaast blijkt dat de oplossing voor de subjectieve parkeerproblematiek hoofdzakelijk ligt bij de nabijgelegen functies. Burgers' Zoo, het NOM en Rijnstate kunnen door de realisatie van meer parkeergelegenheid danwel het verlagen van de parkeertarieven op eigen terrein voorkomen dat de wijk overvol komt te staan. Zolang zij deze stappen echter niet/onvoldoende faciliteren dient de Gemeente Arnhem vooral terughoudend te zijn met het instellen van een parkeerregime in de wijk. Het instellen van een parkeerregime strookt immers niet met de wensen van het grootste deel van de bewoners, met uitzondering van postcode 6815 CH.

Een oplossingsrichting zodoende is om samen met Gemeente Arnhem op postcodeniveau de bewoners te laten kiezen. Zo kan bijvoorbeeld aan de bewoners van 6815CH de instelling van een parkeerschijfzone worden voorgelegd. Omdat de gemeente Arnhem momenteel echter een nieuw parkeerbeleid aan het formuleren is, zal dit helaas tot nader orde moeten wachten. Een tweede oplossingsrichting is actief met m.n. Rijnstate in conclaaf gaan over werkzame oplossingen om haar werknemers op andere wijze dan de auto te laten reizen. Daarvoor is mogelijk aanvullend onderzoek nodig naar de huidige mobiliteitsvraag en mobiliteitswijze van genoemde werknemers.

Loendersloot Groep B.V. ©

Appendix 1

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 19 mei 2019 13:37
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Re: NOM en ZOO

Bonjour!

Afgelopen dinsdag in de wijkraad besproken wat we als parkeercommissie bedacht hebben na afloop van de bijeenkomst van 11 april. Het idee dat in de zaal werd geopperd om een onderzoek te starten naar wat mensen willen, per straat/huizenblok, wordt door iedereen omhelst. Dit zou dan (digitaal?) moeten gebeuren door een bureau dat daar verstand van heeft. De wijkraad wil dat (mee?) betalen. Aan de hand van de uitkomsten bepalen we het vervolg.

Ruben- kan jouw groep dat onderzoek doen? En zo ja, kun je een offerte maken?

Michiel

Loendersloot Groep B.V. ©

Appendix 2

Enquête bewoners Cranevelt - Alteveer

Oplossingen voor parkeerproblematiek in de wijken Cranevelt en Alteveer te Arnhem.

* Required

Inleiding

In de wijk bestaat er onder een aantal mensen onvrede over de parkeerdruk in Alteveer-Cranevelt. Daarom is er een parkeercommissie opgericht die een onderzoek heeft laten doen naar de parkeerdruk in de wijk (te zien op de website www.craneveer.nl , 'werkgroepen', 'verkeer'). Over dat onderzoek is op 11 april 2019 een voorlichtingsavond geweest. Vervolgens hebben we besloten een onderzoek te doen naar wat de bewoners willen en dat willen we graag weten per straat (per postcode). Dat onderzoek ligt nu voor u. Aan de hand van de uitkomsten hiervan gaan we voorstellen doen aan de gemeente. De gemeente(raad) beslist uiteindelijk. Met andere woorden - Hoe meer mensen deze enquête invullen hoe sterker we staan. Het uitgangspunt is hoedanook dat de bewoners NIET hoeven te betalen voor de gekozen maatregelen. Dit is geen eis, maar het zou mooi zijn als de maatregelen zonder eigen bijdrage van de bewoners gerealiseerd kunnen worden.

Disclaimer!!! Allereerst willen wij expliciet vermelden dat gegevens die worden ontleend aan dit onderzoek niet voor andere doeleinden worden gebruikt. In het kader van privacy-wetgeving mogen wij u niet om directe contactgegevens verzoeken.
Derhalve worden alle persoonlijke gegevens die binnen dit onderzoek verzameld (postcode & huisnummer) na afronding vernietigd. Tijdens het onderzoek zal met gepseudonimiseerde data worden gewerkt zodat persoonlijke gegevens niet direct te herleiden zijn.

1. **Wilt u het parkeren in uw straat (en het gaat dan echt om uw straat, niet om andere straten) reguleren of wilt u het vrij laten?** *
   Mark only one oval.
   - ◯ Ja, ik wil het vrij laten *Skip to question 3.*
   - ◯ Nee, ik wil het reguleren *Skip to question 2.*

Als u heeft gekozen voor antwoord B 'Ik wil het reguleren' zijn er drie mogelijkheden:

Hieronder wordt eerst uitleg gegeven over de verschillende opties waarna u een keuze kan maken uit de optie die uw voorkeur verkrijgt.

Optie A: Parkeerschijfzone - uitleg

De parkeerschijfzone is beter bekend als de 'blauwe zone', waarbij bezoekers met een parkeerschijf aangeven hoe laat ze zijn gearriveerd. Gewoonlijk hebben zij dan twee uur tijd. De voordelen van een blauwe zone zijn de lage implementatiekosten en de aantrekkelijkheid voor bijvoorbeeld bezoekers van een winkel. Voorbeeld- in de omgeving van het ziekenhuis zou een blauwe zone kunnen worden ingesteld van 10-12 uur zodat het voor de werknemers onmogelijk wordt de auto daar de hele dag te parkeren. In de omgeving van het NOM en Burgers Zoo zou dat in het weekend kunnen worden ingesteld.
Bewoners kunnen ontheffing krijgen van de blauwe zone; middels deze ontheffing mogen ze onbeperkt in hun eigen sectie parkeren. De kosten daarvan zijn in een vergelijkbare gemeente zoals Nijmegen tot wel €206,37 per jaar op kentekenbasis. (https://www.nijmegen.nl/diensten/parkeren-verkeer-en-vervoer/parkeerontheffing-vergunningsplek-of-stoep/)
Een nadeel van deze maatregel is het zogenaamde waterbedeffect. Als in de straten rondom het ziekenhuis een blauwe zone wordt ingevoerd is de kans aanwezig dat mensen iets verderop gaan parkeren.

Optie B: Betaald Parkeren - uitleg

Loendersloot Groep B.V. ©

Betaald parkeren houdt in dat mensen betalen naar gebruik. Het voordeel is dat mensen zo kort mogelijk blijven staan en andersom is het niet aantrekkelijk om de hele dag te parkeren. Betaald parkeren levert tevens inkomsten op voor de gemeente, die hiermee de handhaving kan betalen die nodig is om ook daadwerkelijk goed parkeerbeleid te kunnen afdwingen. De kosten daarvan zijn in het centrumgebied van Arnhem €2,90 per uur. Buiten het centrum is dit €1,75 per uur. (https://www.arnhem.nl/stad_en_wijken/Parkeren/parkeren_op_straat)
Het nadeel is wel dat de aantrekkelijkheid om te parkeren voor bezoekers sterk afneemt. Een ander nadeel is dat het de bewoners ook geld kost om te parkeren.

Optie C: Parkeren voor vergunningshouders

Parkeren voor vergunninghouders betekent dat alleen zij die beschikken over een vergunning kunnen parkeren. Bewoners betalen daarbij per jaar voor een vergunning, tegen de garantie dat zij ook het hele jaar de ruimte in hun eigen wijk hebben om te parkeren. Het voordeel is dat men in feite garantie op ruimte koopt, omdat al het andere verkeer er niet meer mag staan. Het nadeel is dat ook hier goede handhaving noodzakelijk is, maar het beleid amper genoeg inkomsten genereert om handhaving te kunnen betalen. De kosten daarvan zijn 141,- per jaar of 83,- per half jaar. In de meeste wijken geldt wel dat er per woning maar één vergunning verstrekt wordt. Mogelijk zou deze regeling aangepast kunnen worden voor onze wijk naar 2 voertuigen per woning, indien gewenst door de bewoner. Deze uitzondering geldt momenteel al in de wijken Heijenoord, de Transvaalbuurt en het Nieuwe Kadekwartier, onder aftrek van de parkeermogelijkheden op eigen terrein. (https://www.arnhem.nl/Inwoners/parkeren/parkeervergunning_bewoners)

2. **Als u heeft gekozen voor antwoord B ´Ik wil het reguleren´ zijn er drie mogelijkheden. Welke verkrijgt uw voorkeur?** *
Mark only one oval.

- ◯ Parkeerschijfzone
- ◯ Betaald parkeren
- ◯ Parkeren voor vergunninghouders

Aanvullende stellingen/vragen

3. **Ik ben tevreden over de huidige parkeersituatie in mijn straat** *
Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Zeer oneens	◯	◯	◯	◯	◯	Zeer eens

4. **Ik kan mijn auto makkelijk kwijt in mijn straat** *
Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Zeer oneens	◯	◯	◯	◯	◯	Zeer eens

5. **Ik ervaar een hoge parkeerdruk in mijn straat** *
Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Zeer oneens	◯	◯	◯	◯	◯	Zeer eens

Loendersloot Groep B.V. ©

6. **Hoe groot is uw huishouden?** *
Mark only one oval.

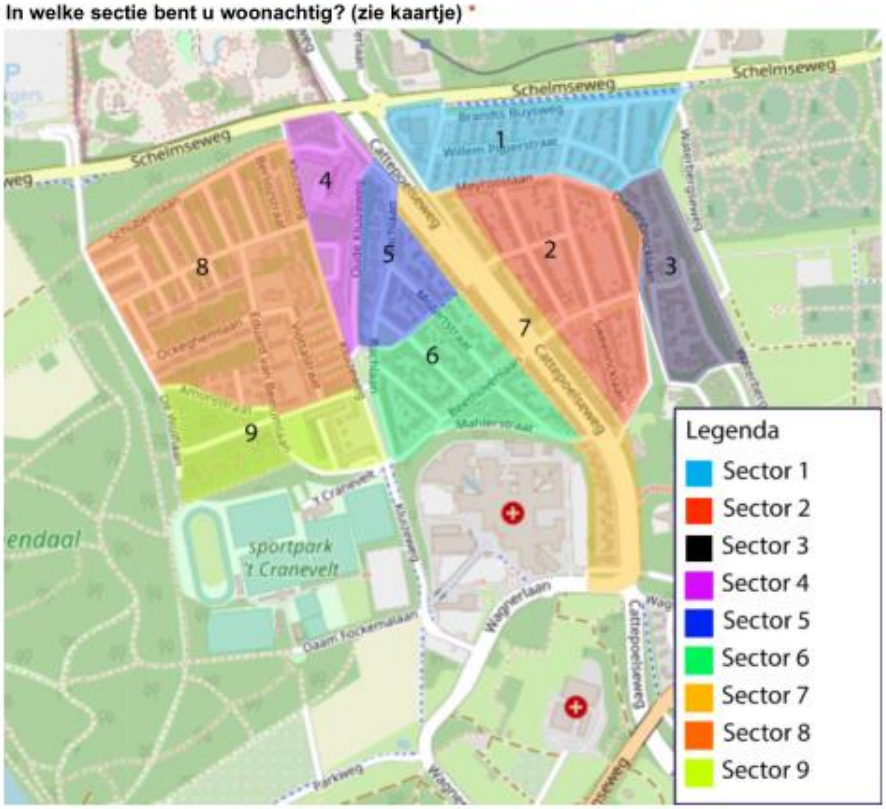
- 1 persoon
- 2 pers.
- 3 pers.
- 4 pers.
- 5 pers. of meer

7. **Hoe veel auto's bevinden zich in uw huishouden?** *
Mark only one oval.

- Geen
- 1 auto
- 2 auto's
- 3 auto's
- 4 auto's of meer

Loendersloot Groep B.V. ©

8. **In welke sectie bent u woonachtig? (zie kaartje)** *

Mark only one oval.

- ◯ Sector 1
- ◯ Sector 2
- ◯ Sector 3
- ◯ Sector 4
- ◯ Sector 5
- ◯ Sector 6
- ◯ Sector 7
- ◯ Sector 8
- ◯ Sector 9

9. **Wat is uw postcode? (Bijv. 1234AB)** *

10. **Wat is uw huisnummer** *

Bedankt voor uw input

Uw bijdrage wordt gebruik voor het opstellen van een integraal en coherent adviesrapport. Met deze rapportage zal het parkeren in uw wijk zal worden geanalyseerd. In samenwerking met de wijkraad 't Craneveer en de Gemeente Arnhem willen wij het parkeerbeleid in uw wijk optimaal maken voor bewoner én bezoeker.

Loendersloot Groep B.V. ©

11. **Als u nog vragen of opmerkingen heeft dan kunnen die hier achtergelaten worden:**

Powered by Google Forms

Loendersloot Groep B.V. ©

Appendix 3

Postcode	Repondenten	Aantal adressen	Percentage	Wel reguleren	Percentage reguleren	Parkeervergunning	Parkeerschijf	Betaald parkeren
6815 CH	19	29	66%	11	58%	5	5	1
6815 CN	14	27	52%	5	36%	3	3	
6815 BA	13	22	59%	3	23%	1	2	
6815 HC	13	33	39%	2	15%	2		
6815 BD	12	19	63%	3	25%	1	2	
6815 CG	12	23	52%	1	8%			1
6815 BV	12	24	50%	1	8%	1		
6815 CT	11	25	44%	0	0%			
6815 CV	10	12	83%	1	10%		1	
6815 BW	10	13	77%	4	40%	2	2	
6815 CB	10	14	71%	5	50%	3	2	
6815 CK	10	17	59%	0	0%			
6815 BH	10	20	50%	1	10%	1		
6815 GC	10	20	50%	1	10%		1	
6815 CL	10	25	40%	1	10%	1		
6815 GM	9	20	45%	1	11%	1		
6815 BM	9	23	39%	2	22%	2		
6815 DB	8	12	67%	0	0%			
6815 CP	8	17	47%	1	13%	1		
6815 DA	7	9	78%	1	14%		1	
6815 BP	7	14	50%	1	14%		1	
6815 CC	7	16	44%	1	14%		1	
6815 HA	7	16	44%	3	43%	1	1	1
6815 HG	7	17	41%	0	0%			
6815 GV	6	8	75%	1	17%		1	
6815 GW	6	8	75%	1	17%		1	
6815 AX	6	9	67%	1	17%		1	
6815 CE	6	9	67%	0	0%			
6815 CJ	6	12	50%	0	0%			
6815 HB	6	15	40%	0	0%			
6815 BZ	5	8	63%	0	0%			
6815 CD	5	10	50%	1	20%	1		
6815 DD	5	10	50%	1	20%		1	
6815 EX	4	9	44%	2	50%	2		
6815 EZ	4	9	44%	0	0%			
6815 GA	4	9	44%	0	0%			
6815 HH	4	10	40%	1	25%	1		
6815 EV	3	7	43%	0	0%			
6815 CM	1	1	100%	1	100%		1	

Loendersloot Groep B.V. ©